

การยกเว้นหนี้ภาษีให้แก่ลูกหนี้ภาษีอากรซึ่งเป็นบุคคลธรรมดา

ภายหลังศาลได้มีคำสั่งปลดจากการล้มละลายแล้ว

(ฉบับสมบูรณ์)

นาย อภิชา กิตติวรารัตน์

เอกัตศึกษานี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชากฎหมายเศรษฐกิจ

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2562

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของเอกัตศึกษาที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)

เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของเอกัตศึกษาที่ส่งผ่านทางคณะที่สังกัด

The abstract and full text of individual study in Chulalongkorn University Intellectual Repository(CUIR)
are the individual study authors' files submitted through the faculty.

หัวข้อเอกัตศึกษา การยกเว้นนี้ภาษีให้แก่ลูกหนี้ภาษีอากรซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาภายหลังศาลได้
มีคำสั่งปลดจากการล้มละลายแล้ว

โดย นายอภิชา กิตติวรรัตน์

รหัสประจำตัว 618 61831 34

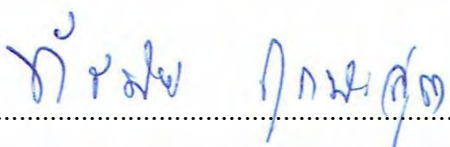
หลักสูตร ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายเศรษฐกิจ
คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หมวดวิชา ภาษีอากร

อาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์ ทักษิณ ฤกษ์สุด

ปีการศึกษา 2562

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้เอกัตศึกษานี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายเศรษฐกิจ

ลงชื่อ..........อาจารย์ที่ปรึกษา

(ศาสตราจารย์ ทักษิณ ฤกษ์สุด)

บทคัดย่อ

การปลดจากการล้มละลายตามหลักกฎหมายล้มละลายนั้นมีวัตถุประสงค์หนึ่งที่สำคัญคือ เพื่อให้โอกาสลูกหนี้ได้เริ่มต้นใหม่ทางการเงิน ซึ่งเมื่อพิจารณาในกฎหมายล้มละลายของไทยพบว่ากฎหมายได้กำหนดไว้ว่าบุคคลล้มละลายซึ่งถูกปลดจากล้มละลายแล้วจะต้องชำระหนี้เกี่ยวกับหนี้ภาษีอากรต่อไปจนครบถ้วน หนี้ภาษีที่คงค้างนี้ขัดกับหลักการของกฎหมายล้มละลายที่ต้องการให้ลูกหนี้เริ่มต้นใหม่โดยแท้จริง นอกจากนี้เมื่อบุคคลธรรมดาได้รับการปลดจากล้มละลาย หนี้ภาษีอากรไม่หลุดพ้นไปด้วย ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมของหน่วยภาษีระหว่างบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล การที่ยังคงมีภาระหนี้ภาษีอากรอยู่นั้น ทำให้การเริ่มต้นใหม่ทางการเงินเป็นไปได้ยากและลดแรงจูงใจในการประกอบอาชีพของลูกหนี้ ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับประเทศต่อไป รวมถึงการต้องรับผิดชอบในภาษีอากรคงค้างภายหลังการปลดจากการล้มละลายของบุคคลธรรมดาที่สุจริตนั้น การให้ลูกหนี้รับภาษีอากรที่คงค้างหนักเกินไปจึงอาจเป็นการลงโทษที่เกินสมควรอีกด้วย และอาจเพิ่มแรงจูงใจให้ลูกหนี้กระทำการหนีภาษี

ดังนั้น จึงควรมีมาตรการที่จะช่วยยกเว้นภาระทางภาษีที่ไม่ขัดกับหลักการของกฎหมายล้มละลาย สร้างความเป็นธรรมระหว่างหน่วยภาษี และสร้างแรงจูงใจให้ผู้เสียภาษีเริ่มต้นธุรกิจใหม่ได้รวดเร็วขึ้น เพื่อให้รัฐมีโอกาสได้จัดเก็บภาษีจากบุคคลที่ถูกปลดจากการล้มละลายได้ใหม่ ซึ่งจะสร้างรายได้ให้แก่รัฐมากขึ้น ผู้เขียนจึงได้นำเสนอแนวทางในการยกเว้นหนี้ภาษีอากรของต่างประเทศได้แก่ สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร และแคนาดา มาปรับใช้กับแนวทางของประเทศไทยที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน โดยการปรับลดจำนวนหนี้ภาษีอากรที่ไม่หลุดพ้นภายหลังการปลดจากการล้มละลายให้เฉพาะลูกหนี้ที่สุจริต คือเมื่อลูกหนี้ได้รับการปลดจากการล้มละลายจะยกเว้นหนี้ภาษีเงินได้ทั้งจำนวนในหนี้ภาษีอากรที่ค้างชำระนานเกินกว่าระยะเวลา 2 ปี หรือ 5 ปี โดยอ้างอิงตามแนวทางการประเมินภาษีย้อนหลังของประมวลรัษฎากรตามมาตรา 19 โดยจะยกเว้นให้เฉพาะหนี้ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเท่านั้นโดยไม่ยกเว้นให้แก่ หนี้ภาษีทรัพย์สิน หนี้ภาษีสรรพสามิต หนี้ภาษีศุลกากร เนื่องจากหนี้ภาษีดังกล่าวสามารถบังคับชำระได้กับตัวทรัพย์สิน ส่วนหนี้ภาษีหัก ณ ที่จ่ายและภาษีมูลค่าเพิ่ม ที่ไม่ยกเว้นเนื่องจากไม่ใช่หนี้ที่ลูกหนี้ภาษีอากรก่อขึ้นแต่เป็นเงินที่ลูกหนี้เก็บมาจากบุคคลอื่นเพื่อนำส่งกรมสรรพากร และควรกำหนดเงื่อนไขที่ลูกหนี้ได้รับยกเว้นภาระทางภาษีที่เหมาะสม เช่น ต้องได้ยื่นแบบฟอร์มภาษีเงินได้ให้กรมสรรพากรด้วยตัวเองมาแล้วเป็นเวลาอย่างน้อย 2 ปีนับจากวันที่ถูกฟ้องล้มละลาย และในกรณีที่หนี้ภาษีที่ถูกประเมินเพิ่มนั้นลูกหนี้ต้องได้ยื่นแบบให้สรรพากรประเมินโดยระยะเวลาผ่านมาเป็นเวลาอย่างน้อย 240 วัน รวมถึงกำหนดให้มีการจำกัดจำนวนครั้งของหนี้ภาษีที่ได้รับการปลดจากหนี้ภาษีอากร โดยไม่ให้รัฐเสียประโยชน์จนเกินควร นอกจากนี้รัฐควรกำหนดมาตรการให้เจ้าหนี้กรมสรรพากรมีสิทธิในการระบุทรัพย์สินเหมือนเจ้าหนี้มีหลักประกันได้ โดยลูกหนี้จะได้รับการปลดจากหนี้ภาษีเมื่อมีการบังคับชำระจากหลักประกันแล้ว ซึ่งเอกัตศึกษานี้ได้ศึกษาเปรียบเทียบแล้วพบว่า หากนำมาตรการเหล่านี้มาใช้ ก็จะทำให้บุคคลธรรมดาหลุดพ้นจากหนี้ภาษีอากรได้โดยรัฐสามารถเก็บภาษีอากรได้เพิ่มขึ้นด้วย

กิตติกรรมประกาศ

เอกัตศึกษานับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ด้วยความช่วยเหลือของศาสตราจารย์ทัชฌัมย์ ฤกษ์สุตอาจารย์ที่ปรึกษาของข้าพเจ้า ซึ่งท่านได้เสียสละเวลาอันมีค่าเพื่อช่วยเหลือรวมทั้งให้คำแนะนำในหลักการสำคัญต่าง ๆ และข้อคิดเห็นอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการทำเอกัตศึกษา ตลอดจนตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จนกระทั่งเอกัตศึกษานับนี้เสร็จสมบูรณ์ตามความมุ่งหมายของข้าพเจ้า อีกทั้งยังช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างการทำดำเนินงานอีกด้วย

นอกจากนี้ ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณคณาจารย์คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทุกท่านที่ได้ให้ความรู้ความเข้าใจในประเด็นทางกฎหมายเป็นอย่างดีตลอดมา รวมทั้งเจ้าหน้าที่ประจำหลักสูตรสาขากฎหมาย เศรษฐกิจ ที่ให้คำแนะนำเกี่ยวกับขั้นตอนต่าง ๆ ในการจัดทำเอกัตศึกษาจนสำเร็จลุล่วง รวมทั้งขอขอบคุณเพื่อน ๆ ในหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ที่เป็นกำลังใจมาโดยตลอด และให้ความช่วยเหลือจนสามารถดำเนินการเขียนเอกัตศึกษานับนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี รวมทั้ง ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณบิดามารดา และครอบครัว ซึ่งเปิดโอกาสให้ได้รับการศึกษาเล่าเรียน ตลอดจนคอยช่วยเหลือและให้กำลังใจข้าพเจ้าเสมอมาจนสำเร็จการศึกษา

สุดท้ายนี้ ข้าพเจ้าหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกัตศึกษานับนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทุกท่านที่สนใจศึกษาคุณประโยชน์จากการทำเอกัตศึกษาในครั้งนี้ ขอมอบให้แก่สถาบันที่ให้โอกาสในการศึกษารวมทั้งคณาจารย์ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาทุกท่าน ทั้งนี้ หากเอกัตศึกษานับนี้มีข้อบกพร่องประการใด ข้าพเจ้าขออภัยมา ณ โอกาสนี้

อภิชา กิตติวรรัตน์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ค
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	
สารบัญรูป	
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 สมมติฐานของการวิจัย	4
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
1.4 ขอบเขตของการวิจัย	4
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
บทที่ 2 แนวคิดในการปลดจากการล้มละลาย ปัญหาภาษีอากรที่เกิดขึ้นหลังปลดจากการล้มละลาย และการบรรเทาภาระภาษีเงินได้	5
2.1 แนวคิดและหลักเกณฑ์ของการปลดจากการล้มละลาย	5
2.1.1 แนวคิดของการปลดจากการล้มละลาย	6
2.1.2 หลักเกณฑ์และผลในการปลดจากการล้มละลายของลูกหนี้ภาษีอากร	7

2.2 ประเภทของหนี้ที่ลูกหนี้ภาษีอากรต้องรับผิดชอบและข้อจำกัดของการหลุดพ้นจากภาระหนี้ภาษีอากรจากการล้มละลายภายหลังศาลปลดจากการล้มละลาย	10
2.3 สถานการณ์เกี่ยวกับภาระหนี้ภาษีจากการล้มละลายในประเทศไทยและปัญหาที่เกิดขึ้น	12
2.4 หลักการภาษีอากรที่ดี หลักเกณฑ์การบรรเทา การยกเว้นภาษีเงินได้ของประเทศไทยในปัจจุบัน	17
2.4.1 หลักการภาษีอากรที่ดี	18
2.4.2 การบรรเทาภาระภาษี	19
2.4.3 การยกเว้นภาษีเงินได้	21
2.4.4 การปรับลดหนี้ภาษีเงินได้ของลูกหนี้ที่ได้รับการปลดจากการล้มละลายตามประมวลรัษฎากร	23
บทที่ 3 มาตรการยกเว้นหนี้ภาษีเงินได้ที่ได้รับการปลดจากการล้มละลายตามกฎหมายภาษีอากรของต่างประเทศ	27
3.1 มาตรการยกเว้นหนี้ภาษีเงินได้ที่ได้รับการปลดจากการล้มละลาย	
ตามกฎหมายภาษีอากรของสหรัฐอเมริกา ตามแนวทางของ U.S. Code Title 11—BANKRUPTCY	27
3.1.1 หนี้ภาษีอากรที่ลูกหนี้ไม่หลุดพ้นจากการปลดจากการล้มละลาย	29
3.1.2 หนี้ภาษีอากรที่ลูกหนี้ภาษีอากรหลุดพ้นภายหลังศาลปลดจากการล้มละลาย	34
3.2 มาตรการยกเว้นหนี้ภาษีเงินได้ที่ได้รับการปลดจากการล้มละลาย	
ตามกฎหมายภาษีอากรของสหราชอาณาจักร ตามแนวทางของ Insolvency Act	36
3.2.1 การปลดจากการล้มละลายของลูกหนี้ภาษีอากร	37
3.2.2 หนี้ภาษีที่ลูกหนี้ภาษีอากรไม่หลุดพ้นภายหลังศาลปลดจากการล้มละลาย	38

บทที่ 4 แนวทางในการนำมาตรการของต่างประเทศมาปรับใช้กับประเทศไทย	40
4.1 กำหนดประเภทภาษีที่ได้รับการปลดหนี้จากการล้มละลาย	40
4.2 ปรับลดจำนวนหนี้ภาษีอากรที่ไม่หลุดพ้นภายหลังการปลดจากการล้มละลาย	42
4.3 การกำหนดหนี้ที่ลูกหนี้ได้รับยกเว้นภาระทางภาษี	46
บทที่ 5 บทสรุป	48
5.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	48
5.2 ความไม่เป็นธรรมทางภาษี	49
5.3 หนี้ภาษีที่หลุดพ้นภายหลังลูกหนี้ได้รับการปลดจากการล้มละลายของสหรัฐอเมริกาและสหราชอาณาจักร	51
5.4 แนวทางในการแก้ไขปัญหา	53
บรรณานุกรม	57

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 ผลการจัดเก็บภาษีสรรพากร ปีงบประมาณ 2561 เปรียบเทียบปีก่อน และประมาณการ	1
ตารางที่ 2 โจทก์ในคดีล้มละลาย 10 อันดับแรกของศาลล้มละลายกลาง ตั้งแต่เดือน มกราคม - ธันวาคม 2562	13

สารบัญรูป

	หน้า
รูปที่ 1 U.S. government revenues in the fiscal year of 2019, by category (in billion U.S. dollars)	28
รูปที่ 2 โครงสร้างภาษีของสหราชอาณาจักร	36
รูปที่ 3 จำนวนคดีล้มละลายของสหราชอาณาจักร	43
รูปที่ 4 ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของสหราชอาณาจักร	43
รูปที่ 5 การบริโภคของครัวเรือนของสหราชอาณาจักร	44
รูปที่ 6 ดัชนีค่าปลีกของสหราชอาณาจักร	44

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

บุคคลธรรมดาที่มีหน้าที่ต้องเสียภาษีนั้นเป็นประชากรส่วนหนึ่งของประเทศที่ถูกรัฐจัดเก็บภาษีเงินได้ บุคคลธรรมดา โดยรัฐสามารถจัดเก็บภาษีได้อย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย เนื่องจากภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเป็นภาษีทางตรงที่ผู้เสียภาษีเป็นผู้แบกรับภาระภาษีเองและไม่สามารถผลักภาระภาษีไปยังผู้อื่นได้ และจัดเก็บจากฐานเงินได้สุทธิซึ่งหมายถึงจำนวนเงิน ทรัพย์สิน หรือความมั่งคั่ง ที่เกิดขึ้นแก่ผู้มีภาระต้องเสียซึ่งต่างกับ ภาษีเงินได้นิติบุคคลที่เก็บภาษีโดยใช้ฐานกำไรสุทธิ จากข้อมูลของกรมสรรพากรระบุว่าสามารถเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ในปี 2561 อยู่ที่ 319,022 ล้านบาท¹ ส่วนใหญ่เป็นผลจากภาษีหัก ณ ที่จ่ายจากเงินเดือน (ภ.ง.ด.1) และ ภาษีหัก ณ ที่จ่ายจากดอกเบี้ย (ภ.ง.ด.2) ตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการจัดเก็บภาษีสรรพากร ปีงบประมาณ 2561 เปรียบเทียบปีก่อน และประมาณการ

หน่วย : ล้านบาท

ประเภทภาษี	เก็บได้ปีก่อน	เก็บได้ปีนี้	ประมาณการ	เปรียบเทียบ ปีนี้/ปีก่อน		เปรียบเทียบ ปีนี้/ประมาณการ	
				จำนวนเงิน	ร้อยละ	จำนวนเงิน	ร้อยละ
ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา	314,762	319,022	332,400	4,260	1.4	-13,378	-4.0
ภาษีเงินได้นิติบุคคล	626,714	663,526	651,400	36,812	5.9	12,126	1.9
ภาษีเงินได้ปิโตรเลียม	39,389	63,679	45,000	24,290	61.7	18,679	41.5
ภาษีมูลค่าเพิ่ม	742,248	792,999	821,300	50,751	6.8	-28,301	-3.4
ภาษีธุรกิจเฉพาะ	55,733	60,375	62,000	4,642	8.3	-1,625	-2.6
ภาษีการรับมรดก	65	219		154	236.5	219	
อากรแสตมป์	14,090	15,199	15,500	1,109	7.9	-301	-1.9
รายได้อื่น ๆ	537	438	400	(99)	(18.4)	38	9.5
รวมทุกประเภทภาษี	1,793,537	1,915,457	1,928,000	121,920	6.8	-12,543	-0.7

¹กรมสรรพากร, “รายงานประจำปี 2561”, สืบค้นเมื่อวันที่ 15 มกราคม 2563, จาก <http://www.rd.go.th/publish/22590.0.html>

เมื่อบุคคลธรรมดาที่มีเงินได้แล้ว บุคคลธรรมดานั้นก็อาจมีการก่อหนี้เกิดขึ้นได้จากการมีความจำเป็นต้องขอสินเชื่อจากสถาบันการเงินโดยอาจจะกู้ยืม สินเชื่อส่วนบุคคล สินเชื่อบัตรเครดิต สินเชื่อบ้าน สินเชื่อเพื่อประกอบธุรกิจส่วนตัว เป็นต้น ซึ่งหนี้ดังกล่าวนี้เรียกว่า หนี้ครัวเรือน โดยข้อมูลจากธนาคารแห่งประเทศไทย² พบว่าหนี้ครัวเรือนไทย ขยับสูงขึ้นมาอยู่ที่ 12.827 ล้านล้านบาท ในไตรมาส 4/2561 จากรายงานตัวเลขหนี้ครัวเรือนของธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ณ สิ้นไตรมาส 3 ปี 2561 อยู่ที่ 12.55 ล้านล้านบาท หรือ 77.8% ต่อ GDP และยอดคงค้างหนี้ครัวเรือนไทยเติบโตขึ้น 6.0% สูงกว่าการเติบโตของ GDP ซึ่งอยู่ที่ 5.6%

เมื่อเป็นหนี้ หากยังมีความสามารถในการชำระหนี้ได้ย่อมไม่เกิดปัญหาแต่ส่วนมากแล้วย่อมเกิดปัญหาต่อมามีฉะนั้นแล้วคงไม่มีคดียุติความมากมายขึ้นสู่ศาลได้เลย โดยข้อมูลจากศาลล้มละลาย³ ระบุว่าในปี 2562 ตั้งแต่เดือนมกราคมถึงธันวาคม มีคดีที่ขึ้นสู่ศาลทั้งสิ้น 8,398 คดี นับเป็นจำนวนทุนทรัพย์รวม 386,694,472,261.59 บาท โดยมีสรรพากรเป็นโจทก์ในคดีล้มละลายสูงเป็นอันดับที่ 4 มีจำนวนคดีทั้งสิ้น 683 คดี เป็นจำนวนทุนทรัพย์ 32,767,434,832 บาท ดังนั้น จึงจำเป็นต้องใช้มาตรการปรับโครงสร้างหนี้ให้อยู่ในระดับที่บริหารจัดการได้ และช่วยลูกหนี้ให้หลุดจากวงจรหนี้สินล้นพ้นตัวเมื่อไม่สามารถชำระหนี้

ทั้งนี้จากข้อมูลของกรมสรรพากรและกรมบังคับคดี ในปัจจุบันมีคดีที่มีบุคคลถูกพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด หรือถูกพิพากษาให้เป็นบุคคลล้มละลาย เฉลี่ยปีละ 4,000-5,000 ราย โดยมูลค่าทรัพย์ที่ขายทอดตลาดอยู่ที่ประมาณปีละ 1.4 แสนล้านบาท⁴

²ธนาคารแห่งประเทศไทย, “ธนาคารแห่งประเทศไทยกับการแก้ปัญหาหนี้ครัวเรือน”, สืบค้นเมื่อวันที่ 15 มกราคม 2563, จาก https://www.bot.or.th/Thai/ResearchAndPublications/Report/Pages/AnnualReport2018_box04.aspx

³ศาลล้มละลายกลาง, “สถิติคดีล้มละลายและทุนทรัพย์ของศาลล้มละลายกลาง ตั้งแต่เดือน มกราคม - ธันวาคม 2562”, สืบค้นเมื่อวันที่ 15 มกราคม 2563, จาก <https://cbc.coj.go.th/content/article/detail/id/9480/iid/178046>

⁴ประชาชาติธุรกิจ, “สรรพากรแท็กทีมกรมบังคับคดี เชื่อมข้อมูลบุคคลล้มละลายแบบเรียลไทม์ ป้องกันคินกาฬตลาดเรียกคืนไม่ได้”, สืบค้นเมื่อวันที่ 15 มกราคม 2563, จาก <https://www.prachachat.net/finance/news-303936>

การเป็นหนี้เป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่ต้องได้รับการดูแลเนื่องจากระบบเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยการเป็นหนี้ที่สูงเกินตัวนั้นจะกระทบต่อกำลังซื้อ และคนที่มีปัญหาหนี้สินมักจะพะวักพะวน ยากที่จะทำงานได้เต็มศักยภาพ นำไปสู่ปัญหาผลิตภาพในระดับองค์กรธุรกิจและในระดับประเทศ และในสภาพปัจจุบันที่เกิดปัญหาเศรษฐกิจชะลอตัวทำให้หลายครั้งอาจจะได้ยินหรือพบเห็นคนที่มีฐานะทางการเงินทั้งในระดับร่ำรวยและปานกลางกลายเป็น “คนล้มละลาย” การล้มละลายนั่นเป็นกลไกเพื่อให้เจ้าหนี้มีโอกาสได้รับชำระหนี้จากทรัพย์สินของลูกหนี้ที่มีอยู่ และให้โอกาสแก่ลูกหนี้ในการหาทางออกเพื่อจัดการปัญหาหนี้สินสำหรับการกลับมาเริ่มต้นใหม่ได้อีกครั้ง เพราะหากปล่อยให้ลูกหนี้ไม่สามารถจ่ายหนี้ได้แล้ว ย่อมกระทบต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรวมไปถึงเจ้าหนี้ ลูกจ้างหรือพนักงานของลูกหนี้ นั่น ผู้ค้าประกัน ตลอดจนคู่ค้าของลูกหนี้ และจะส่งผลกระทบต่อเป็นวงกว้างจนทำลายระบบเศรษฐกิจ

โดยทั้งนี้กฎหมายล้มละลายนั้นเปิดโอกาสให้ลูกหนี้ที่เป็นนิติบุคคลสามารถเจรจาปรับโครงสร้างหนี้ได้ แต่ในส่วนของลูกหนี้ที่เป็นบุคคลธรรมดาไม่สามารถทำการปรับโครงสร้างหนี้ได้ต้องเข้าสู่กระบวนการล้มละลายแต่เพียงอย่างเดียว นอกจากนี้เมื่อบุคคลธรรมดาหลุดพ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลายโดยการที่ศาลมีคำสั่งปลดจากล้มละลายทำให้บุคคลล้มละลายหลุดพ้นจากหนี้ทั้งปวงอันพึงขอรับชำระหนี้ได้ เว้นแต่ หนี้เกี่ยวกับภาษีอากรและหนี้ซึ่งได้เกิดขึ้นโดยความทุจริตฉ้อโกงของบุคคลล้มละลาย นอกจากนี้แม้ว่าการล้มละลายจะเป็นการเปิดโอกาสให้ลูกหนี้สามารถเริ่มต้นชีวิตใหม่ได้เร็วขึ้น แต่ก็ยังเป็นภาระลงโทษคนที่ไม่ใช่อาชญากรอย่างรุนแรง เช่น มีการออกระเบียบราชการไม่ให้ผู้ล้มละลายรับราชการอีกต่อไป ทำให้ภาคเอกชนก็ถือปฏิบัติตามโดยไม่จ้างคนล้มละลายเหล่านี้ไว้ นอกจากประสบความยากลำบากในการประกอบอาชีพแล้วยังไม่หลุดพ้นจากหนี้ภาษีอากรอีกแม้จะล้มละลายโดยสุจริตก็ตาม

และเนื่องจากภาวะเศรษฐกิจขาลงในปัจจุบัน บทบาทของรัฐบาลนั้นถูกคาดหวังว่าจะช่วยพยุงเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งปัจจุบัน นโยบายการเงิน และนโยบายกึ่งการคลัง ถูกนำมาใช้ในการรับมือเศรษฐกิจขาลง ในด้านการคลัง รัฐบาลได้ออกมาตรการลดค่าครองชีพผู้มีรายได้น้อยผ่านบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ "มาตรการเติมเงินบัตรประชาชน" มาตรการส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศ “ชิม ช้อป ใช้” มาตรการช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อย และเกษตรกรที่ประสบภัยแล้ง มาตรการภาษีเพื่อส่งเสริมการลงทุนภายในประเทศ มาตรการช่วยเหลือการหนี้ให้กับธุรกิจเอสเอ็มอีรายย่อยที่เป็นเจ้าของธุรกิจ และบรรดาแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม มาตรการลดเบี้ยปรับพิกัดผู้กู้ ดังนั้น จึงควรมีมาตรการบรรเทาหรือยกเว้นภาระทางภาษีให้บุคคลล้มละลายเพื่อลดภาระหนี้และเป็นอีกวิธีหนึ่งในการกระตุ้นเศรษฐกิจได้

1.2 สมมติฐานของการวิจัย

การปลดจากการล้มละลายโดยที่ไม่หลุดพ้นจากหนี้ทางภาษีทั้งหมดโดยไม่จำกัดอาจจะไม่ได้คำนึงถึงวัตถุประสงค์ของกฎหมายล้มละลายที่เพียงพอ แตกต่างจากมาตรการของกฎหมายต่างประเทศที่ได้กำหนดหลักเกณฑ์และกระบวนการไว้

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- (1) เพื่อศึกษาแนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการปลดหนี้ภาษีอากรของบุคคลล้มละลาย
- (2) เพื่อศึกษาหลักเกณฑ์ในการปรับลดหนี้ภาษีเงินได้ตามกฎหมายไทยและต่างประเทศ
- (3) เพื่อศึกษาแนวทางบรรเทาหรือยกเว้นหนี้ภาษีเงินได้จากการล้มละลายของบุคคลธรรมดา

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาแนวคิดทฤษฎี และหลักการปลดหนี้ภาษีเงินได้เฉพาะของบุคคลธรรมดาโดยเปรียบเทียบเพื่อแสดงให้เห็นความแตกต่างของเนื้อหาตามที่บัญญัติไว้ในประมวลรัษฎากรโดยเปรียบเทียบกับกฎหมายและแนวปฏิบัติของต่างประเทศ เพื่อสรุปให้เห็นถึงเหตุผลและความเหมาะสมที่จะต้องแก้ไขปรับปรุงบทบัญญัติกฎหมายไทย

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- (1) ทำให้ทราบถึงแนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการปลดหนี้ภาษีอากรของบุคคลล้มละลายตามพระราชบัญญัติ ล้มละลาย พ.ศ.2483 และกฎหมายของต่างประเทศ
 - (2) ได้ทราบถึงหลักเกณฑ์ในการปรับลดหนี้ภาษีเงินได้ตามกฎหมายไทยและต่างประเทศซึ่งกฎหมายไทยยังไม่มีกำหนด
 - (3) เพื่อเสนอแนวทางบรรเทาหรือยกเว้นหนี้ภาษีเงินได้จากการล้มละลายของบุคคลธรรมดา
-

บทที่ 2

แนวคิดในการปลดจากการล้มละลาย ปัญหาภาษีอากรที่เกิดขึ้นหลังปลดจากการล้มละลายและการบรรเทา ภาระภาษีเงินได้

เมื่อหนี้ถึงกำหนดชำระและลูกหนี้ผิดนัด โดยปกติเจ้าหนี้จะฟ้องลูกหนี้เป็นคดีแพ่งต่อศาลยุติธรรมที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาเพื่อบังคับให้ลูกหนี้ชำระหนี้ต่อไป แต่ในกรณีที่เป็นหนี้เงินและลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัว เจ้าหนี้อาจฟ้องหรือร้องขอให้ลูกหนี้ล้มละลายได้ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 เพื่อรวบรวมบรรดาทรัพย์สินของลูกหนี้ออกขายแล้วนำเงินมาแบ่งแก่เจ้าหนี้ทุกคนที่ยื่นคำขอรับชำระหนี้ไว้และศาลหรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีคำสั่งอนุญาตให้ได้รับชำระหนี้โดยไม่จำเป็นต้องเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาดังเช่นคดีแพ่ง การดำเนินคดีล้มละลายจึงเป็นประโยชน์แก่เจ้าหนี้ช่วยให้เจ้าหนี้ได้รับการชำระหนี้ และยังมีกระบวนการที่ช่วยให้ลูกหนี้หลุดพ้นจากหนี้สินโดยไม่จำเป็นต้องชำระหนี้เต็มจำนวน เช่น การประนอมหนี้ทั้งก่อนและหลังล้มละลาย การปลดจากการล้มละลาย และการยกเลิกการล้มละลาย เป็นต้น⁵

ดังนั้น กฎหมายล้มละลายและฟื้นฟูกิจการนี้จึงเป็นกฎหมายที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ เนื่องจากเป็นกลไกที่ทำให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้คืนมาเป็นเงินทุนเพื่อใช้ในการลงทุนครั้งใหม่ และช่วยให้ลูกหนี้ได้ชำระบัญชี สะสางหนี้สินต่าง ๆ เพื่อมีโอกาสเริ่มต้นชีวิตทางการเงินใหม่อีกครั้ง นอกจากนี้ ยังเป็นกลไกช่วยให้ระบบเศรษฐกิจเกิดการหมุนเวียนต่อเนื่อง ดังนั้น ประสิทธิภาพของกฎหมายที่เกี่ยวข้องจึงเป็นปัจจัยที่มีผลต่อเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศโดยตรง⁶

2.1 แนวคิดและหลักเกณฑ์ของการปลดจากการล้มละลาย

ประเด็นสำคัญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดและหลักเกณฑ์ของการปลดจากการล้มละลายมีดังต่อไปนี้

⁵ชีพ จุลมนต์. คำอธิบายกฎหมายล้มละลาย. พิมพ์ครั้งที่ 4, (กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2560), หน้า 3.

⁶พิจิตรา สุทธิเกษม, “การพัฒนากฎหมายล้มละลาย: ศึกษากรณีการปรับโครงสร้างหนี้ครัวเรือนของลูกหนี้ที่เป็นบุคคลธรรมดาซึ่งมีรายได้ประจำ”, (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2560), หน้า 10.

2.1.1 แนวคิดของการปลดจากการล้มละลาย

เนื่องจากกฎหมายล้มละลายนั้นต้องการให้มีการดำเนินคดีที่รวดเร็วและมีการเก็บรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้และจัดแบ่งด้วยความเป็นธรรมแก่เจ้าหนี้ทั้งหลาย ในขณะที่ส่วนของลูกหนี้นั้น แต่เดิมการล้มละลายเป็นการลงโทษลูกหนี้ที่มีหนี้สินล้นพ้นตัวเป็นสำคัญเพราะถือว่าเป็นตัวปัญหาของสังคม และมีการนำโทษทางอาญามาใช้เพื่อป้องปรามไม่ให้เกิดการกระทำความผิดอีก โดยลูกหนี้จะถูกยึดทรัพย์สินทั้งหมดแม้แต่เครื่องมือทำมาหากินเปรียบเสมือนเป็นบุคคลที่ตายไปจากระบบเศรษฐกิจการค้า หรือ “ตายในทางแพ่ง” แต่การลงโทษลูกหนี้ในลักษณะนี้ของรัฐจนลูกหนี้ไม่สามารถทำมาหากินได้จะเป็นปัญหาต่อไปในสังคมและระบบเศรษฐกิจของประเทศ ต่อมาแนวคิดว่าการล้มละลายไม่ใช่การก่อให้เกิดอาชญากรรม ไม่สมควรที่จะถูกลงโทษในทางอาญาและไม่ควรจำกัดสิทธิเสรีภาพของลูกหนี้ จึงมีการกำหนดให้มีการปลดลูกหนี้จากการล้มละลายขึ้น

การปลดจากการล้มละลายจึงเป็นวิธีการหรือเครื่องมืออีกชนิดหนึ่งที่พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 บัญญัติขึ้นเพื่อให้ลูกหนี้ ซึ่งมีหนี้สินล้นพ้นตัวและถูกศาลพิพากษาให้ล้มละลายแล้วได้มีโอกาสหลุดพ้นจากหนี้สินโดยไม่ต้องรับชำระหนี้ครบถ้วน ทำให้ลูกหนี้หลุดพ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลาย มีอำนาจในการจัดการทรัพย์สินหรือกิจการของตนซึ่งได้มานับแต่วันที่ได้ปลดจากการล้มละลาย

ถ้าไม่มีการการปลดจากการล้มละลายจะเกิดอุปสรรคในการเริ่มต้นใหม่ทางการเงินของลูกหนี้ กล่าวคือลูกหนี้ที่ล้มละลายต้องถูกจำกัดสิทธิในการทำนิติกรรมต่าง ๆ โดยต้องขออนุญาตจากเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เสียก่อนเนื่องจากในสภาพหนี้สินล้นพ้นตัวมีความจำเป็นที่จะต้องมีมาตรการในการห้ามลูกหนี้สร้างหนี้สินเพิ่มขึ้นซึ่งในกรณีเหล่านี้จะเชื่อมโยงไปสู่เรื่องความน่าเชื่อถือของลูกหนี้ที่ลดน้อยลงในสายตาของคนในสังคม ส่งผลให้ธุรกิจของลูกหนี้ไม่ได้รับความไว้วางใจจากคู่ค้า และนำไปสู่การยากลำบากในการดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจต่อไปจากผลกระทบดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าการที่ลูกหนี้สามารถดำเนินกิจการหรือประกอบอาชีพต่อไปได้โดยปลดลูกหนี้จากการล้มละลาย ย่อมก่อให้เกิดประโยชน์มากกว่าการลงโทษลูกหนี้

2.1.2 หลักเกณฑ์และผลในการปลดจากการล้มละลายของลูกหนี้ภาษีอากร

การจะปลดจากการล้มละลายนั้นเป็นกระบวนการภายหลังจากที่ศาลได้พิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลายแล้ว โดยลูกหนี้สามารถได้รับการปลดจากล้มละลายได้ 2 วิธี ตามที่มาตรา 67/1 บัญญัติไว้คือ

- 1) เมื่อศาลได้มีคำสั่งให้ปลดจากล้มละลายตาม มาตรา 71⁷
- 2) เมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาตามมาตรา 81/1⁸

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าลูกหนี้สามารถปลดจากการล้มละลายได้โดยมีเงื่อนไขคือ เมื่อได้แบ่งทรัพย์สินชำระให้แก่เจ้าหนี้ที่ได้ขอรับชำระหนี้ไว้แล้วไม่น้อยกว่าร้อยละห้าสิบ และไม่เป็นบุคคลล้มละลายโดยทุจริต ลูกหนี้สามารถยื่นคำขอโดยทำเป็นคำร้องต่อศาลเพื่อขอให้มีคำสั่งปลดลูกหนี้จากการล้มละลายได้ หรือในอีกกรณีหนึ่งคือ เมื่อพ้นระยะเวลาตามที่กฎหมายกำหนดภายหลังจากศาลพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลายแล้ว เช่น ในกรณีล้มละลายครั้งแรกระยะเวลาตามกฎหมายคือสามปี เป็นต้น

⁷มาตรา 71 ให้ศาลมีคำสั่งปลดจากล้มละลาย เมื่อศาลพิจารณาแล้วเห็นว่า

- 1) ได้แบ่งทรัพย์สินชำระให้แก่เจ้าหนี้ที่ได้ขอรับชำระหนี้ไว้แล้วไม่น้อยกว่าร้อยละห้าสิบและ
- 2) ไม่เป็นบุคคลล้มละลายทุจริต

⁸มาตรา 81/1 ภายได้บังคับมาตรา 81/2 บุคคลธรรมดาซึ่งศาลพิพากษาให้ล้มละลายแล้ว ให้ปลดบุคคลนั้นจากล้มละลายทันทีที่พ้นกำหนดระยะเวลาสามปีนับแต่วันที่ศาลได้พิพากษาให้ล้มละลาย เว้นแต่

- 1) บุคคลนั้นได้เคยถูกพิพากษาให้ล้มละลายมาก่อนแล้ว และยังไม่พ้นระยะเวลาห้าปีนับแต่วันที่ศาลได้พิพากษาให้ล้มละลายครั้งก่อนจนถึงวันที่ถูกศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์ครั้งหลัง ให้ขยายระยะเวลาเป็นห้าปี
- 2) บุคคลนั้นเป็นบุคคลล้มละลายทุจริตที่ไม่มีลักษณะตาม 3) ให้ขยายระยะเวลาเป็นสิบปี เว้นแต่ในกรณีที่มีเหตุผลพิเศษและบุคคลนั้นถูกศาลพิพากษาให้ล้มละลายมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี ศาลจะสั่งปลดจากล้มละลายก่อนครบกำหนดสิบปีตามคำขอของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์หรือของบุคคลล้มละลายนั้นก็ได้
- 3) บุคคลนั้นเป็นบุคคลล้มละลายอันเนื่องมาจากหรือเกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดอันมีลักษณะเป็นการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน ให้ขยายระยะเวลาเป็นสิบปี

เมื่อปลดจากการการล้มละลายแล้วจะมีผลทำให้บุคคลล้มละลายหลุดพ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลายและกลับมามีอำนาจในการจัดการทรัพย์สินหรือกิจการของตนซึ่งได้มานับแต่วันที่ได้รับการปลดจากการล้มละลายแล้ว และหลุดพ้นจากหนี้ ตามที่มาตรา 77⁹ กำหนดไว้ แม้ว่าเจ้าหนี้จะยังได้รับเงินส่วนแบ่งจากกองทรัพย์สินของลูกหนี้ ไม่ครบถ้วนก็ตาม และเมื่อศาลมีคำสั่งปลดจากล้มละลายแล้วจะมีผลทำให้ลูกหนี้หลุดพ้นจากหนี้ทั้งปวงอันพึงขอรับชำระได้

แต่กฎหมายได้กำหนดข้อยกเว้นไว้ในมาตรา 77 ว่า หนี้เกี่ยวกับหนี้ภาษีอากร และหนี้ซึ่งได้เกิดขึ้นโดยความทุจริตฉ้อโกงของบุคคลล้มละลายหรือหนี้ซึ่งเจ้าหนี้ไม่ได้เรียกร้องเนื่องจากความทุจริตฉ้อโกงซึ่งบุคคลล้มละลายมีส่วนเกี่ยวข้องสมควร เป็นหนี้ทั้งสองประเภทที่บุคคลล้มละลายซึ่งถูกปลดจากล้มละลายแล้วจะต้องชำระต่อไปจนครบถ้วน

ประการสำคัญ หนี้ตามข้อยกเว้นในมาตรา 77 (1) และ (2) นี้ไม่อยู่ภายใต้บังคับของมาตรา 91¹⁰ กล่าวคือ แม้ว่าเจ้าหนี้จะมีได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ไว้ ลูกหนี้ซึ่งถูกปลดจากการล้มละลายยังคงต้องรับผิดชอบชำระหนี้ดังกล่าว

ดังนั้น เมื่อมีหนี้ภาษีอากรเกิดขึ้นแล้ว ภายหลังลูกหนี้ถูกศาลพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลายแล้วแม้ว่าลูกหนี้ได้ชำระหนี้ภาษีอากรไปแล้วไม่น้อยกว่าร้อยละห้าสิบ และไม่บุคคลล้มละลายโดยทุจริต พร้อมทั้งลูกหนี้ภาษีอากรสามารถยื่นคำขอต่อศาลให้ปลดลูกหนี้จากการล้มละลายได้ หรือการล้มละลายของลูกหนี้ภาษีอากรพ้นระยะเวลาสามปีภายหลังศาลพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลายแล้วก็ตาม ลูกหนี้ที่ได้รับการปลดจากการล้มละลายก็ยังไม่หลุดพ้นจากหนี้ภาษีอากรที่ยังค้างชำระ ต้องชำระหนี้ภาษีอากรต่อไปจนกว่าจะครบถ้วน

⁹มาตรา 77 คำสั่งปลดจากล้มละลายทำให้บุคคลล้มละลายหลุดพ้นจากหนี้ทั้งปวงอันพึงขอรับชำระได้ เว้นแต่

- 1) หนี้เกี่ยวกับภาษีอากร หรือจังกอบของรัฐบาลหรือเทศบาล
- 2) หนี้ซึ่งได้เกิดขึ้นโดยความทุจริตฉ้อโกงของบุคคลล้มละลาย หรือหนี้ซึ่งเจ้าหนี้ไม่ได้เรียกร้องเนื่องจากความทุจริตฉ้อโกงซึ่งบุคคลล้มละลายมีส่วนเกี่ยวข้องสมควร

¹⁰มาตรา 91 เจ้าหนี้ซึ่งจะขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายจะเป็นเจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์หรือไม่ก็ตาม ต้องยื่นคำขอต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ภายในกำหนดเวลาสองเดือนนับแต่วันโฆษณาคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด...

ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาในเรื่องนี้มีดังนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4955/2536¹¹ แม่โจทก์ซึ่งเป็นลูกหนี้ภาษีอากรจะได้รับการประนอมหนี้ก่อนล้มละลาย ซึ่งศาลเห็นชอบด้วยแล้วแต่จำเลยซึ่งเป็นกรมสรรพากรมิได้ยินยอมด้วยในการประนอมหนี้ นั้น จึงไม่อาจผูกมัดเจ้าพนักงานประเมินในการเรียกเก็บภาษีอากรจากโจทก์ เพราะโจทก์ไม่อาจหลุดพ้นจากหนี้ดังกล่าวโดยคำสั่งปลดจากล้มละลายตาม พ.ร.บ. ล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 56, 77 ซึ่ง พ.ร.บ. ล้มละลาย พ.ศ.2483 มาตรา 77 บัญญัติเพียงว่าคำสั่งปลดจากล้มละลายทำให้บุคคลล้มละลายหลุดพ้นจากหนี้ทั้งปวงอันพึงขอรับชำระได้โดยมีข้อยกเว้นหนี้อันพึงขอรับชำระได้เพียง 2 กรณี ซึ่งข้อยกเว้นกรณีนี้ก็กฎหมายไม่ได้บัญญัติว่าจะต้องเป็นหนี้ที่ได้ยื่นขอรับชำระแล้ว หรือเป็นบทบัญญัติที่อยู่ภายใต้บังคับของมาตรา 91 แม้จำเลยมิได้ยื่นขอรับชำระหนี้ภายในกำหนดตาม มาตรา 91 เจ้าพนักงานประเมินก็มีอำนาจประเมินเรียกเก็บภาษีอากรจากโจทก์ได้ต่อไป

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 634/2554¹² คำสั่งปลดจากล้มละลายมีผลทำให้ลูกหนี้ภาษีอากรจำเลยที่ 2 หลุดพ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลายและมีอำนาจจัดการกิจการและทรัพย์สินของตนเองได้ ทั้งทำให้หลุดพ้นจากหนี้ทั้งปวงอันพึงขอรับชำระได้ โดยมีข้อยกเว้นหนี้อันพึงขอรับชำระได้เพียง 2 กรณีที่ไม่หลุดพ้น รวมทั้งหนี้เกี่ยวกับภาษีอากรตาม พ.ร.บ.ล้มละลาย ฯ มาตรา 77 ซึ่งข้อยกเว้นกรณีนี้ก็กฎหมายหาได้บัญญัติว่าต้องเป็นหนี้ที่ได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้แล้วหรือเป็นบทบัญญัติที่อยู่ภายใต้บังคับของมาตรา 91 ไม่ เมื่อหนี้คดีนี้เป็นหนี้เกี่ยวกับภาษีอากร แม้กรมสรรพากรโจทก์จะมีได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีที่จำเลยที่ 2 เคยถูกพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดก็ตาม แต่ต่อมาจำเลยที่ 2 ถูกปลดจากล้มละลาย จำเลยที่ 2 ก็ยังไม่หลุดพ้นจากหนี้ดังกล่าว โจทก์ย่อมมีสิทธิขอให้จำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดล้มละลายตามห้างจำเลยที่ 1 ตาม พ.ร.บ.ล้มละลาย ฯ มาตรา 89 ในคดีนี้ได้ ทั้งถือไม่ได้ว่ามีการขอให้พิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดซ้ำอันเป็นการต้องห้ามตามมาตรา 15 แต่อย่างใด

จากฎีกาข้างต้นจึงสรุปได้ว่า การค้างชำระหนี้ภาษีอากรแม่ลูกหนี้ภาษีอากรได้รับการปลดจากการล้มละลายแล้วก็จะถูกกรมสรรพากรขอให้ศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดและล้มละลายได้อีก

¹¹ กองผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา, “คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4955/2536”, สืบค้นเมื่อวันที่ 15 มกราคม 2563, จาก <https://deka.in.th/view-95541.html>

¹² กองผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา, “คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 634/2554”, สืบค้นเมื่อวันที่ 15 มกราคม 2563, จาก <https://deka.in.th/view-506195.html>

ทั้งนี้ ในอดีตลูกหนี้ภาษีอากรเคยได้ปลดหนี้ภาษีอากรเมื่อปลดจากล้มละลายเพราะเป็นนโยบายของผู้ออกกฎหมายในสมัยนั้นที่เห็นสมควรช่วยเหลือลูกหนี้¹³ เช่น ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย ร.ศ. 130 หนี้เกี่ยวกับภาษีอากรหรือจังกอบของรัฐบาลหรือเทศบาลนี้ ลูกหนี้ไม่หลุดพ้นเว้นแต่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังอนุญาต แต่ตามกฎหมายล้มละลายปัจจุบันบัญญัติให้หนี้เกี่ยวกับภาษีอากรหรือจังกอบของรัฐบาลหรือเทศบาลนี้ ลูกหนี้ไม่หลุดพ้นเฉยๆ ไม่ได้กล่าวถึงเรื่องรัฐมนตรีจะอนุญาตให้หลุดพ้นได้หรือไม่ และการที่กฎหมายล้มละลายปัจจุบันบัญญัติไม่ให้บุคคลล้มละลายหลุดพ้นจากหนี้เกี่ยวกับภาษีอากรหรือจังกอบของรัฐบาลหรือเทศบาลเป็นเพราะนโยบายของรัฐบาลในขณะนี้ที่ยังเห็นว่าหนี้เหล่านี้เป็นเงินที่ควรได้ของรัฐบาลซึ่งต้องจัดเก็บให้ได้ไม่ควรสูญเสียไป โดยยังใช้มุมมองยุคเก่าในเชิงลงโทษไม่ได้มองถึงการเยียวยาลูกหนี้ให้ลูกหนี้เริ่มต้นชีวิตใหม่อย่างแท้จริง

2.2 ประเภทของหนี้ที่ลูกหนี้ภาษีอากรต้องรับผิดชอบและข้อจำกัดของการหลุดพ้นจากภาระหนี้ภาษีอากรจากการล้มละลายภายหลังศาลปลดจากการล้มละลาย

หนี้ภาษีอากรตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 หรือหนี้เกี่ยวกับภาษีอากรหรือจังกอบของรัฐบาลหรือเทศบาล ได้แก่ ภาษีอากรทุกประเภท อากรแสตมป์ ค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ไม่ว่าที่ค้างชำระรัฐบาลอยู่หรือค้างชำระเทศบาลอยู่ก็ตาม¹⁴

โดยทั่วไปหนี้ที่ลูกหนี้ภาษีอากรต้องรับผิดชอบต้องเป็นหนี้ภาษีอากรที่อาจขอรับชำระหนี้ได้ ได้แก่

1) หนี้ภาษีอากรที่เกิดขึ้นก่อนวันที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้ซึ่งอาจจะเป็นพิทักษ์ทรัพย์ชั่วคราวหรือพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดก็ได้ ทั้งนี้ วันเกิดมูลแห่งหนี้ภาษีอากรพิจารณาจากวันที่มีนิติสัมพันธ์อันจะทำให้เจ้าหนี้อำนาจเรียกร้องต่อลูกหนี้ได้เกิดขึ้น สำหรับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มูลหนี้จะเกิดขึ้นตั้งแต่วันสุดท้ายของปีภาษีที่มีเงินได้ นอกจากนี้ หนี้ภาษีอากรที่อาจขอรับชำระหนี้ได้จะต้องมีเงินหนี้ภาษีอากรค้างที่มีได้บังคับชำระหนี้ภายใน 10 ปี นับแต่วันที่อาจบังคับสิทธิดังกล่าวได้ ตามประมวลรัษฎากรมาตรา 12 เพราะกรณีดังกล่าว เจ้าหนี้ภาษีอากรย่อมหมดสิทธิในการบังคับชำระหนี้แล้ว จึงต้องห้ามขอรับชำระหนี้ตามพระราชบัญญัติล้มละลายฯ มาตรา 94

¹³ ปิยะภักดิ์ บุญแสง, “ปัญหาของเจ้าหนี้ภาษีอากรตามกฎหมายล้มละลาย”, (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2555), หน้า 24.

¹⁴ ปรีชา พานิชวงศ์, คำอธิบายกฎหมายล้มละลาย, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ นิติบรรณการ, 2548), หน้า.251.

2) หนี้ภาษีอากรของปีก่อนที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ แม้ว่าเพิ่งทำการประเมินหรือคณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์เพิ่งมีคำวินิจฉัยภายหลังที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ ก็ถือว่าเป็นหนี้ที่เกิดขึ้นก่อนศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์

3) หนี้ภาษีอากรหลังจากศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์แล้ว หากปรากฏว่าลูกหนี้มีทรัพย์สินและเกิดหนี้ภาษีอากรซึ่งกองทรัพย์สินจะต้องรับผิดชอบ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีหน้าที่ต้องนำเงินจากกองทรัพย์สินมาชำระหนี้ภาษีอากรดังกล่าว หากเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ไม่ชำระ เจ้าหนี้ภาษีอากรดังกล่าวสามารถฟ้องเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เป็นจำเลยได้

โดยหลักแล้ว เมื่อเป็นหนี้ที่อาจขอรับชำระหนี้ได้ ในกรณีของเจ้าหนี้ทั่วไปจะต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ไว้จึงจะได้รับชำระหนี้ ส่วนหนี้ที่เจ้าหนี้ไม่ได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ไว้ ลูกหนี้ก็เป็นอันหลุดพ้นไปโดยสิ้นเชิง เพราะสิทธิเรียกร้องของเจ้าหนี้หมดไปโดยผลแห่งพระราชบัญญัติล้มละลายฯ มาตรา 27 ประกอบมาตรา 91 เสียแล้ว

แต่ทว่าหนี้ภาษีอากรหรือจังกอบของรัฐบาลหรือเทศบาล ไม่ว่าจะเจ้าหนี้กรมสรรพากรจะได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ไว้หรือไม่ก็ตาม เมื่อลูกหนี้ได้รับการปลดจากล้มละลาย หนี้ภาษีอากรหรือจังกอบของรัฐบาลหรือเทศบาลนั้น การปลดจากล้มละลายไม่มีผลเป็นการปลดเปลื้องหนี้ดังกล่าว โดยกฎหมายกำหนดว่าหนี้ภาษีอากรนี้ไม่สามารถหลุดพ้นจากภาระหนี้เหมือนกับหนี้ซึ่งได้เกิดขึ้นโดยความทุจริตฉ้อโกงของบุคคลล้มละลายหรือหนี้ซึ่งเจ้าหนี้ไม่ได้เรียกร้องเนื่องจากความทุจริตฉ้อโกงซึ่งบุคคลล้มละลายมีส่วนเกี่ยวข้องสมควร ตามตัวอย่างในคำพิพากษาฎีกาที่ 634/2554 (ดูข้อ 2.1.2)

ประการต่อมา การจะได้รับชำระหนี้จะต้องได้รับชำระจากกองทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลายเท่านั้น ไม่สามารถไปยึดทรัพย์สินอื่นที่อยู่นอกคดีล้มละลายมาขายทอดตลาดเพื่อนำมาชำระหนี้ได้ แต่ในกรณีของลูกหนี้ภาษีอากรแล้ว เมื่อลูกหนี้ภาษีอากรได้ถูกยึดทรัพย์สินมาขายทอดตลาดเพื่อชำระค่าภาษีอากรในคดีล้มละลายแล้ว ส่วนภาษีอากรที่ค้างค้าง กรมสรรพากรมีอำนาจยึดทรัพย์สินที่ได้มาภายหลังจากปลดจากการล้มละลายมาขายทอดตลาดเพื่อชำระหนี้ได้อีก

โดยจะเห็นได้จากบันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ 11)¹⁵ - ในข้อหารือเกี่ยวกับมาตรา 12 ประมวลรัษฎากรและมาตรา 27 มาตรา 81/1 มาตรา 56 มาตรา 109 พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 โดยเป็นการตอบข้อหารือของกรมสรรพากร เรื่อง การใช้อำนาจบังคับชำระหนี้ภาษีอากร กรณีที่ลูกหนี้ได้รับการปลดจากล้มละลาย โดยมีความเห็นฉบับย่อ สรุปได้ดังนี้คือ พระราชบัญญัติล้มละลายฯ กำหนดมิให้ลูกหนี้หลุดพ้นจากหนี้ภาษีอากรแม้ว่าจะได้ปลดจากการเป็นบุคคลล้มละลายแล้ว โดยในการบังคับชำระหนี้ภาษีอากรจากทรัพย์สินในคดีล้มละลายนั้น กรมสรรพากรจะต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์เท่านั้น กรมสรรพากรจึงไม่อาจใช้อำนาจตามมาตรา 12 แห่งประมวลรัษฎากร บังคับชำระหนี้กับทรัพย์สินได้โดยตรง ส่วนทรัพย์สินที่ได้มาหลังจากการปลดจากล้มละลายนั้นไม่เป็นทรัพย์สินในคดีล้มละลาย กรมสรรพากรจึงมีอำนาจตามมาตรา 12 บังคับกับทรัพย์สินเพื่อให้ได้รับชำระภาษีอากรค้างได้ โดยกรมสรรพากรหรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์สินมีกำหนดเวลาต้องใช้อำนาจบังคับชำระหนี้ภายในกำหนดเวลา 10 ปี ตามมาตรา 271 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

2.3 สถานการณ์เกี่ยวกับภาระหนี้ภาษีจากการล้มละลายในประเทศไทยและปัญหาที่เกิดขึ้น

ในประเทศไทยในส่วนของคดีล้มละลาย จากข้อมูลของศาลล้มละลายระบุว่าในปี 2562 ตั้งแต่เดือนมกราคมถึงธันวาคม มีคดีที่ขึ้นสู่ศาลทั้งสิ้น 8,398 คดี นับเป็นจำนวนทุนทรัพย์รวม 386,694,472,261.59 บาท โดยมีสรรพากรเป็นโจทก์ในคดีล้มละลายสูงเป็นอันดับที่ 4 มีจำนวนคดีทั้งสิ้น 683 คดี¹⁶ เป็นจำนวนทุนทรัพย์ 32,767,434,832 บาท ซึ่งเมื่อนำมาคิดโดยเฉลี่ยแล้ว จำนวนทุนทรัพย์ต่อคดีจะอยู่ที่ประมาณ 48 ล้านบาท ตามตารางที่ 2 ซึ่งคิดจํานวนร้อยละ 1.7 จากยอดรวมการจัดเก็บภาษีอากรในปี 2562

¹⁵สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ 11), “เรื่องที่ 282/2552”, สืบค้นเมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2563,

จาก http://app-thca.krisdika.go.th/Naturesig/CheckSig?whichLaw=cmd&year=2552&lawPath=c2_0282_2552

¹⁶ศาลล้มละลายกลาง, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 3

นอกจากนี้จากข้อมูลของกรมสรรพากรและกรมบังคับคดี ในปี 2562 มีคดีที่มีบุคคลถูกพิทักษ์ทรัพย์ เด็ดขาด หรือถูกพิพากษาให้เป็นบุคคลล้มละลาย เฉลี่ยปีละ 4,000-5,000 ราย¹⁷ โดยมูลค่าทรัพย์สินที่ขายทอดตลาด อยู่ที่ประมาณปีละ 1.4 แสนล้านบาท โดยบุคคลล้มละลายโดยเฉลี่ย 5,000 คน จะมีมูลค่าทรัพย์สินที่ถูกนำมาขายทอดตลาดต่อคนโดยเฉลี่ยอยู่ที่ 28 ล้านบาท จากตารางที่ 2 จึงเห็นได้ว่าคดีล้มละลายส่วนใหญ่ที่ขึ้นสู่ศาลจะเป็นคดีที่บุคคลธรรมดาถูกฟ้องล้มละลายเสียมากกว่า ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากในส่วนิติบุคคลยังสามารถมีกระบวนการอื่นในการเยียวยาได้ เช่น การปรับโครงสร้างหนี้หรือการเข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูกิจการ

ตารางที่ 2 โจทก์ในคดีล้มละลาย 10 อันดับแรกของศาลล้มละลายกลาง ตั้งแต่เดือน มกราคม – ธันวาคม 2562

ลำดับ	โจทก์	จำนวนคดี	จำนวนทุนทรัพย์ (บาท)
1	บริษัท บริหารสินทรัพย์กรุงเทพพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)	1,337	19,146,294,240.17
2	ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน)	894	19,047,596,262.92
3	ธนาคารอาคารสงเคราะห์	858	1,729,414,160.08
4	กรมสรรพากร	683	32,767,434,832.00
5	บริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม	525	3,165,267,378.27
6	ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)	419	36,285,118,346.51
7	บริษัท บริหารสินทรัพย์สุขุมวิท จำกัด	418	54,270,771,329.61
8	ธนาคารออมสิน	384	1,734,536,274.05
9	ธนาคารทหารไทย จำกัด (มหาชน)	202	12,081,404,887.23
10	บริษัท รอยัลแปซิฟิกอินดัสตรีส์ จำกัด	197	303,372,306.63
	รวม	5,917	180,531,210,017.47

ดังนั้น จึงสามารถสรุปได้โดยประมาณว่า ในหนึ่งคดีที่กรมสรรพากรเป็นโจทก์ฟ้องล้มละลายบุคคลธรรมดา นั้น จำนวนทุนทรัพย์โดยเฉลี่ยอยู่ที่ประมาณ 48 ล้านบาท แต่มูลค่าทรัพย์สินที่ขายทอดตลาดโดยเฉลี่ยอยู่ที่ประมาณ 28 ล้านบาท ซึ่งจำนวนผลต่างที่เหลือประมาณ 20 ล้านบาท จึงเป็นหนี้ภาษีที่เหลือไม่ได้ชำระหลังจากที่ล้มละลาย

¹⁷ ประชาชาติธุรกิจ, อ่างแล้ว เชิงอรรถที่ 4

จากผลของการปลดจากการล้มลายที่กล่าวไว้ในหัวข้อ 2.1 และข้อจำกัดของการหลุดพ้นจากภาระหนี้ภาษีอากรจากการล้มละลายภายหลังศาลปลดจากการล้มละลายในหัวข้อ 2.2 ก่อให้เกิดปัญหาดังต่อไปนี้

1) หนี้ภาษีที่ค้างชำระขัดกับหลักการของกฎหมายล้มละลายที่ต้องการให้ลูกหนี้เริ่มต้นใหม่โดยแท้จริง

เนื่องจาก ลูกหนี้ภาษีอากรที่ได้รับการปลดจากการล้มละลายแล้วโดยสุจริตยังคงต้องรับผิดชอบต่อหนี้ภาษีอากรที่ยังคงค้างแม้กรมสรรพากรจะไม่ได้ยื่นขอรับชำระหนี้ไว้ในคดีล้มละลาย ลูกหนี้ก็ยังคงมีหน้าที่ต้องจ่ายภาษีที่ค้างไว้เพราะจะถูกสรรพากรนำมาฟ้องเป็นคดีล้มละลายได้อีก นอกจากนี้ต่อให้ไม่มีทรัพย์สินในคดีล้มละลายเพื่อชำระหนี้ ทรัพย์สินที่ได้มาใหม่ภายหลังจากการปลดจากการล้มละลายสามารถถูกกรมสรรพากรยึดทรัพย์ออกมาขายทอดตลาดเพื่อชำระหนี้ได้อีกด้วย

การที่ลูกหนี้ภาษีอากรมีโอกาสถูกศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์หรือมีคำสั่งล้มละลายได้อีกหลายครั้งนั้นจะทำให้เกิดข้อจำกัดสิทธิในทรัพย์สินและสิทธิเสรีภาพของบุคคลธรรมดาซึ่งมีรายได้ เมื่อศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์แล้วไม่ว่าชั่วคราวหรือเด็ดขาด ลูกหนี้ไม่สามารถทำนิติกรรมเกี่ยวกับการจัดการทรัพย์สินของตนได้ทันที เช่น การเปิดบัญชี การใช้บัตรเครดิตเอเอ็มในการเบิกถอนเงินสด การทำนิติกรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินไม่ว่าจะเป็นการให้โดยเสน่หา หรือสัญญาต่างตอบแทน การที่โดนฟ้องล้มละลายอีกจะทำให้ต้องใช้ระยะเวลาในการปลดจากการล้มละลายนานขึ้นไปอีกจากเดิมสามปี เพิ่มเป็นห้าปี และสืบไปตามลำดับ ทำให้หนี้ภาษีอากรส่วนนี้ไปขัดกับหลักการของกฎหมายล้มละลายที่ต้องการให้ลูกหนี้ที่ได้รับการปลดจากการล้มละลายได้มีโอกาสเริ่มต้นใหม่ทางการเงิน

นอกจากนี้ยังเกิดข้อจำกัดสิทธิในการประกอบอาชีพของลูกหนี้บุคคลธรรมดาซึ่งมีรายได้ประจำ บุคคลซึ่งจะเข้ารับราชการในหน่วยงานของรัฐไม่ว่าภาคส่วนใดจะต้องมีคุณสมบัติตามที่หน่วยงานของรัฐกำหนด ซึ่งการตกเป็นบุคคลล้มละลายนั่นทำให้ขาดคุณสมบัติในการสมัครเป็นข้าราชการหรือขาดคุณสมบัติในการเป็นราชการ ต้องออกจากราชการตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนพ.ศ.2551 ลูกหนี้ไม่สามารถรับตำแหน่งทางการเมืองได้ ไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ในส่วนของภาคเอกชน แม้ไม่มีกฎหมายกำหนดคุณสมบัติจำกัดสิทธิว่าห้ามเป็นบุคคลล้มละลายดังเช่นในภาครัฐ แต่เอกชนก็เอาแนวทางของภาครัฐมาปรับใช้โดยมีการทำเป็นสัญญากำหนดคุณสมบัติไว้โดยเฉพาะว่าต้องไม่เป็นบุคคลล้มละลาย ข้อจำกัดก็ต้องเป็นไปตามนั้นย่อมทำให้เสียเปรียบในการคัดเลือกลูกจ้างเข้าทำงานเพราะนายจ้างอาจนำไปเปรียบเทียบกับประวัติที่เสื่อมเสีย

ลำพังข้อจำกัดสิทธิในทรัพย์สินและสิทธิเสรีภาพรวมถึงข้อจำกัดในการประกอบอาชีพข้างต้นก็ทำให้บุคคลธรรมดาที่มีความยากลำบากในการดำรงชีพอยู่แล้วและการเป็นหนี้ที่ต้องชำระค่าภาษีอากรแม้จะปลดจากการล้มละลายแล้วก็ตามยิ่งทวีความลำบากในการดำรงชีพมากขึ้นอีก

นอกจากนี้เมื่อมีหนี้ที่สูงจึงส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพของระบบเศรษฐกิจการเงินและความเปราะบางทางการเงินของครัวเรือน หนี้ภาษีอากรที่เกิดขึ้นนั้นเป็นภาระหนี้ที่ต้องชำระให้แก่รัฐบาลแต่ในสถานการณ์ที่เกิดปัญหาความผันผวนด้านรายได้ มีผลทำให้ลูกหนี้ที่ต้องชำระหนี้อาจประสบปัญหาหารายรับไม่พอรายจ่าย และจากการได้รับการปลดจากการล้มละลายมาย่อมหมายความว่าตัวลูกหนี้ที่ไม่มีเงินออมเหลืออยู่เลยเนื่องจากฐานะทางการเงินยังไม่เข้มแข็งเพียงพอ สิ่งที่ลูกหนี้และครอบครัวจะทำได้คือการลดการใช้จ่าย ค่าเสื้อผ้า ค่าอาหารและของใช้บุคคล ถ้าการลดค่าใช้จ่ายไม่เพียงพอก็ต้องทำการกู้เงินกู้นอกระบบ ทำให้เป็นวงจรเป็นหนี้ไม่สิ้นสุดและส่งผลเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจได้

2) ความไม่เป็นธรรมของหน่วยภาษีระหว่างบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล

การเลือกใช้หน่วยภาษีบุคคลธรรมดาในการประกอบธุรกิจนั้นจะถูกรัฐใช้อำนาจลงโทษที่หนักกว่าการเลือกใช้หน่วยภาษีแบบนิติบุคคล ซึ่งโดยปกติแล้ว บุคคลธรรมดาเสียภาษีจากฐานเงินได้ในขณะที่นิติบุคคลเสียภาษีจากฐานกำไรสุทธิ และอัตราภาษีของบุคคลธรรมดาสูงสุดอยู่ที่ 35% ตามอัตราก้าวหน้า ในขณะที่อัตราก้าวหน้านิติบุคคลอยู่ที่ 20% เท่านั้น ดังนั้นภาระภาษีของบุคคลธรรมดาจึงสูงกว่านิติบุคคล และเมื่อมีการฟ้องล้มละลายจนลูกหนี้ถูกยึดทรัพย์ทั้งหมดเพื่อนำมาออกขายทอดตลาดเพื่อชำระหนี้แล้วปรากฏว่ายังมีหนี้ภาษีอากรที่ค้างอยู่ บุคคลธรรมดายังคงต้องรับผิดชอบในหนี้ภาษีค้างเต็มจำนวน แต่ในขณะที่นิติบุคคลนั้นผู้ถือหุ้นรับผิดชอบไม่เกินค่าหุ้นที่ค้างชำระเท่านั้น นอกจากนี้กฎหมายยังปิดโอกาสไม่ให้ลูกหนี้ที่เป็นบุคคลธรรมดาเข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูกิจการได้ เฉพาะลูกหนี้ที่เป็นนิติบุคคลเท่านั้นสามารถขอฟื้นฟูกิจการได้ เมื่อเข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูกิจการแล้วหนี้ภาษีอากรจะไม่ได้รับสิทธิคุ้มครองเหมือนหนี้ภาษีในคดีล้มละลาย นิติบุคคลสามารถจึงได้รับการลดหนี้ภาษีอากรได้ตามแผนฟื้นฟูกิจการ

3) ลดแรงจูงใจในการประกอบอาชีพของลูกหนี้และเพิ่มแรงจูงใจให้ลูกหนี้กระทำการหนีภาษี

การยังมีภาระหนีภาษีอากรดังกล่าว จากการล้มละลายในบุคคลธรรมดาที่สุจริตที่เปรียบเสมือนกับการตายในทางแพ่งนั้น เมื่อเปรียบเทียบกับกรณีที่ผู้ค้างภาษีอากรเสียชีวิต และถูกสรรพากรฟ้องเรียกภาษีคงค้าง ตามคำพิพากษาฎีกาที่ 5279/2548¹⁸ นั้นพบว่า เมื่อจำเลยที่เป็นทายาทผู้มีสิทธิได้รับมรดกของผู้ตายซึ่งค้างภาษีอากรซึ่งต้องรับไปทั้งทรัพย์สิน สิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของผู้ตาย โดยไม่ต้องคำนึงว่ากองมรดกของผู้ตายจะมีทรัพย์สินหรือไม่ มากน้อยเพียงใดหรือจำเลยในฐานะทายาทจะได้รับมรดกมาแล้วหรือไม่ จำเลยต้องรับผิดชอบชำระหนี้ภาษีอากรที่คงค้างแก่โจทก์ตามฟ้อง ทั้งนี้ความรับผิดชอบของจำเลยไม่เกินกว่าทรัพย์สินมรดกที่ตกทอดให้แก่ตนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1601 ดังนั้นหนี้ภาษีอากรที่ลูกหนี้ถูกเรียกชำระในคดีล้มละลายก็ไม่ควรเกินกว่าทรัพย์สินที่ลูกหนี้มีและถูกยึดทรัพย์สินเพื่อมาชำระหนี้ ถ้ายังถูกกรมสรรพากรเรียกเก็บภาษีอากรอยู่แม้ปลดจากการล้มละลายแล้วอาจทำให้ลูกหนี้รู้สึกว่าการล้มละลายไปเสียเลยซึ่งจะส่งผลดีกว่า หรืออีกทางหนึ่งอาจทำให้ลูกหนี้ไม่ประกอบอาชีพใด ๆ เป็นบุคคลว่างงานซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาต่อประเทศต่อไป

นอกจากนั้น การต้องรับผิดชอบในภาษีอากรคงค้างภายหลังการปลดจากการล้มละลายของบุคคลธรรมดาที่สุจริตนั้น มีความคล้ายคลึงกับการกำหนดโทษที่รุนแรงเช่นเดียวกับการกระทำความผิดกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ในส่วนของความผิดมูลฐานที่กำหนดให้ผู้หลีกเลี่ยงหรือฉ้อโกงภาษี¹⁹ เป็นการกระทำความผิดร้ายแรง ซึ่งผู้กระทำความผิดจะต้องโดนยึดเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการจำหน่าย จ่ายโอน ดอกผลของเงินหรือทรัพย์สิน ไม่ว่าจะมียอยู่ในการครอบครองของบุคคลใด จะเปลี่ยนสภาพไปกี่ครั้งก็ตาม การให้ลูกหนี้ที่สุจริตรับภาระในภาษีอากรที่คงค้างหนักเกินไปจึงอาจเป็นการลงโทษที่เกินสมควรอีกด้วย

¹⁸กรมสรรพากร, “คำพิพากษาฎีกาที่ 5279/2548”, สืบค้นเมื่อวันที่ 13 พฤษภาคม 2563, จาก <http://www.rd.go.th/publish/32736.0.html>

¹⁹ณัชพล จิตศิริตัน, เอกสารประกอบการบรรยายวิชากฎหมายอาญาและอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ชุดที่ 4, หน้า 50.

2.4 หลักการภาษีอากรที่ดี หลักเกณฑ์การบรรเทา การยกเว้นภาษีเงินได้ของประเทศไทยในปัจจุบัน

ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เป็นแหล่งรายรับภาษีที่สำคัญของรัฐบาลแหล่งหนึ่งซึ่งเป็นเครื่องมือในเชิงนโยบายที่สามารถจัดการปัญหาในระบบเศรษฐกิจและสังคมได้ ระบบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประเทศไทยมีลักษณะก้าวหน้า คือจัดเก็บตามความสามารถในการเสียภาษีโดยผู้ยื่นแบบที่มีเงินได้น้อยก็จะเสียภาษีน้อยหรืออาจจะไม่ต้องเสียภาษีเนื่องจากมีวัตถุประสงค์ในการกระจายรายได้และในบรรดาผู้ยื่นแบบทั้งหมดนั้น ภาษีที่เก็บส่วนใหญ่มาจากกลุ่มที่มีเงินได้สูงสุดร้อยละ 10 ของผู้มีรายได้ทั่วประเทศ²⁰ ดังนั้นเพื่อให้การจัดเก็บภาษีอากรบรรลุวัตถุประสงค์ รัฐบาลจึงจำเป็นต้องกำหนดนโยบายภาษีอากรและออกกฎหมายรวมทั้งดำเนินการบริหารการจัดเก็บภาษีให้สอดคล้องหรือเป็นไปตามหลักการจัดเก็บภาษีที่ดี

ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เมื่อพิจารณาตามประมวลรัษฎากร มาตรา 56 และ 57 ทวิ แล้วได้แก่

- 1) บุคคลธรรมดา
- 2) ผู้ถึงแก่ความตายในระหว่างปีภาษี
- 3) กองมรดกที่ยังไม่ได้แบ่ง
- 4) ห้างหุ้นส่วนสามัญและคณะบุคคลที่ไม่ใช่นิติบุคคล
- 5) วิสาหกิจชุมชนตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548

ในงานเอกัตศึกษานี้จะกล่าวถึงแต่เพียงบุคคลธรรมดาที่ถูกปลดจากการล้มละลายเท่านั้น โดยไม่รวมถึงห้างหุ้นส่วนสามัญและคณะบุคคลที่ไม่ใช่นิติบุคคล และวิสาหกิจชุมชนตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 ซึ่งต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

²⁰ ผาสุก พงษ์ไพจิตร, “แนวทางการปฏิรูปภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและวิเคราะห์การกระจายรายได้ของผู้มีเงินได้พึงประเมิน”, หน้า 59, สืบค้นเมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2563, https://elibrary.trf.or.th/project_content.asp?PJID=RDG5840010

2.4.1 หลักการภาษีอากรที่ดี

หลักการบางประการที่ควรคำนึงถึงเพื่อให้ประชาชนมีความสมัครใจในการเสียภาษีอากรและให้กฎหมายดังกล่าวใช้บังคับได้อย่างมีประสิทธิภาพคือหลักการภาษีที่ดี โดยลักษณะของภาษีอากรที่ดีควรเป็นดังนี้²¹

- 1) **หลักความเป็นธรรม** ระบบภาษีอากรที่ดีต้องเป็นระบบที่มีความเป็นธรรมทั้งในระหว่างผู้เสียภาษีด้วยกันเองและระหว่างรัฐผู้จัดเก็บภาษีกับผู้เสียภาษีอากร
- 2) **หลักความแน่นอนและชัดเจน** ประชาชนต้องสามารถเข้าใจกฎหมายและหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการจัดเก็บภาษีได้อย่างถูกต้องตรงกัน
- 3) **หลักความสะดวก** วิธีการและกำหนดเวลาในการเสียภาษีอากรควรคำนึงถึงความสะดวกของผู้เสียภาษีอากร
- 4) **หลักความยืดหยุ่น** ภาษีอากรที่ดีจะต้องมีความยืดหยุ่น หรือปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจได้อย่างเหมาะสม กฎหมาย และหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการเก็บภาษีอากรต้องสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามสภาพเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม อีกทั้งควรจะมีอำนาจต่อการบริหารการจัดเก็บได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือ ต้องทำให้ประหยัดรายจ่ายทั้งผู้จัดเก็บภาษีและผู้เสียภาษี
- 5) **หลักการบริหารที่ดี** วิธีการในการจัดเก็บภาษีอากรนั้น ควรจัดเก็บอย่างมีหลักเกณฑ์ที่รัดกุม มีประสิทธิภาพในการจัดเก็บ ทำให้จัดเก็บภาษีอากรได้มากโดยมีค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บน้อยที่สุด และสามารถควบคุมการหลีกเลี่ยงภาษีอากรได้อย่างดี
- 6) **หลักความเป็นกลางทางเศรษฐกิจ** พยายามไม่ให้เกิดการเก็บภาษีอากรมีผลกระทบต่อการทำงานของกลไกตลาด หรือมีผลกระทบน้อยที่สุด

เมื่อพิจารณาตามหลักการภาษีอากรที่ดีข้างต้น พบว่า การที่ลูกหนี้ภาษีอากรยังคงต้องรับผิดชอบต่อหนี้ที่ค้างชำระภายหลังจากได้รับการปลดจากการล้มละลายแล้วนั้นขัดกับหลักความเป็นธรรม ซึ่งผู้มีความสามารถในการ

²¹ศาสตราจารย์ ดร. สุเมธ ศิริคุณโชติ และคณะ, ภาษีอากรตามประมวลรัษฎากร 2562, พิมพ์ครั้งที่ 1, (กรุงเทพฯ: หจก.เรือนแก้วการพิมพ์, 2562),

เสียภาษี หรืออยู่ในสภาวะการณ์ในการเสียภาษีที่แตกต่างกันควรจะเสียภาษีในลักษณะที่แตกต่างกัน เนื่องจากความสามารถในการเสียภาษีของลูกหนี้ที่เปลี่ยนไปดังนั้นลูกหนี้จึงควรจ่ายภาษีน้อยลง และขัดกับหลักความยืดหยุ่น ตามสภาวะเศรษฐกิจ การจัดเก็บภาษีที่คงค้างในขณะที่รายได้ของลูกหนี้น้อยลงจะเป็นการสร้างความสะดวกผ่อนให้แก่อุเสียภาษีและทำให้เกิดสภาวะชบเซาทางเศรษฐกิจได้ นอกจากนี้ยังขัดกับหลักการบริหารที่ดี เมื่อมีหนี้ที่คงค้างลูกหนี้อาจจะหาทางหลีกเลี่ยงโดยการทำธุรกรรมที่หลีกเลี่ยงภาษีเพราะ ถ้าลูกหนี้นี้มีเงินได้ขึ้นมาจะต้องถูกกรมสรรพากรเรียกเก็บชำระหนี้ภาษีอากรที่คงค้าง และการกำหนดเช่นนี้ทำให้ไม่มีความแตกต่างกันของภาระหนี้ที่ต้องรับผิดชอบระหว่างบุคคลที่สุจริตและทุจริตที่มีภาษีอากรที่คงค้างเช่นเดียวกัน ทำให้บุคคลสุจริตอาจทำการหลีกเลี่ยงภาษีเพิ่มขึ้นได้

2.4.2 การบรรเทาภาระภาษี

ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา นับเป็นภาษีทางตรงชนิดหนึ่ง ซึ่งจัดเก็บตามหลักความสามารถในการเสียภาษี ซึ่งผู้มีรายได้มากย่อมเสียภาษีมากกว่าผู้ที่มีรายได้น้อย โดยใช้รายได้หรือเงินได้เป็นเครื่องมือวัดความสามารถ โดยเงินได้คือสิ่งที่เมื่อได้รับมาแล้วทำให้ผู้รับมีความรวยขึ้นและกฎหมายใช้ชื่อเฉพาะว่าเงินได้พึงประเมิน ได้แก่ เงินสด ทรัพย์สินที่ตีราคาได้ สิทธิประโยชน์ที่ตีราคาได้ เงินค่าภาษีที่มีคนจ่ายแทนให้ และเครดิตภาษีเงินปันผล แต่อย่างไรก็ตาม ได้มีการบรรเทาภาระภาษีให้เงินได้ในบางส่วนที่ไม่ต้องนำมาเสียภาษีเพื่อให้ผู้เสียภาษีได้เสียภาษีตามความสามารถของตนเอง

การบรรเทาภาระภาษีมักมีวัตถุประสงค์คือ ภาครัฐมีการออกมาตรการทางภาษีเพื่อสร้างแรงจูงใจในการให้ผู้มีภาระภาษีเปลี่ยนพฤติกรรมบางประการ โดยแลกกับการที่เสียภาษีลดลง เพื่อสนับสนุนความเป็นธรรมในการจัดเก็บภาษีและความเป็นธรรมในการกระจายรายได้

การบรรเทาภาษีสามารถเกิดขึ้นได้หลากหลายรูปแบบ เช่น อาจเกิดจากการยกเว้นภาษีเงินได้บางประเภท การเพิ่มรายการค่าใช้จ่ายหรือสัดส่วนที่สามารถหักค่าใช้จ่ายได้ หรือการเพิ่มรายการที่สามารถลดหย่อนได้ นอกจากนี้การบรรเทาภาระภาษีอาจจะเกิดจากการลดอัตราภาษีหรือปรับขึ้นเงินได้ การบรรเทาภาระภาษีตามมาตรา 47 แห่งประมวลรัษฎากรมีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ (1) สนับสนุนทางเศรษฐกิจ (การลงทุนและการออมทรัพย์) (2) สนับสนุนทางสังคม (สร้างความมั่นคงให้ชีวิตและควบคุมประชากร) และ (3) อื่น ๆ (ด้านการศึกษาและศีลธรรม) เพื่อสนับสนุนความเป็นธรรมในการจัดเก็บภาษีและเพื่อประโยชน์ต่อบุคคลหรือกิจกรรมใดโดยเฉพาะ

ทั้งนี้ การบรรเทาภาระภาษีแบ่งได้เป็น 2 ประเภท²² แบบแรกคือบรรเทาภาษีเชิงโครงสร้าง (Structural Relief) เช่น การหักค่าใช้จ่าย ค่าลดหย่อนส่วนบุคคล ค่าลดหย่อนแบบเหมา เป็นต้น และการบรรเทาภาษีที่ไม่ใช่โครงสร้าง (Non-Structural Relief) เช่น การยกเว้นภาษี การลดหย่อนตามรายการ ซึ่งถูกนำมาใช้เพื่อประโยชน์ของบุคคลหรือกิจกรรมบางประเภท เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม รัฐบาลแต่ละชุดย่อมมีแนวปฏิบัติในการบรรเทาภาระภาษีที่แตกต่างกัน ทั้งมาตรการระยะสั้นและมาตรการแบบไม่กำหนดระยะเวลา ซึ่งแตกต่างกันไปตามนโยบายของพรรค บวกกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมืองของสังคมในแต่ละยุคสมัย²³ เช่น

1) การให้นำค่าเดินทางท่องเที่ยวในประเทศมาหักลดหย่อนได้แต่ไม่เกิน 15,000 บาท และเฉพาะผู้ที่เดินทางท่องเที่ยวในช่วงสงกรานต์สามารถลดหย่อนได้อีกไม่เกิน 15,000 บาท

2) การส่งเสริมสินค้า OTOP รายจ่ายในช่วงเดือนสิงหาคม 2559 สามารถนำมาลดหย่อนได้ในวงเงินไม่เกิน 15,000 บาท

3) เพื่อกระตุ้นการจับจ่ายใช้สอยช่วงปลายปี สามารถนำเงินค่าซื้อสินค้าและบริการในช่วง 2 อาทิตย์สุดท้ายของปีมาหักลดหย่อนเงินได้ในวงเงินไม่เกิน 15,000 บาท

4) มาตรการกระตุ้นอสังหาริมทรัพย์โดยการให้ผู้ซื้ออสังหาริมทรัพย์ที่เป็นอาคารพร้อมที่ดินหรือห้องชุดในอาคารที่มีมูลค่าไม่เกิน 3 ล้านบาท เพื่อใช้เป็นที่อยู่อาศัยโดยมีการจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ในระหว่างวันที่ 13 ตุลาคม 2558 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2559 ให้สามารถหักลดหย่อนได้ไม่เกินร้อยละ 20 ของมูลค่าต่อเนื้อที่ 5 ปี โดยต้องเป็นเจ้าของติดต่อกันไม่น้อยกว่า 5 ปี

ในประเทศไทยพบว่า มาตรการบรรเทาภาระภาษี เมื่อมีการอนุมัติแล้วมักดำเนินการอย่างต่อเนื่อง (ยกเว้นประเภทที่มีกำหนดเวลาในการดำเนินการไม่เกิน 1 ปี กระนั้นก็มีบางมาตรการที่มีแนวโน้มจะนำมาใช้ซ้ำทุกปี เช่น “ซื้อช่วยชาติ” เป็นต้น)

²² มาสุก พงษ์ไพจิตร, อ้างแล้ว เชิงบรรณที่ 13, หน้า 70.

²³ เฟิงอ่าง, หน้า 85.

2.4.3 การยกเว้นภาษีเงินได้

การยกเว้นภาษี คือ การยกเว้นไม่นำเงินได้บางประเภทมาคำนวณเพื่อเสียภาษี ซึ่งแบ่งออกเป็น

1) การยกเว้นเงินได้ทั่วไป โดยทั่วไปแล้วเงินได้ทุกประเภทต้องนำมารวมคำนวณภาษีแต่มีเงินได้บางประเภทที่อาจได้รับยกเว้น ไม่ต้องนำมารวมคำนวณภาษีเนื่องจากมีกฎหมายกำหนดยกเว้นไว้ซึ่งการยกเว้นเงินได้มีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน หลายประการเช่น เพื่อลดภาษีที่ซ้ำซ้อน หรือเพื่อเป็นสิ่งจูงใจให้ผู้เสียภาษีมียุติกรรมตามที่สังคมปรารถนา หรือเพื่อให้สวัสดิการสังคมในทางอ้อม เป็นต้น

กรณีการยกเว้นเงินได้เพราะมีกฎหมายบัญญัติให้ยกเว้น เช่น การยกเว้นเงินได้ตามที่กำหนดไว้ในประมวลรัษฎากร มาตรา 42 (10) ที่กำหนดให้เงินได้ที่ได้รับการอุปการะโดย หน้าที่ธรรมจรรยา เงินได้ที่ได้รับการรับมรดก หรือจากการให้โดยเสนหาเนื่องในพิธีหรือตามโอกาสแห่งขนบธรรมเนียมประเพณีได้รับยกเว้นไม่ต้องรวมคำนวณเพื่อเสียเงินได้

ประเภทของการยกเว้นเงินได้ อาจแบ่งได้เป็น 4 ประเภท คือ

1) การยกเว้นเงินได้เนื่องจากการให้ ไม่ว่าจะเป็นสิ่งของหรือได้รับเงินประกันชีวิต หรือทุนการศึกษา จาก บุพการี ผู้สืบสันดาน หรือคู่สมรสเป็นผู้ให้ บุคคลที่ได้รับจะได้รับการยกเว้นการเสียภาษีเงินได้

2) การยกเว้นเงินได้เนื่องจากการจ้างแรงงาน เช่น ค่าประกันอุบัติเหตุ ค่าประกันชีวิตกลุ่ม และเงินที่ นายจ้างจ่ายสมทบเข้ากองทุนบำนาญเอกชน เป็นต้น

3) การยกเว้นเงินได้เนื่องจากการชดใช้ เช่น ค่ารักษาพยาบาล หรือเงินประกันอุบัติเหตุที่ได้รับจาก นายจ้าง เป็นต้น

4) การยกเว้นเงินได้เนื่องจากการลงทุน เช่น ดอกเบี้ย พันธบัตร เงินปันผล เป็นต้น

2) การยกเว้นเงินได้สุทธิ การยกเว้นเงินได้สุทธินี้เป็นการยกเว้นเงินได้เมื่อมีการหักค่าใช้จ่ายและค่าลดหย่อนแล้ว หากต้องการยกเว้นเงินได้สุทธิเท่าใด เงินได้สุทธินั้นก็ไม่ต้องนำมาคำนวณกับอัตราภาษี

3) การยกเว้นภาษีให้แก่บุคคลโดยเฉพาะ ตัวอย่างของการยกเว้นภาษีเงินได้นั้นทำได้โดยการตราเป็นพระราชบัญญัติและการตราเป็นพระราชกฤษฎีกาโดยประมวลรัษฎากร มาตรา 3 ให้อำนาจฝ่ายบริหารในเรื่องนี้ไว้โดยที่ผ่านมา มีการยกเว้นภาษีให้แก่บุคคลดังต่อไปนี้²⁴

1) บุคคลตามข้อผูกพันที่ประเทศไทยมีอยู่ตามสัญญาว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจหรือทางเทคนิคระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลต่างประเทศ

2) เจ้าหน้าที่หรือผู้เชี่ยวชาญขององค์การสหประชาชาติหรือทบวงการชำนัญพิเศษขององค์การสหประชาชาติซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่ในประเทศไทย

3) บุคคลในขณะทูต บุคคลในขณะกงสุล และบุคคลที่ถือว่าอยู่ในขณะทูตตามหลักถ้อยที่ถ้อยปฏิบัติต่อกัน

4) บุคคลตามสัญญาว่าด้วยการยกเว้นการเก็บภาษีซ้อนที่รัฐบาลทำไว้กับรัฐบาลต่างประเทศ

5) บุคคลธรรมดาผู้มีสัญชาติอเมริกันซึ่งเป็นลูกจ้างหรือพนักงานของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลตามกฎหมายของสหรัฐอเมริกา

6) บุคคลตามที่กำหนดไว้ในความตกลงระหว่างรัฐบาลไทยกับองค์การรัฐมนตรีศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เกี่ยวกับสำนักงานใหญ่ขององค์การดังกล่าว

7) ผู้ว่าการ ผู้ว่าการสำรอง กรรมการ กรรมการสำรอง พนักงาน ลูกจ้าง รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญซึ่งปฏิบัติงานของธนาคารพัฒนาเอเชีย สำหรับเงินที่ได้ที่ได้รับจากธนาคารดังกล่าว

8) ห้างหุ้นส่วนสามัญหรือคณะนิติบุคคลที่มีโชคนิติบุคคลซึ่งเป็นวิสาหกิจชุมชนที่มีเงินได้พึงประเมินไม่เกิน 1,800,000 บาท ต่อปี

9) เจ้าของสวนยางผู้ได้รับเงินสงเคราะห์การทำสวนยาง

10) บุคคลตามข้อผูกพันในการเว้นการเก็บภาษีซ้อนที่สำนักงานการค้าและเศรษฐกิจไทยได้ทำไว้กับหน่วยงานต่างประเทศตามที่ได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรี

จากรายการยกเว้นภาษีให้แก่บุคคลดังกล่าวจากกฎหมายหลายฉบับข้างต้นจึงสรุปได้ว่า การที่เป็นบุคคลล้มละลายก็ยังคงต้องเสียภาษีเนื่องจากยังไม่มีกฎหมายบัญญัติยกเว้นไว้ให้แต่อย่างใดและถ้าจะออกกฎหมายเพื่อทำการยกเว้นให้ก็สามารถที่จะทำได้เช่นเดียวกัน

²⁴ชัยสิทธิ์ ตรีชูธรรม. คำสอนวิชากฎหมายภาษีอากร. พิมพ์ครั้งที่ 12 (กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2561) หน้า 88.

2.4.4 การปรับลดหนี้ภาษีเงินได้ของลูกหนี้ที่ได้รับการปลดจากการล้มละลายตามประมวลรัษฎากร

เนื่องจากในปัจจุบันหนี้ภาษีอากรสำหรับลูกหนี้ภาษีอากรซึ่งได้รับการปลดจากการล้มละลายนั้นยังไม่มีมาตรการบรรเทาภาระทางภาษีแต่อย่างใด เมื่อลูกหนี้ภาษีอากรได้รับการปลดจากการล้มละลายแล้วในส่วนหนี้ภาษีอากรที่คงค้างนั้นลูกหนี้ภาษีอากรมีหน้าที่ต้องชำระแก่หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่จัดเก็บภาษีอากรให้ครบถ้วน และถูกต้องภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ หากฝ่าฝืนลูกหนี้ภาษีอากรอาจได้รับโทษตามกฎหมายภาษีอากร เช่น ได้รับโทษทางอาญา หรือต้องชำระเบี้ยปรับหรือเงินเพิ่ม เป็นต้น อย่างไรก็ตาม หนี้ภาษีอากร คงค้างที่เกิดขึ้นดังกล่าว ลูกหนี้ภาษีอากรอาจไม่ต้องชำระครบจำนวนตามที่ได้รับการประเมินจากเจ้าพนักงานก็ได้ ที่เป็นเช่นนี้ เพราะผู้เสียภาษีอาจได้รับการปรับลดหนี้ภาษีอากรได้บ้างโดยแยกเป็นสองส่วนคือ ส่วนที่เป็นต้นเงินที่คงค้าง และส่วนที่เป็นเบี้ยปรับและเงินเพิ่ม

1) การปรับลดหนี้ภาษีเงินได้ส่วนที่เป็นต้นเงิน

โดยทั่วไป หากจำนวนหนี้ภาษีเงินได้เป็นที่ยุติระหว่างผู้เสียภาษีกับกรมสรรพากรแล้ว ผู้เสียภาษีมักมีหน้าที่ชำระหนี้ดังกล่าวให้แก่กรมสรรพากร โดยต้องชำระให้ครบถ้วนและถูกต้องภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด หากไม่ชำระหรือชำระไม่ถูกต้อง ผู้เสียภาษีอาจได้รับโทษตามกฎหมาย จำนวนหนี้ภาษีเงินได้ส่วนที่เป็นต้นเงินนี้ เมื่อเป็นที่ยุติแล้วจะไม่สามารถปรับลดได้ เพราะไม่มีมาตราใดในประมวลกฎหมายรัษฎากรให้อำนาจไว้

ดังนั้นจำนวนหนี้ภาษีอากรที่ชัดเจนแล้วก่อนวันที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้ซึ่งอาจจะเป็นพิทักษ์ทรัพย์ชั่วคราวหรือพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดก็ได้ เมื่อได้รับการปลดจากการล้มละลายแล้วลูกหนี้ยังคงต้องชำระภาษีที่ค้างอยู่ให้ครบตามจำนวนโดยไม่สามารถปรับลดได้

แต่อย่างไรก็ตาม หากเป็นกรณีที่จำนวนหนี้ภาษีเงินได้ที่ยังมีข้อถกเถียงอยู่ เช่น เจ้าพนักงานประเมินเห็นว่าผู้เสียภาษิคำนวนภาษีไม่ถูกต้อง จึงทำการประเมินให้ผู้เสียภาษีชำระภาษีเพิ่มเติม แต่ผู้เสียภาษีเห็นว่าตนคำนวณภาษีถูกต้องแล้ว ไม่จำเป็นต้องชำระภาษีเพิ่มเติมตามที่ได้รับการประเมินอีก ทำให้เกิดประเด็นข้อพิพาททางภาษีอากรขึ้น ซึ่งปัญหาดังกล่าวประมวลรัษฎากรกำหนดให้ผู้เสียภาษีสามารถอุทธรณ์การประเมินไปยังคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์และศาลภาษีอากรได้ หากในท้ายที่สุด คณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์หรือศาลภาษีอากรแล้วแต่กรณี มีคำวินิจฉัยหรือพิพากษาให้ผู้เสียภาษีไม่ต้องชำระภาษีเพิ่มเติมตามที่ได้รับการประเมิน ก็จะทำให้ผู้เสียภาษีชำระภาษีอากรน้อยกว่าที่ตนถูกประเมิน ซึ่งกรณีดังกล่าวถือเป็นการปรับลดหนี้ภาษีเงินได้ส่วนที่เป็นต้นเงินได้อีกกรณีหนึ่ง

หนี้ภาษีอากรคงค้างในส่วนนี้จึงไม่ใช่ตามจำนวนที่ถูกประเมินก่อนที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์แม้ว่าเพิ่งทำการประเมินหรือคณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์เพิ่งมีคำวินิจฉัยภายหลังที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ ลูกหนี้ภาษีอากรจะได้ปรับลดหนี้ภาษีอากรลงเท่าที่มีคำวินิจฉัย โดยต้องจ่ายยอดคงค้างครบตามจำนวน

2) การปรับลดหนี้ภาษีเงินได้ส่วนที่เป็นเบี้ยปรับและเงินเพิ่ม

เบี้ยปรับและเงินเพิ่มตามประมวลรัษฎากรต่างเป็นโทษทางแพ่งที่เกิดขึ้นเพื่อลงโทษผู้ที่ไม่เสียภาษีหรือเสียภาษีไม่ถูกต้อง หรือไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติของกฎหมายภาษีอากรที่กำหนดไว้โดยเบี้ยปรับเป็นบทลงโทษกรณีผู้เสียภาษีไม่ยื่นรายการเสียภาษี หรือยื่นรายการแล้วแต่ไม่ถูกต้อง หรือไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติที่กฎหมายกำหนดไว้ในบางกรณี ส่วนเงินเพิ่มเป็นมาตรการทางปกครองกรณีผู้เสียภาษีผิดนัดไม่ชำระภาษีตามเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ เทียบได้กับดอกเบี้ยซึ่งลูกหนี้จะต้องรับผิดชำระในระหว่างผิดนัด

เบี้ยปรับและเงินเพิ่มตามประมวลรัษฎากรสามารถลดได้มากน้อยเพียงใดนั้นต้องพิจารณาหลักเกณฑ์ตามที่กฎหมายกำหนดไว้เป็นสำคัญ แบ่งออกเป็น 4 กลุ่มดังนี้²⁵

กลุ่มที่ 1 คือ หลักเกณฑ์ของเจ้าพนักงานประเมินซึ่งได้รับมอบอำนาจจากอธิบดีกรมสรรพากร โดยมีหลักเกณฑ์ตาม ท.ป. 81/2542 โดยมีสาระสำคัญ คือ การลดเบี้ยปรับ ให้เจ้าพนักงานประเมินมีอำนาจสั่งลดได้ แต่ต้องเสียไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของเบี้ยปรับ ส่วนการลดเงินเพิ่มจะมีอัตราชำระเพิ่มขึ้นตามระยะเวลาที่มาชำระ โดยสูงสุดอยู่ที่ร้อยละ 1.5 ต่อเดือนแต่ไม่เกินเงินเพิ่มตามที่กฎหมายกำหนด

ทั้งนี้ เจ้าพนักงานประเมินจะพิจารณางดหรือลดเบี้ยปรับหรือเงินเพิ่มได้เฉพาะกรณีที่เจ้าพนักงานประเมินเห็นว่าบุคคลที่ต้องเสียภาษีไม่มีเจตนาหลีกเลี่ยงภาษีและให้ความร่วมมือในการตรวจสอบไตสวนด้วยดี

²⁵นราศักดิ์ ศรีอนันต์, “สิทธิของเจ้าหนี้ภาษีอากรในคดีฟื้นฟูกิจการ ศึกษากรณีปัญหาการปรับลดหนี้ภาษีเงินได้ตามประมวลรัษฎากรโดยแผนการฟื้นฟูกิจการ”, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553, หน้า 39

กลุ่มที่ 2 คือ หลักเกณฑ์ของคณะกรรมการพิจารณาการงดหรือลดเบี้ยปรับและเงินเพิ่มภาษีอากรตามคำสั่งกรมสรรพากรที่ ท.481/2545 โดยคณะกรรมการชุดนี้มีหน้าที่พิจารณาการงดหรือลดเบี้ยปรับหรือเงินเพิ่มภาษีอากร ในกรณีที่เรื่องนั้น ๆ จะต้องได้รับความเห็นชอบจากอธิบดีกรมสรรพากรตามคำสั่งหรือระเบียบซึ่งออกตามกฎหมาย และในการประชุมให้ถือเอาความเห็นของเสียงข้างมากเป็นมติ และมีการจัดทำรายงานเสนอความเห็นที่ประชุมต่ออธิบดีกรมสรรพากรเพื่อพิจารณาสั่งการต่อไป

กลุ่มที่ 3 คือ หลักเกณฑ์ของคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ เมื่อผู้เสียภาษีอากรไม่เห็นด้วยกับการประเมินของเจ้าพนักงานก็มีสิทธิที่จะคัดค้านการประเมินนั้นได้ โดยยื่นอุทธรณ์คัดค้านต่อคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ พร้อมขอให้พิจารณางดหรือลดเบี้ยปรับในคราวเดียวกัน โดยมีหลักเกณฑ์คือบุคคลที่จะไต่ดหรือลดเบี้ยปรับนั้น จะต้องเป็นบุคคลที่ได้ให้ความร่วมมือในการตรวจสอบไปสวนด้วยดี ให้ความร่วมมือกับเจ้าพนักงานประเมิน และไม่มีเจตนาจะหลีกเลี่ยงภาษี ไม่มีเจตนากระทำความผิด และมีประวัติการยื่นเสียภาษีที่ดีมาโดยตลอด

ทั้งนี้ ในส่วนการงดหรือลดเงินเพิ่มภาษีอากรนั้น คณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ไม่มีอำนาจในการพิจารณาให้งดหรือลดได้ นอกจากเป็นกรณีที่อธิบดีกรมสรรพากรขยายระยะเวลาการชำระหรือนำส่งภาษีอากร และได้มีการชำระหรือนำส่งภาษีอากรภายในกำหนดเวลาที่ขยายให้ นั้น เงินเพิ่มจึงให้ลดลงเหลือร้อยละ 0.75 ต่อเดือน คณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์จึงมีอำนาจในการพิจารณางดหรือลดได้ตามนี้เท่านั้น

กลุ่มที่ 4 หลักเกณฑ์ตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกา โดยการพิจารณางดหรือลดเบี้ยปรับ ศาลได้มีแนวทางในการพิจารณาเช่นเดียวกับกรมสรรพากร โดยพิจารณาจากการให้ความร่วมมือกับเจ้าพนักงานในการตรวจสอบได้ ส่วนและผู้เสียภาษีไม่มีเจตนาหลีกเลี่ยงภาษี โดยโจทก์ลูกหนี้ภาษีอากรที่มีภาษีคงค้างต้องขอมาในฟ้องด้วยพร้อมทั้งนำสืบว่าได้ให้ความร่วมมือกับเจ้าพนักงานเป็นอย่างดี ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4553/2544²⁶

ในส่วนการพิจารณางดหรือลดเงินเพิ่มภาษีอากรนั้น กฎหมายกำหนดไว้แน่นอนโดยไม่มีข้อยกเว้นให้งดหรือลดได้ ศาลจึงไม่มีอำนาจพิจารณาลดหรืองดให้ได้ ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2166/2544²⁷

กล่าวโดยสรุป ในส่วนเบี้ยปรับและเงินเพิ่มของลูกหนี้ภาษีอากรภายหลังจากปลดจากการล้มละลายนั้น สามารถลดได้บ้าง ถ้าลูกหนี้ภาษีอากรที่ได้รับปลดจากการล้มละลายไม่มีเจตนาจะหลีกเลี่ยงภาษีอากรที่คงค้างและไม่มีเจตนากระทำความผิด และมีประวัติการยื่นเสียภาษีที่ดีมาโดยตลอดแต่การที่เป็นบุคคลล้มละลายอาจทำให้เสียประวัติในการยื่นภาษีที่ดีและมีผลทำให้อาจไม่ได้รับการพิจารณาของลดเบี้ยปรับและเงินเพิ่มได้

²⁶คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4553/2544 เนื่องจากโจทก์ลูกหนี้ภาษีอากรมิได้มีเจตนาหลีกเลี่ยงการชำระภาษี ทั้งโจทก์ให้ความร่วมมือแก่เจ้าพนักงานประเมินในการตรวจสอบ ประกอบกับโจทก์มีวัตถุประสงค์เพื่ออุดหนุนและบำรุงการศึกษาศึกษาปริญญาตรีที่ศาลภาษีอากรกลางดเบี้ยปรับแก่โจทก์จึงชอบแล้ว

²⁷คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2166/2544 ประมวลรัษฎากรบัญญัติเกี่ยวกับเงินเพิ่มไว้เป็นจำนวนแน่นอนมิได้ให้ดุลพินิจศาลงดหรือลดลงได้เช่นเบี้ยปรับ จึงไม่อาจงดหรือลดลงได้

บทที่ 3

มาตรการยกเว้นหนี้ภาษีเงินได้ที่ได้รับการปลดจากการล้มละลายตามกฎหมายภาษีอากรของต่างประเทศ

ในเอกัตศึกษานี้ได้ศึกษามาตรการยกเว้นหนี้ภาษีเงินได้ที่ได้รับการปลดจากการล้มละลายตามกฎหมายภาษีอากรของต่างประเทศ 2 ประเทศ คือ สหรัฐอเมริกา (United States of America) และสหราชอาณาจักร (United Kingdom)

สาเหตุที่เลือก 2 ประเทศนี้เนื่องจาก สหรัฐอเมริกามีความเจริญก้าวหน้าและเป็นผู้นำทางเศรษฐกิจและมีความสำคัญในทางการค้า และกฎหมายล้มละลายของสหรัฐอเมริกามีการถูกกล่าวถึงอยู่เป็นประจำในบทความวิชาการและข่าวสารเศรษฐกิจต่างประเทศ นอกจากนี้ยังเป็นกฎหมายที่มีแนวคิดในการให้ความสำคัญกับหนี้ภาษีอากรเป็นอย่างมาก ดังนั้นควรศึกษากฎหมายล้มละลายสหรัฐอเมริกาเกี่ยวกับแนวความคิดของหนี้ภาษีอากรในคดีล้มละลายว่ามีลักษณะเช่นไรต่อไป

นอกจากสหรัฐอเมริกาแล้ว ประเทศที่สำคัญอีกประเทศหนึ่งก็คือ สหราชอาณาจักร เนื่องจากกฎหมายล้มละลายของสหราชอาณาจักรเป็นต้นแบบของกฎหมายล้มละลายของประเทศไทยตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 จึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษากฎหมายล้มละลายของสหราชอาณาจักรเกี่ยวกับแนวความคิดของหนี้ภาษีอากรในคดีล้มละลายด้วยเช่นกัน

3.1 มาตรการยกเว้นหนี้ภาษีเงินได้ที่ได้รับการปลดจากการล้มละลายตามกฎหมายภาษีอากรของ

สหรัฐอเมริกา ตามแนวทางของ U.S. Code Title 11—BANKRUPTCY

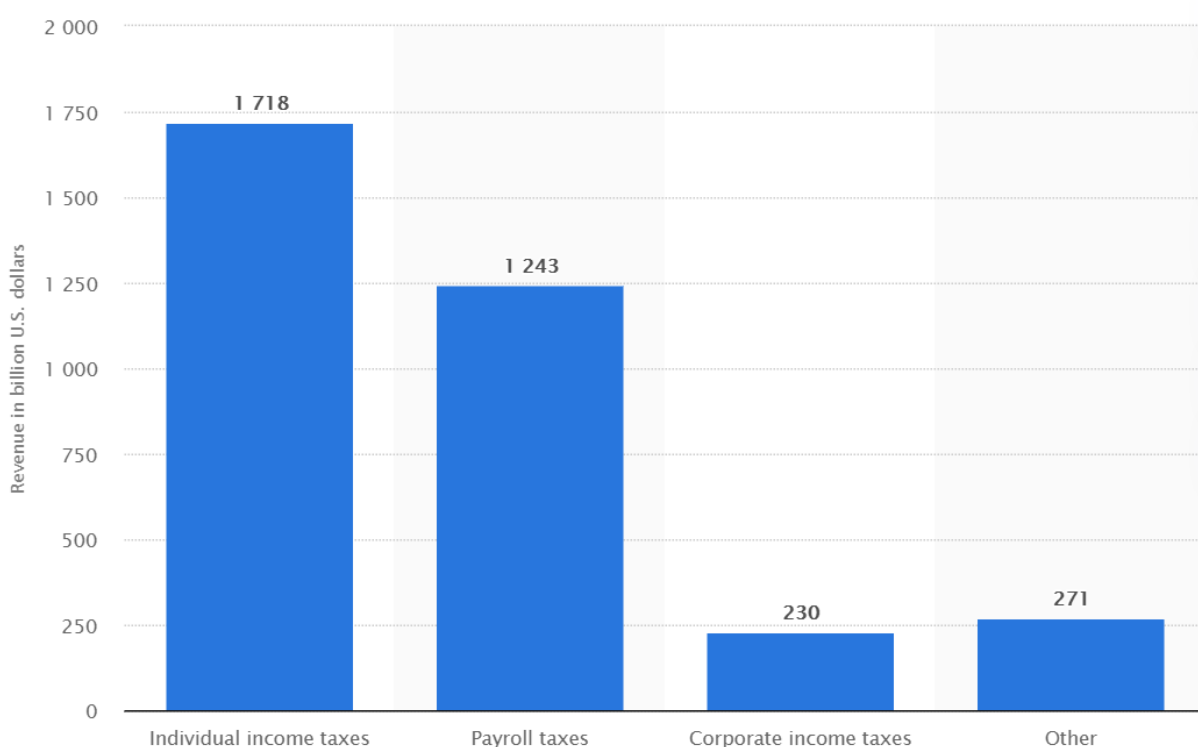
สำหรับภาษีของรัฐบาลกลาง หน่วยงานที่มีหน้าที่จัดเก็บคือกระทรวงการคลัง โดยสำนักงานสรรพากร (Internal Revenue Service หรือ IRS) ซึ่งมีหน้าที่จัดเก็บภาษีตามประมวลรัษฎากร (Internal Revenue Code หรือ IRC) อันได้แก่

- 1) ภาษีเงินได้ (Income Tax) จัดเก็บจากบุคคลธรรมดาและจากนิติบุคคล
- 2) ภาษีการโอน (Transfer Tax) จัดเก็บจากผู้เสียภาษีที่มีฐานะดี เช่น ภาษีมรดก (Estate Tax) ภาษีการให้ (Gift Tax) ภาษีการโอนข้ามชั้นอายุ (Generation-Skipping Transfer Tax)

3) ภาษีการจ้างแรงงาน (Payroll Tax) จัดเก็บจากบุคคลที่มีรายได้ไม่ว่าจะเป็นลูกจ้าง นายจ้างหรือผู้ที่ประกอบธุรกิจส่วนตัวเพื่อนำมาใช้จ่ายใช้ในการจัดสวัสดิการสังคมต่าง ๆ เช่น กองทุนประกันสังคม กองทุนค่ารักษาพยาบาล กองทุนบำเหน็จบำนาญ เป็นต้น

4) ภาษีสรรพสามิต (Excise Tax) จัดเก็บจากน้ำมัน สุรา ยาสูบและสินค้าที่รัฐต้องการควบคุมการบริโภค ในส่วนภาษีการค้า (Sale Tax) นั้นอำนาจหน้าที่ในการเก็บภาษีเป็นของแต่ละมลรัฐทำหน้าที่เก็บภาษี

เนื่องจากภาษีการค้า รัฐบาลกลางไม่ได้มีอำนาจในการจัดเก็บ ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจึงเป็นประเภทภาษีที่สร้างรายได้สำคัญให้แก่รัฐบาลมากที่สุดจากรูปที่ 1²⁸ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามีจำนวนทั้งสิ้น 1.72 trillion U.S. dollars ในปี 2019 โดยคิดเป็นประมาณ 8.1 percent ของ GDP ในขณะที่ภาษีเงินได้นิติบุคคล มีเพียง 230 billion U.S. dollars คิดเป็น 1.1 percent ของ GDP ถ้ามีมาตรการที่ยกเว้นหรือบรรเทาภาษีที่ง่ายจนเกินไปจะทำให้รัฐบาลสูญเสียรายได้เป็นจำนวนมาก

รูปที่ 1 U.S. government revenues in the fiscal year of 2019, by category (in billion U.S. dollars)

²⁸ statista, “U.S. government revenues in the fiscal year of 2019, by category (in billion U.S. dollars)”, สืบค้นเมื่อวันที่ 28 เมษายน 2563, จาก <https://www.statista.com/statistics/216928/us-government-revenues-by-category/>

3.1.1 หนี้ภาษีอากรที่ลูกหนี้ไม่หลุดพ้นจากการปลดจากการล้มละลาย

เมื่อมีการปลดลูกหนี้จากการล้มละลาย ลูกหนี้บุคคลธรรมดาจะต้องรับผิดชอบหนี้ภาษีอากรในกรณีดังต่อไปนี้

(1) หนี้ภาษีอากรที่ไม่มีหลักประกันที่เกิดขึ้นตามมาตรา 507²⁹ หนี้ภาษีอากรในส่วนนี้เป็นหนี้ที่มีบุริมสิทธิในลำดับที่ 8 จากหนี้ที่มีบุริมสิทธิทั้งหมด 10 ลำดับ โดยหนี้ภาษีในส่วนนี้เจ้าหนี้ไม่จำเป็นต้องขอรับชำระหนี้โดยจะได้รับชำระตามลำดับสิทธิของเจ้าหนี้ ถ้าปรากฏว่าลูกหนี้ชำระหนี้ตามลำดับบุริมสิทธิแล้วไม่มีเงินพอชำระค่าภาษี ในส่วนนี้ลูกหนี้ยังคงต้องรับผิดชอบในภาษีที่ค้างค้างนี้ต่อไปภายหลังจากได้รับการปลดจากการล้มละลาย โดยได้แก่หนี้ภาษีดังต่อไปนี้

²⁹11 U.S. Code § 507.Priorities

(8) Eighth, allowed unsecured claims of governmental units, only to the extent that such claims are for—

(A) a tax on or measured by income or gross receipts for a taxable year ending on or before the date of the filing of the petition—

(i) for which a return, if required, is last due, including extensions, after three years before the date of the filing of the petition;

(ii) assessed within 240 days before the date of the filing of the petition, exclusive of—

(iii) a tax ... not assessed before, but assessable, under applicable law or by agreement, after, the commencement of the case;

(B) a property tax incurred before the commencement of the case and last payable without penalty after one year before the date of the filing of the petition;

(C) a tax required to be collected or withheld and for which the debtor is liable in whatever capacity;

(D) an employment tax on a wage, salary, or commission ... after three years before the date of the filing of the petition;

(E) an excise tax on—

(i) ... after three years before the date of the filing of the petition; or

(F) a customs duty arising out of the importation of merchandise—

(i) entered for consumption within one year before the date of the filing of the petition;

(G) a penalty related to a claim of a kind specified in this paragraph ...

1) ภาษีที่เก็บจากเงินได้หรือรายรับสุทธิที่เกิดขึ้นในปีภาษีที่สิ้นสุด ณ วันที่ยื่นฟ้องล้มละลายหรือก่อนวันที่ยื่นฟ้องล้มละลาย

ก) ในกรณีที่มีการขอคืนภาษีไว้ แล้วปรากฏว่า ไม่มีสิทธิได้คืนภาษี จึงต้องนำภาษีส่วนนี้หากต้องชำระเพิ่มไปชำระให้กรมสรรพากร โดยในการขอคืนภาษีนั้นต้องกระทำภายในวันสุดท้ายของกำหนดระยะเวลาที่ยื่นรายการหรือภายในกำหนดระยะเวลาที่มีการขยายระยะเวลาให้ โดยภาษีที่ไม่ได้รับการยกเว้นจากการปลดจากการล้มละลาย คือ ภาษีที่ต้องชำระให้แก่กรมสรรพากรเฉพาะในช่วงเวลา 3 ปีก่อนจะมีการยื่นฟ้องล้มละลาย

ข) ในกรณีที่มีการประเมินภาษีแล้วถ้าการประเมินอยู่ภายในระยะเวลา 240 วัน ภาษีที่ประเมินในช่วงระยะเวลา 240 วันก่อนยื่นฟ้องล้มละลายนี้จะไม่ได้รับการยกเว้นจากการปลดจากการล้มละลาย

ค) ในกรณีที่ไม่ถูกประเมินภาษีมามาก่อนที่จะถูกยื่นฟ้องล้มละลาย แต่มีกฎหมายหรือความตกลงใดที่ออกมาหรือทำขึ้น ระบุให้ประเมินภาษีได้ภายหลังจากยื่นฟ้องล้มละลาย ภาษีที่ถูกประเมินเพิ่มในส่วนนี้จะไม่ได้รับการยกเว้นจากการปลดจากการล้มละลาย

2) ภาษีทรัพย์สินทั้งหมดที่เกิดขึ้นก่อนเริ่มต้นคดีล้มละลายและภาษีทรัพย์สินที่เป็นการค้างจ่ายโดยไม่มีเบี้ยปรับในปีที่ประเมินนับจาก 1 ปีก่อนมีการยื่นคำขอให้ล้มละลาย

3) ภาษีหัก ณ ที่จ่ายทั้งหมดที่ลูกหนี้ภาษีอากรมีหน้าที่ต้องนำส่งภาษีโดยได้หักเงินผู้เสียภาษีไว้แล้ว

4) ภาษีการจ้างงานภายใน 3 ปี ก่อนมีการยื่นคำขอให้ล้มละลาย ที่ลูกหนี้ภาษีอากรมีหน้าที่ต้องนำส่งภาษีโดยได้หักเงินลูกจ้างไว้แล้ว

5) ภาษีสรรพสามิตภายใน 3 ปีก่อนมีการยื่นคำขอให้ล้มละลาย

6) ภาษีศุลกากรที่เกิดจากการนำเข้าสินค้ามาเพื่อการบริโภคภายใน 1 ปี ก่อนมีการยื่นคำขอให้ล้มละลาย

7) รวมทั้งเบี้ยปรับที่เกี่ยวข้องกับภาษีที่กล่าวมาข้างต้น

หนี้ภาษีอากรที่ไม่หลุดพ้นจากการปลดจากการล้มละลายข้างต้นนี้ กรมสรรพากรไม่จำเป็นต้องยื่นขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย แต่ลูกหนี้สามารถยื่นคำขอพิสูจน์หนี้ในนามของเจ้าหนี้ได้ ถ้าจำนวนหนี้ดังกล่าวไม่ถูกต้อง และสามารถโต้แย้งโดยยื่นคำร้องต่อศาลได้เพื่อที่จะชำระหนี้ให้ถูกต้อง ถ้าเจ้าหนี้กรมสรรพากรไม่ได้แย้งให้ถือว่าจำนวนหนี้เป็นไปตามที่ลูกหนี้แจ้งไว้

(2) **หนี้ภาษีอากรทั่วไป** สำหรับหนี้ภาษีอากรทั่วไปนั้น การปลดจากล้มละลายไม่ได้ทำให้ลูกหนี้บุคคลธรรมดาหลุดพ้นจากหนี้ใด ๆ ที่กำหนดไว้ใน 11 USC มาตรา 523³⁰ ดังต่อไปนี้

³⁰11 U.S. Code § 523.Exceptions to discharge

(a) A discharge under section 727, 1141, 1192 [1] 1228(a), 1228(b), or 1328(b) of this title does not discharge an individual debtor from any debt

(1) for a tax or a customs duty

(A) of the kind and for the periods specified in section 507(a)(3) or 507(a)(8) of this title, whether or not a claim for such tax was filed or allowed;

(B) with respect to which a return, or equivalent report or notice, if required

(i) was not filed or given; or

(ii) was filed or given after the date on which such return, report, or notice was last due, under applicable law or under any extension, and after two years before the date of the filing of the petition; or

(C) with respect to which the debtor made a fraudulent return or willfully attempted in any manner to evade or defeat such tax

(2) for money, property, services

(A) false pretenses, a false representation, or actual fraud, other than a statement respecting the debtor's or an insider's financial condition;

(B) use of a statement in writing—

(i) that is materially false;

(ii) respecting the debtor's or an insider's financial condition ...

(6) for willful and malicious injury by the debtor to another entity or to the property of another entity;

(7) to the extent such debt is for a fine, penalty, or forfeiture payable to and for the benefit of a governmental unit, and is not compensation for actual pecuniary loss, other than a tax penalty ...

(9) for death or personal injury caused by the debtor's operation of a motor vehicle, vessel, or aircraft if such operation was unlawful because the debtor was intoxicated from using alcohol, a drug, or another substance ...

(14) incurred to pay a tax to the United States that would be nondischargeable

1) หนี้ใด ๆ ที่เกี่ยวกับภาษีอากรหรืออากรศุลกากรที่เกิดขึ้นจากการดำเนินธุรกิจ ไม่ว่าจะได้มีการยื่นคำขอ พิสูจน์หนี้ภาษีอากรดังกล่าวหรือหนี้ภาษีอากรดังกล่าวศาลจะมีคำสั่งอนุญาตให้ได้รับชำระหนี้หรือไม่ก็ตาม ซึ่งต้อง มีการยื่นแบบแสดงรายการ รายงานหรือแจ้งให้ทราบ แต่ไม่มีการยื่นแบบหรือให้ไว้ หรือมีการยื่นแบบหรือให้ไว้แต่ ยื่นแบบเลยจากวันที่ครบกำหนดการยื่นแบบ รายงาน หรือการแจ้งให้ทราบผ่านไปแล้วแม้จะมีการขยายเวลาให้ แล้วก็ตามและเป็นหนี้ภาษีที่เกิดขึ้นในช่วง 2 ปีก่อนมีการยื่นคำขอให้ล้มละลาย หรือหนี้ภาษีอากรที่ลูกหนี้ยื่นแบบ แสดงรายการโดยฉ้อฉลหรือมีเจตนาที่จะหลีกเลียงภาษี

2) หนี้ใด ๆ ที่เกี่ยวกับเงิน ทรัพย์สิน การบริการที่เกิดจากการฉ้อฉล หลอกลวง หรือที่เกิดจากการใช้ เอกสารแสดงฐานะทางการเงินที่เป็นเท็จของลูกหนี้หรือของบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยมีเจตนาหลอกลวง

3) หนี้ใด ๆ ที่เกิดจากการกระทำโดยจงใจ มุ่งร้ายให้เกิดอันตรายต่อบุคคลหรือต่อทรัพย์สินของบุคคลอื่น

4) หนี้ใด ๆ ที่เกิดจากการปรับ เบี้ยปรับ การริบทรัพย์สินและเพื่อประโยชน์ของหน่วยงานรัฐนอกเหนือจาก เบี้ยปรับทางภาษี

5) หนี้ใด ๆ สำหรับการตาย การได้ รับบาดเจ็บจากการกระทำของลูกหนี้ในการใช้ยานยนต์ เรือ เครื่องบิน โดยผิดกฎหมายเนื่องจากลูกหนี้ใช้แอลกอฮอล์ ยาเสพติด หรือสารอื่นใด

6) หนี้ใด ๆ ที่เกิดจากการชำระหนี้ภาษีให้แก่รัฐบาลซึ่งเป็นหนี้ที่ไม่อาจได้รับการปลดจากล้มละลายได้

จากกฎหมายข้างต้นจึงเห็นได้ว่า ถ้าเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายแล้วไม่สามารถลบล้างหนี้จากการปลด จากการล้มละลายได้ และการกระทำที่เป็นการจงใจหลีกเลียงภาษีนั้นจะไม่ได้รับยกเว้นหนี้ให้ โดยการพิจารณาว่า การกระทำใดจะถือเป็นการจงใจหลีกเลียงภาษีภายหลังได้รับการปลดจากการล้มละลายนั้น จะต้องมียุทธศาสตร์หลักฐานมาพิสูจน์ให้เห็นอย่างชัดแจ้ง ลำพังเพียงแต่การละเลยไม่ยื่นแบบแสดงรายการและไม่ชำระภาษีไม่ เป็นสาเหตุเพียงพอที่จะถือว่าลูกหนี้จงใจหลีกเลียงภาษี แต่ถ้าเป็นกรณีที่ลูกหนี้มีความตั้งใจที่จะละเลยการยื่นแบบ แสดงรายการเมื่อมีการขอขยายเวลาและไม่ชำระหนี้ภาษีเมื่อลูกหนี้มีความสามารถที่จะชำระหนี้ได้ก็ถือว่าลูกหนี้ จงใจหลีกเลียงภาษีแล้ว นอกจากนี้ ศาลอาจให้เจ้าหนี้ภาษีอากรพิสูจน์ความประพฤติของลูกหนี้เพื่อเป็นการยืนยัน ด้วย

โดยได้มีคำพิพากษา³¹ ตัดสินว่าลูกหนี้สามารถปลดภาระภาษีอากรที่คงค้างได้แม้ว่าลูกหนี้ไม่ได้มีเจตนาจ่ายภาษีก็ตามโดยลูกหนี้สามารถยื่นคำขอชำระหนี้ส่วนบุคคลและธุรกิจแทนที่จะชำระภาษีคงค้างของลูกหนี้ให้แก่กรมสรรพากร แม้ว่าลูกหนี้มีเงินเพียงพอที่จะจ่ายภาษีแต่ลูกหนี้ก็ยังมีเงินยังไม่เพียงพอที่จะจ่ายหนี้ทั้งหมด ศาลวินิจฉัยว่าการที่ลูกหนี้ไม่สามารถจ่ายภาษีได้นั้นไม่ได้เกิดจากความไม่ซื่อสัตย์ หรือทุจริต แต่เกิดจากการที่ลูกหนี้ไม่มีเงินเพียงพอ โดยไม่ใช่ความพยายามที่เจตนาจะหลบเลี่ยงภาษีของลูกหนี้ มิฉะนั้นถ้าศาลทำตามข้อโต้แย้งของกรมสรรพากรที่ว่าไม่จ่ายภาษีคือการเลี่ยงภาษีแล้ว ลูกหนี้เกือบทุกคนในคดีล้มละลายจะถือว่ามีการหลีกเลี่ยงไม่จ่ายภาษีเพราะพวกเขาทั้งหมดล้มเหลวในการจ่ายภาษีโดยเจตนา ดังนั้น ลูกหนี้รายนี้จึงถูกปลดจากภาระภาษี

ฉะนั้น ตามกฎหมายล้มละลายสหรัฐอเมริกา หนี้ภาษีอากรจึงเป็นหนี้ที่บุคคลล้มละลายไม่อาจหลุดพ้นได้ โดยการปลดจากล้มละลาย โดยเฉพาะหนี้ภาษีอากรที่ไม่มีหลักประกันซึ่งเป็นหนี้ภาษีที่มีบุริมสิทธิ ไม่ว่าจะได้มีการยื่นคำขอพิสูจน์หนี้ภาษีอากรดังกล่าวหรือหนี้ภาษีอากรดังกล่าวศาลจะมีคำสั่งอนุญาตให้ได้รับชำระหนี้หรือไม่ด้วยก็ตาม

สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องมาจากผู้ร่างกฎหมายไม่ต้องการให้หนี้ภาษีอากรที่บุคคลล้มละลายอาจหลุดพ้นได้ โดยการปลดจากล้มละลายมีจำนวนหนี้มากขึ้น และรัฐบาลมีมาตรการให้บุคคลธรรมดาพ้นจากการได้

³¹ Daniel C. Fleming, "Haas, supra, 48 F.3d 1153, 1155-1157 (11th Cir. 1995).", สืบค้นเมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2563, จาก <http://www.wongfleming.com/publication/how-to-beat-the-irs-dischargeability-of-taxes-in-bankruptcy/>

3.1.2 หนี้ภาษีอากรที่ลูกหนี้ภาษีอากรหลุดพ้นภายหลังศาลปลดจากการล้มละลาย

ถึงแม้ว่าหนี้ภาษีอากรทั้งหมดจะไม่สามารถหลุดพ้นได้จากการปลดจากการล้มละลายได้ก็ตาม แต่หนี้ภาษีอากรบางส่วนสามารถหลุดพ้นได้ ตามหลักเกณฑ์มาตรา 523 โดยสามารถสรุปเงื่อนไขหนี้ภาษีอากรที่สามารถหลุดพ้นได้จากการปลดจากการล้มละลายได้ดังนี้

1) **หนี้ภาษีอากรประเภทหนี้ภาษีเงินได้ที่มียอายุเกิน 3 ปีก่อนที่ถูกยื่นฟ้องล้มละลาย (the three-year rule)** ลูกหนี้ภาษีอากรจะหลุดพ้นจากหนี้ภาษีเงินได้ที่เกินค่าภาษีค้างของปีภาษีที่เกินกว่า 3 ปี ก่อนที่ถูกยื่นฟ้องล้มละลาย โดยมีแนวคำพิพากษาของศาลตัดสินว่า ลูกหนี้ไม่สามารถชำระภาษีได้โดยลูกหนี้ได้มีการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้และกรมสรรพากรประเมินภาษีไว้แล้วทุกปี ห้าปีต่อมากรมสรรพากรฟ้องลูกหนี้เป็นคดีล้มละลาย ศาลตัดสินว่าลูกหนี้หลุดพ้นจากหนี้ภาษีที่ค้างค้างเนื่องจากเป็นหนี้ที่เกิดขึ้นมากกว่า 3 ปีก่อนการยื่นคำร้องล้มละลาย³² หนี้ในข้อ 1) นี้จะได้รับการปลดหนี้ เมื่อลูกหนี้ได้ยื่นแบบฟอร์มภาษีเงินได้ให้กรมสรรพากรมาแล้วเป็นเวลาอย่างน้อย 2 ปีนับจากวันที่ถูกฟ้องล้มละลาย (**the two-year rule**) โดยการยื่นแบบฟอร์มเสียภาษีนี้นี้ต้องเป็นการยื่นแบบฟอร์มด้วยตัวเองเท่านั้นจึงจะได้รับการปลดหนี้ภายหลังได้รับการปลดจากการล้มละลาย กล่าวคือ การยื่นแบบฟอร์มนั้นต้องไม่ใช่กรณีที่กรมสรรพากรยื่นแบบฟอร์มแทนผู้เสียภาษีอากรที่เรียกว่า Substitute return หากผู้เสียภาษีอากรมิได้ยื่นแบบฟอร์มรายงานภาษีเงินได้ให้แก่กรมสรรพากรด้วยตัวเอง การยื่นแบบฟอร์มแทนผู้เสียภาษีของกรมสรรพากรดังกล่าวจะไม่ทำให้หนี้ภาษีของลูกหนี้ภาษีอากรถูกลบล้างจากการปลดจากการล้มละลาย

2) **หนี้ภาษีที่ถูกประเมินเพิ่ม โดยยื่นแบบมาแล้วเป็นระยะเวลาประเมินเกิน 240 วัน (240-day rule)**

เนื่องจากในสหรัฐอเมริกาลูกหนี้สามารถยื่นคำขอล้มละลายได้เองโดยไม่ต้องถูกฟ้องคดีต่อศาล ผู้เสียภาษีอากรจะต้องรอ 240 วันนับจากวันที่ยื่นแบบจากนั้นจึงเข้าสู่กระบวนการล้มละลาย เพื่อให้กรมสรรพากรได้แก้ไขรายงานภาษีของผู้เสียภาษีอากร ประเมินภาษีให้ถูกต้องและเรียกเก็บภาษีเพิ่มเสียก่อน เมื่อลูกหนี้ได้ยื่นคำขอล้มละลายภายหลังจาก 240 วัน ที่ได้ยื่นแบบชำระภาษีให้กรมสรรพากรไปแล้ว ต่อมาสรรพากรมีการประเมินภาษีเพิ่มจากแบบที่ลูกหนี้ยื่นไว้ทำให้ลูกหนี้มีภาระภาษีที่ต้องชำระเพิ่มขึ้น หนี้ภาษีที่ถูกประเมินเพิ่มนี้จะได้รับการปลดหนี้เมื่อได้รับการปลดจากการล้มละลาย

³² Daniel C. Fleming, "In re Roberts, 906 F.2d 1440, 1441 (10th Cir. 1990).", สืบค้นเมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2563, จาก <http://www.wongfleming.com/publication/how-to-beat-the-irs-dischargeability-of-taxes-in-bankruptcy/>

3) หนี้ค่าภาษีส่วนเกินซึ่งกลายเป็นหนี้ที่ไม่มีหลักประกัน (unsecured) เมื่อชำระหนี้จากทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันให้แก่กรมสรรพากรแล้ว แม้การยกเว้นหนี้ภาษีอากรให้ลูกหนี้นั้นทำให้รัฐสูญเสียภาษีไปก็ตาม เพื่อเป็นการคุ้มครองรัฐที่เสียประโยชน์จึงได้มีการสร้างกลไกให้หนี้ภาษีที่ไม่มีหลักประกันกลายเป็นหนี้ที่มีหลักประกันขึ้นมาได้ โดยให้สรรพากรมีสิทธิในการระบุทรัพย์สินเพื่อให้มีสิทธิเหนือทรัพย์สิน โดยทรัพย์สินดังกล่าวจะกลายเป็นหลักประกันในการชำระหนี้ค่าภาษี และจะได้รับชำระหนี้ในตามลำดับบุริมสิทธิตามมาตรา 507 ในกรณีที่มีการบังคับชำระหนี้ภาษีจากหลักประกันของลูกหนี้ภาษีอากรแล้วปรากฏว่า มูลค่าทรัพย์สินของลูกหนี้มากกว่าจำนวนหนี้ภาษีอากร เจ้าหนี้ภาษีอากรจะมีประกันเต็มตามจำนวนหนี้ที่ได้รับชำระเงินเต็มจำนวนส่งผลให้หนี้ภาษีอากรเป็นอันระงับไป แต่ถ้ามูลค่าทรัพย์สินของลูกหนี้ที่เป็นหลักประกันต่ำกว่าจำนวนหนี้ภาษีอากร หนี้ภาษีอากรที่มีประกันจะถูกจำกัดจากมูลค่าของทรัพย์สินของลูกหนี้ตาม 11 USC มาตรา 506(a)³³ จำนวนหนี้ส่วนที่เกินนี้จะถูกจัดอยู่ในฐานะหนี้ที่ไม่มีประกัน เฉพาะหนี้ส่วนที่เกินนี้ลูกหนี้จะหลุดพ้นได้ภายหลังจากได้รับการปลดจากการล้มละลาย

นอกจากนี้ จากการศึกษาเพิ่มเติมพบว่า ในประเทศแคนาดานั้นใช้หลักกฎหมายเดียวกับสหรัฐอเมริกาเกือบทั้งหมด³⁴ ในเรื่องการกำหนดความรับผิดชอบของลูกหนี้ในหนี้ภาษีอากรและกระบวนการในการดำเนินคดีพิจารณาต่าง ๆ แต่ในเฉพาะในส่วนของการกำหนดช้อยกเว้นนั้น แต่ละรัฐในแคนาดาที่มีอำนาจในการกำหนดช้อยกเว้นในการปลดหนี้ที่แตกต่างกันได้ ซึ่งหลายรัฐในแคนาดาได้กำหนดว่าบุคคลล้มละลายที่เป็นบุคคลธรรมดาซึ่งร้องขอให้ตนเองเป็นบุคคลล้มละลายในสองครั้งแรกจะได้รับการปลดจากการล้มละลายโดยอัตโนมัติทั้งจำนวน³⁵ เนื่องจากประเทศแคนาดาให้โอกาสบุคคลล้มละลายได้เริ่มต้นใหม่ทางการเงินได้สองครั้งโดยปลดภาระใด ๆ

³³11 U.S. Code § 506.Determination of secured status

(1) An allowed claim of a creditor secured by a lien on property in which the estate has an interest, is a secured claim to the extent of the value of such creditor's interest in the estate's interest in such property, or to the extent of the amount subject to setoff...

³⁴Bankruptcy Canada, "How does bankruptcy in the U.S. compare to Canada?", สืบค้นเมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2563, จาก <https://www.bankruptcy-canada.ca/bankruptcy-america>

³⁵กรมบังคับคดี, "รายงานสรุปสำหรับผู้บริหารกรณีการประชุมสามัญประจำปีขององค์กรผู้ปฏิบัติงานด้านล้มละลายระหว่างประเทศ", สืบค้นเมื่อวันที่ 15 เมษายน 2563, จาก <http://www.led.go.th/articles/pdf/iair2558.pdf>

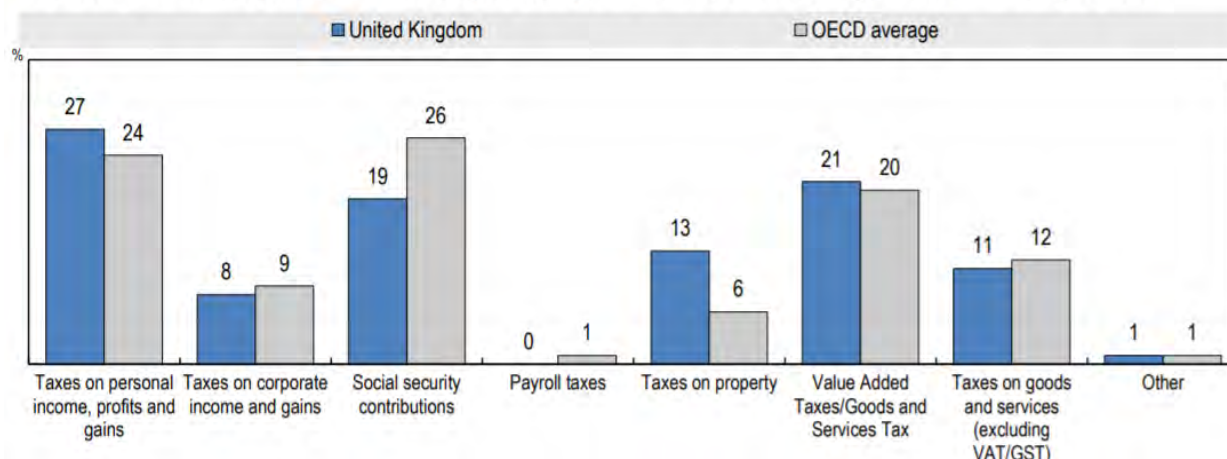
3.2 มาตรการยกเว้นหนี้ภาษีเงินได้ที่ได้รับการปลดจากการล้มละลายตามกฎหมายภาษีอากรของสหราชอาณาจักร ตามแนวทางของ Insolvency Act

อาณาจักร ตามแนวทางของ Insolvency Act

Her Majesty's Revenue and Customs หรือ HM Revenue & Customs (HMRC) เกิดจากการรวมตัวระหว่างกรมสรรพากร (Inland Revenue) และกรมศุลกากร (HM Customs and Excise) โดย HMRC มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดเก็บภาษีทางตรงและภาษีทางอ้อมเพื่อใช้ในการบริการสาธารณะในประเทศ จากรูปที่ 2³⁶ จะเห็นว่า HMRC มีรายได้จากภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสูงที่สุด รองลงมาคือภาษีมูลค่าเพิ่ม ในขณะที่ สหรัฐอเมริกาไม่ได้เก็บภาษีมูลค่าเพิ่มเข้าเป็นเงินได้ของรัฐบาลกลาง

HMRC มีความประสงค์ให้ประชาชนชำระหนี้ภาษีอย่างเต็มจำนวนและตรงตามกำหนดเวลาซึ่งหากว่าลูกหนี้ไม่สามารถชำระหนี้ภาษีได้เต็มจำนวนและตรงตามกำหนดเวลาแล้ว HMRC อาจดำเนินการทางกฎหมายแก่ลูกหนี้เพื่อให้ได้รับชำระหนี้และค่าใช้จ่ายได้อีกด้วยและถ้า HMRC เชื่อว่าลูกหนี้มีทรัพย์สินไม่พอชำระหนี้หรืออยู่ในภาวะที่ไม่อาจชำระหนี้ได้ (Insolvency) HMRC อาจดำเนินการให้ลูกหนี้บุคคลธรรมดาล้มละลายโดยการยื่นคำขอให้ลูกหนี้ล้มละลาย เพื่อให้ศาลมีคำสั่งให้ลูกหนี้ล้มละลาย (a bankruptcy order) และนำทรัพย์สินของลูกหนี้มายายเพื่อชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ HMRCต่อไป³⁷

The structure of tax receipts in the United Kingdom compared with the OECD average is shown in the figure below.

รูปที่ 2 โครงสร้างภาษีของสหราชอาณาจักร

³⁶ OECD, "revenue-statistics-united-kingdom", สืบค้นเมื่อวันที่ 25 เมษายน 2563, จาก <https://www.oecd.org/ctp/tax-policy/>

³⁷ HM Revenue & Customs, "What could happen if you don't pay HMRC", สืบค้นเมื่อวันที่ 1 เมษายน 2563, จาก <http://www.hmrc.gov.uk/payinghmrc/problems/dontpay/debts.htm>

3.2.1 การปลดจากการล้มละลายของลูกหนี้ภาษีอากร

กฎหมายล้มละลายสหราชอาณาจักรที่มีผลใช้บังคับคือ Insolvency Act ซึ่งได้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินคดีล้มละลายเอาไว้ใน Insolvency Rules ทั้งนี้ได้มีการยกเลิกรากฎให้หนี้ภาษีอากรหรือหนี้ที่บุคคลล้มละลายจะต้องรับผิดชอบต่อรัฐเป็นหนี้ที่บุคคลล้มละลายมีอาจหลุดพ้นได้โดยการปลดจากการล้มละลายตามที่ระบุเอาไว้ใน Bankruptcy Act มาตรา 28³⁸ แต่เดิมนั้นจะไม่หลุดพ้นจากหนี้ภาษีอากรที่เป็นบุริมสิทธิ และเจ้าหนี้ไม่จำเป็นต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ไว้ในคดีล้มละลาย โดยหนี้ภาษีอากร (Crown debt) ที่กฎหมายว่าลูกหนี้ภาษีอากรจะไม่หลุดพ้นภายหลังปลดจากการล้มละลายตามกฎหมายเดิมได้แก่หนี้ดังต่อไปนี้³⁹

1) หนี้ภาษีอากรที่ถึงกำหนดชำระต่อกรมสรรพากร (Debts due to Inland Revenue) สำหรับหนี้ภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่ายที่ต้องชำระในช่วงระยะเวลา 12 เดือนก่อนวันที่ศาลมีคำสั่งให้ล้มละลาย

2) หนี้ภาษีอากรที่ถึงกำหนดชำระต่อกรมศุลกากร (Debts due to Customs and Excise) อันได้แก่ ภาษีมูลค่าเพิ่ม (Value added Tax) ภาษีเบี่ยประกัน (Insurance Premium Tax) ภาษีขยะ (Landfill Tax) ค่าธรรมเนียมโดยสารเครื่องบิน (Air Passenger Duty) และภาษีเบียร์ (Beer duty) ที่ถึงกำหนดชำระในช่วงระยะเวลา 6 เดือนก่อนศาลมีคำสั่งให้ล้มละลาย ภาษีรถยนต์ที่ถึงกำหนดชำระในช่วงระยะเวลา 12 เดือนก่อนศาลมีคำสั่งให้ล้มละลายหรือให้ชำระบัญชี ภาษีการพนัน ภาษีไฟและภาษีลอตเตอรี่ (lottery duties) ที่ถึงกำหนดชำระในช่วงระยะเวลา 12 เดือนก่อนศาลมีคำสั่งให้ล้มละลาย

³⁸28. (1) An order of discharge shall not release the bankrupt—

(a) from any debt on a recognisance nor from any debt with which the bankrupt may be chargeable at the suit of the Crown or of any person for any offence against a statute relating to any branch of the public revenue, or at the suit of the sheriff or other public officer on ...

³⁹ นพรัตน์ เนียมคล้าย, “เจ้าหนี้บุริมสิทธิในกฎหมายล้มละลาย”, (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2554), หน้า 39.

ต่อมาสหราชอาณาจักรได้มีการบัญญัติ Enterprise Act ขึ้นในปี 2002 เพื่อปรับปรุงแก้ไขกฎหมายหลายฉบับรวมทั้งกฎหมายล้มละลาย ในการนี้ Enterprise Act ได้ยกเลิกสถานะหนี้บุริมสิทธิหรือสิทธิที่จะได้รับชำระหนี้ก่อนสำหรับหนี้ภาษีอากร (Crown debt) ไป เพราะเชื่อว่าการยกเลิกบุริมสิทธิในหนี้ของรัฐจะก่อให้เกิดความเป็นธรรมและจะส่งผลให้เจ้าหนี้ไม่มีประกันมีสิทธิได้รับชำระหนี้มากขึ้น ทำให้ลูกหนี้ภาษีอากรจะต้องรับผิดชอบในหนี้ที่อยู่ในคดีล้มละลายเท่านั้น หนี้ภาษีอากรที่เจ้าหนี้ไม่ขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายภายหลังเมื่อลูกหนี้ได้รับการปลดจากการล้มละลายแล้วลูกหนี้ไม่ต้องรับผิดชอบ และหนี้ภาษีอากรเหล่านี้สามารถหลุดพ้นจากปลดจากการล้มละลายได้เมื่อได้รับความยินยอมจากกระทรวงการคลัง

3.2.2 หนี้ภาษีที่ลูกหนี้ภาษีอากรไม่หลุดพ้นภายหลังศาลปลดจากการล้มละลาย

เมื่อมีการปลดลูกหนี้จากการล้มละลาย ลูกหนี้บุคคลธรรมดาจะต้องรับผิดชอบจากหนี้ภาษีอากรในกรณี ตามที่ปรากฏใน Insolvency Act มาตรา 281 ดังนี้⁴⁰

- 1) การปลดจากล้มละลายจะไม่มีผลกระทบต่อสิทธิของเจ้าหนี้ภาษีอากรที่มีประกันในการบังคับกับทรัพย์สินหลักประกัน ดังนั้นลูกหนี้จึงไม่หลุดพ้นจากหนี้ที่มีหลักประกัน
- 2) บุคคลล้มละลายจะไม่หลุดพ้นจากหนี้ล้มละลายถ้าได้กระทำการฉ้อฉลหรือการทุจริตในหนี้

⁴⁰281Effect of discharge.

.....

(2) Discharge does not affect the right of any secured creditor of the bankrupt to enforce his security for the payment of a debt from which the bankrupt is released.

(3) Discharge does not release the bankrupt from any bankruptcy debt which he incurred in respect of, or forbearance in respect of which was secured by means of, any fraud or fraudulent breach of trust to which he was a party.

(4) Discharge does not release the bankrupt from any liability in respect of a fine imposed for an offence or from any liability under a recognisance except, in the case of a penalty imposed for an offence under an enactment relating to the public revenue or of a recognisance, with the consent of the Treasury.

3) บุคคลล้มละลายยังไม่สามารถหลุดพ้นจากความรับผิดชอบใด ๆ ที่เกี่ยวกับค่าปรับที่กำหนดขึ้น สำหรับการไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ยกเว้นแต่ในคดีที่เกี่ยวกับเบี้ยปรับหรือค่าปรับที่กำหนดขึ้น สำหรับการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายที่ตราขึ้นเกี่ยวข้องกับรายได้ของรัฐบาลที่มาจากภาษีอากรเมื่อได้รับความยินยอมจากกระทรวงการคลังแล้ว

ดังนั้นเมื่อพิจารณาผลของการปลดจากล้มละลายที่มีต่อหนี้ภาษีอากรแล้ว ปรากฏว่าหนี้ภาษีอากรที่เกิดขึ้น บุคคลที่ได้รับการปลดจากการล้มละลายจะหลุดพ้นจากหนี้ภาษีอากรดังกล่าวไปเช่นเดียวกันกับเบี้ยปรับที่เกิดขึ้นจากการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายที่ตราขึ้นเกี่ยวข้องกับรายได้ของรัฐบาลที่มาจากภาษีอากรเมื่อได้รับความยินยอมจากกระทรวงการคลังแล้ว จึงทำให้หนี้ภาษีอากรตามกฎหมายล้มละลายของสหราชอาณาจักรเป็นหนี้ที่บุคคลล้มละลายอาจหลุดพ้นได้โดยการปลดจากล้มละลายดังเช่นหนี้ที่เกี่ยวกับการล้มละลายส่วนใหญ่

นอกจากตามมาตรา 281 แล้ว ลูกหนี้จะหลุดพ้นจากหนี้ภาษีอากรที่เจ้าหนี้ไม่ยื่นคำขอรับชำระหนี้ไว้ทำให้หนี้ภาษีอากรที่ค้างค้างลูกหนี้ไม่ต้องรับผิด เนื่องจากหนี้ภาษีอากรไม่มีบุริมสิทธิแล้ว หนี้ภาษีที่ไม่ยื่นคำขอรับชำระหนี้จะไม่มีสิทธิได้รับชำระภายหลังศาลปลดลูกหนี้จากการล้มละลาย

ทั้งนี้จากการยกเลิกมิให้หนี้ภาษีอากรหรือหนี้ที่บุคคลล้มละลายจะต้องรับผิดต่อรัฐเป็นหนี้ที่บุคคลล้มละลายมีอาจหลุดพ้นได้โดยการปลดจากล้มละลายตามที่ระบุเอาไว้ใน Bankruptcy Act มาตรา 28 รวมถึงการยกเลิกมิให้หนี้ภาษีอากรเป็นหนี้ที่มีบุริมสิทธิในคดีล้มละลายตาม Enterprise Act จึงเห็นได้ชัดเจนว่ากฎหมายล้มละลายของสหราชอาณาจักรในปัจจุบัน มิได้ให้ความสำคัญกับหนี้ภาษีอากรเป็นพิเศษแตกต่างจากหนี้ไม่มีประกันอื่นโดยทั่วไปแต่อย่างใด

เหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องมาจากสหราชอาณาจักรเห็นว่าหนี้ภาษีอากรที่เป็นหนี้เสียดังกล่าวนี้ไม่ส่งผลกระทบต่อรายได้ของรัฐมากนักแต่เงินจำนวนเดียวกันอาจทำให้เอกชนเกิดความเสียหายอย่างมากได้และการให้ลูกหนี้ได้เริ่มต้นใหม่ทางการเงิน (Fresh start) อาจส่งผลดีต่อเศรษฐกิจและประเทศโดยรวมมากกว่า⁴¹

⁴¹ ปิยะภัญญู บุญเสียง, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 13, หน้า 55.

บทที่ 4

แนวทางในการนำมาตรการของต่างประเทศมาปรับใช้กับประเทศไทย

จากการศึกษาถึงข้อกำหนดตามกฎหมายและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการปลดหนี้ภาษีอากรตามหลักเกณฑ์ของประเทศไทยในบทที่ 2 และศึกษาถึงหน้าที่ได้รับการปลดและหลักเกณฑ์ในการปลดหนี้ภาษีอากรของลูกหนี้ตามกฎหมายของสหรัฐอเมริกาและสหราชอาณาจักร ในบทที่ 3 ผู้เขียนขอเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการปลดภาระหนี้ของลูกหนี้ภาษีอากรกรณีที่ลูกหนี้ได้รับการปลดจากการล้มละลายแล้ว โดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อแตกต่างของจำนวนหนี้ที่ได้รับการยกเว้นและประเภทหนี้ภาษีที่ได้รับสิทธิยกเว้นหนี้ภาษีอากร โดยแยกเป็นประเด็นดังนี้

4.1 กำหนดประเภทภาษีที่ได้รับการปลดหนี้จากการล้มละลาย

ตามแนวทางสหรัฐอเมริกานั้นจะกำหนดประเภทภาษีที่ไม่สามารถหลุดพ้นได้ภายหลังการปลดจากการล้มละลาย ได้แก่

1) ภาษีทรัพย์สินทั้งหมดที่เกิดขึ้นก่อนเริ่มต้นคดีล้มละลายและภาษีทรัพย์สินที่เป็นการค้างจ่ายโดยไม่มีเบี้ยปรับ สาเหตุที่กฎหมายสหรัฐอเมริกาคำหนดไว้ว่าภาษีทรัพย์สินไม่สามารถหลุดพ้นจากหนี้ได้เนื่องจากการจัดเก็บภาษีทรัพย์สินเป็นการจัดเก็บภาษีจากมูลค่าของตัวทรัพย์สินซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับรายได้ โดยผู้เสียภาษีคือผู้ครอบครองทรัพย์สินนั้น ซึ่งหลักการดังกล่าวนี้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 มาตรา 62 ที่ให้ผู้บริหารท้องถิ่นมีอำนาจยึด आयัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้เสียภาษีเพื่อนำเงินมาชำระภาษีที่ค้างชำระ โดยเงินที่ได้จากขายทอดตลาดให้หักไว้เป็นค่าภาษีค้างชำระ และให้หนี้ภาษีระงับลง ดังนั้นหนี้ภาษีอากรในส่วนนี้จึงไม่ได้รับการปลดจากการล้มละลาย

2) ภาษีหัก ณ ที่จ่ายทั้งหมดที่ลูกหนี้ภาษีอากรมีหน้าที่ต้องนำส่งภาษีโดยได้หักเงินผู้เสียภาษีไว้แล้ว สาเหตุที่กฎหมายสหรัฐอเมริกากำหนดไว้ว่าภาษีหัก ณ ที่จ่าย ไม่สามารถหลุดพ้นจากหนี้ได้เนื่องจาก การหักภาษี ณ ที่จ่าย เป็นวิธีการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาวิธีหนึ่งของผู้มีเงินได้ โดยกฎหมายกำหนดให้ผู้จ่ายเงินซึ่งตนมีหน้าที่จ่ายให้แก่ผู้รับเงิน ทำการหักภาษีจากเงินได้ดังกล่าวและต้องมีหน้าที่นำส่งภาษีเงินได้นั้นแก่รัฐบาล ภาษีหัก ณ ที่จ่ายจึงเป็นเงินภาษีของผู้รับเงินได้ ซึ่งหลักการดังกล่าวสอดคล้องกับประมวลรัษฎากรตามมาตรา 50 ที่กำหนดให้ผู้จ่ายเงินได้ต้องหักภาษี ณ ที่จ่ายแก่ผู้รับเงินและนำส่งเงินภาษีให้แก่กรมสรรพากร ดังนั้นในกรณีที่ลูกหนี้ภาษีอากรล้มละลาย ลูกหนี้จึงต้องรับผิดชอบหนี้ภาษีต่อไปเนื่องจากหนี้ภาษีดังกล่าวเป็นเงินภาษีของผู้รับเงินของลูกหนี้ เพียงแต่ลูกหนี้นี้มีหน้าที่ต้องนำส่งเท่านั้น

3) ภาษีสรรพสามิต สาเหตุที่กฎหมายสหรัฐอเมริกากำหนดไว้ว่าภาษีสรรพสามิต ไม่สามารถหลุดพ้นจากหนี้ได้เนื่องจากภาษีสรรพสามิต เป็นภาษีที่จัดเก็บจากสินค้าที่ก่อให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพหรือเป็นของฟุ่มเฟือย การเก็บภาษีนี้นั้นจะเก็บที่ตัวสินค้าเป็นหลัก ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 มาตรา 16 ที่กำหนดให้ ผู้นำเข้าหรือผู้ประกอบการมีหน้าที่ต้องเสียภาษี โดยเสียภาษีตามมูลค่าหรือตามปริมาณของสินค้า โดยเมื่อมีหนี้ภาษีค้าง มาตรา 143 กำหนดให้ทำการยึดอายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินเพื่อให้ได้รับชำระภาษีที่ค้าง โดยเงินได้ส่วนที่เหลือจากการขายทอดตลาดให้คืนแก่เจ้าของทรัพย์สินในกรณีที่ขายทอดตลาดแล้วไม่พอชำระภาษีที่ค้างทั้งหมด ให้หนี้ภาษีระงับลงเช่นกัน

4) ภาษีศุลกากร สาเหตุที่กฎหมายสหรัฐอเมริกากำหนดไว้ว่าภาษีศุลกากร ไม่สามารถหลุดพ้นจากหนี้ได้เนื่องจากภาษีศุลกากร เก็บจากสินค้าที่มีการนำเข้าไม่ใช่เก็บจากธุรกรรมการค้า ซึ่งสอดคล้องกับพระราชกำหนดพิกัดอัตราศุลกากร พ.ศ. 2530 เนื่องจากสินค้าที่จะนำออกจากอารักขาของศุลกากรได้นั้นต้องผ่านพิธีการทางศุลกากรเสียก่อนและเสียภาษี เมื่อลูกหนี้ภาษีค้างชำระจะมีผลคือทำให้สินค้านั้นไม่สามารถผ่านพิธีการศุลกากรได้กลายเป็นของตกค้าง โดยมาตรา 108 กำหนดให้กรมศุลกากรขายทอดตลาดเพื่อนำเงินที่ได้มาชำระค่าภาษีที่ค้างค้างได้และให้หนี้ภาษีเป็นอันระงับไป

5) ภาษีมูลค่าเพิ่ม สาเหตุที่กฎหมายสหรัฐอเมริกากำหนดไว้ว่าภาษีมูลค่าเพิ่ม ไม่สามารถหลุดพ้นจากหนี้ได้เนื่องจากภาษีมูลค่าเพิ่ม เป็นภาษีที่เก็บจากการบริโภคของผู้ซื้อสินค้าหรือรับบริการ โดยให้ผู้ขายสินค้ามีภาระหน้าที่ต้องเรียกเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มจากผู้ซื้อสินค้าหรือผู้รับบริการ

และยื่นแบบแสดงรายการภาษีและชำระภาษี ซึ่งหลักการดังกล่าวสอดคล้องกับประมวลรัษฎากร มาตรา 82/4 ที่กำหนดให้ผู้ประกอบการเรียกเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มจากผู้ซื้อสินค้าเมื่อความรับผิดในการเสียภาษีมูลค่าเพิ่มเกิดขึ้น ดังนั้นในกรณีที่ลูกหนี้ภาษีอากรล้มละลาย ลูกหนี้จึงต้องรับผิดชอบหนี้ภาษีต่อไปเนื่องจากหนี้ภาษีดังกล่าวเป็นเงินภาษีของผู้ซื้อสินค้าของลูกหนี้ เพียงแต่ลูกหนี้มีหน้าที่ต้องนำส่งเท่านั้น

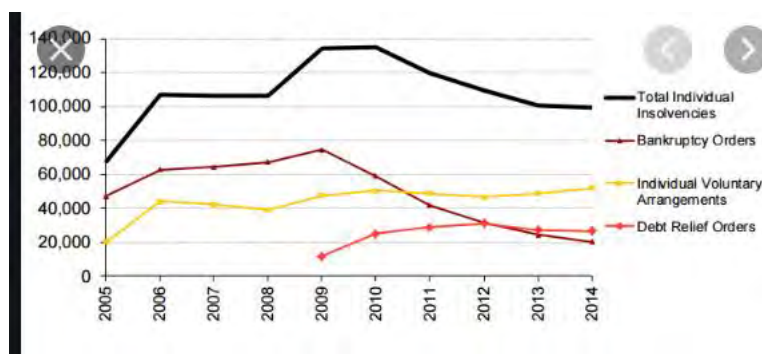
ดังนั้นประเภทภาษีที่จะได้รับการปลดหนี้ภายหลังจากการล้มละลาย จะยกเว้นให้เฉพาะหนี้ภาษีเงินได้ บุคคลธรรมดาเท่านั้นโดยไม่ยกเว้นให้แก่ หนี้ภาษีทรัพย์สิน หนี้ภาษีสรรพสามิต หนี้ภาษีศุลกากร ที่เกิดขึ้นก่อนมีการยื่นคำขอให้ล้มละลาย เนื่องจากหนี้ภาษีดังกล่าวสามารถบังคับชำระได้กับตัวทรัพย์สิน ส่วนหนี้ภาษีหัก ณ ที่จ่าย และภาษีมูลค่าเพิ่ม ที่ไม่ยกเว้นเนื่องจากไม่ใช่หนี้ที่ลูกหนี้ภาษีอากรก่อขึ้นแต่เป็นเงินที่ลูกหนี้เก็บมาจากบุคคลอื่นที่เสียภาษีเพื่อนำส่งกรมสรรพากร

4.2 ปรับลดจำนวนหนี้ภาษีอากรที่ไม่หลุดพ้นภายหลังจากการปลดจากการล้มละลาย

เพื่อไม่ให้หนี้ภาษีที่คงค้างขัดกับหลักการของกฎหมายล้มละลายที่ต้องการให้ลูกหนี้เริ่มต้นใหม่โดยแท้จริง ควรปรับลดจำนวนหนี้ภาษีอากรที่ลูกหนี้ไม่สามารถหลุดพ้นภายหลังจากการปลดจากการล้มละลาย ซึ่งตามกฎหมายของประเทศไทยนั้น กฎหมายกำหนดให้ลูกหนี้ไม่สามารถหลุดพ้นจากหนี้ภาษีอากรที่คงค้างโดยการปลดจากการล้มละลายตามพระราชบัญญัติล้มละลายฯ มาตรา 77 ได้ซึ่งรวมถึงเงินเพิ่มและเบี้ยปรับด้วย แต่ลูกหนี้ภาษีอากรสามารถขอลดเงินเพิ่มและเบี้ยปรับจากการไม่จ่ายภาษีอากรที่คงค้างนั้นได้บ้างบางส่วน

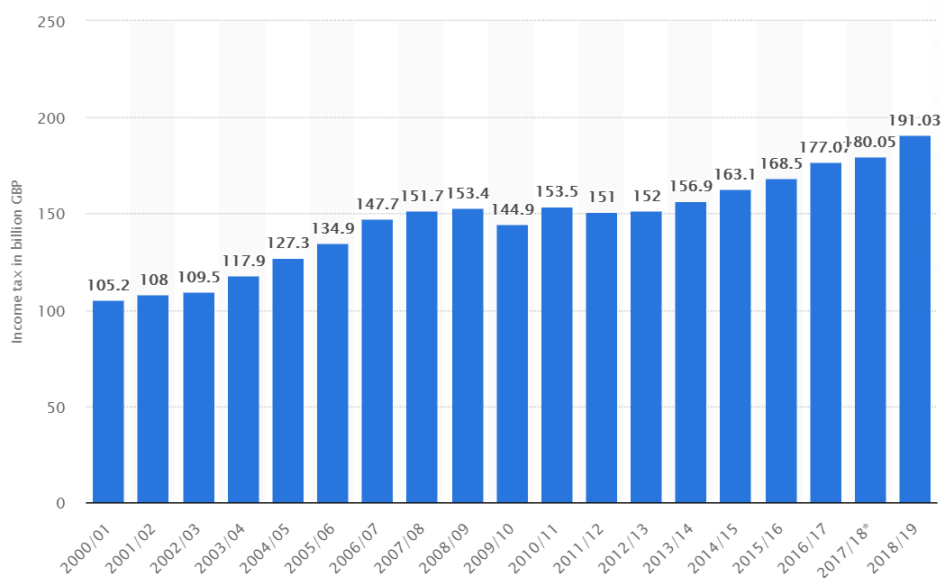
ในอดีตที่ผ่านมา กฎหมายล้มละลายฉบับเก่าของไทยที่อ้างอิงมาจากสหราชอาณาจักรนั้น ลูกหนี้ภาษีอากรสามารถหลุดพ้นจากหนี้ภาษีอากรทั้งจำนวนได้ แต่เมื่อมีการแก้ไขกฎหมายล้มละลายได้มีการแก้ไขในส่วนนี้ด้วยเหตุผลที่ว่าหนี้ภาษีอากรเป็นหนี้ที่เกี่ยวกับประชาชนโดยรวม รัฐไม่ควรให้สูญหายไปไม่ว่าจะด้วยกรณีใดก็ตาม อย่างไรก็ตาม การที่ปลดหนี้ภาษีอากรที่คงค้างให้แก่ลูกหนี้นั้นเป็นผลดีต่อระบบเศรษฐกิจเช่นในสหราชอาณาจักร ทำให้ลูกหนี้เริ่มต้นใหม่ทางการเงินได้เร็วและเพิ่มการบริโภคสินค้า เกิดการหมุนเวียนที่ดีต่อระบบเศรษฐกิจ ด้วยเช่นกัน

จากการศึกษาพบว่าภายหลังจากสหราชอาณาจักรได้แก้ไขเปลี่ยนแปลงกฎหมาย Enterprise Act ในปี 2002 มีจำนวนคนล้มละลายเพิ่มขึ้นทุกปี ตามรูปที่ 3 โดยข้อมูลในช่วงก่อนปี 2005 ไม่สามารถเข้าถึงได้เนื่องจากเว็บไซต์ของรัฐบาลสหราชอาณาจักรจำกัดการเข้าถึงโดยอนุญาตเฉพาะผู้ใช้งานที่อยู่ในประเทศเท่านั้น

รูปที่ 3⁴² จำนวนคดีล้มละลายของสหราชอาณาจักร

แม้ว่าบุคคลล้มละลายจะเพิ่มขึ้นก็ตาม แต่ HMRC กลับมีรายได้จากการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาได้มากขึ้นตามรูปที่ 4 ที่จะพบว่าจำนวนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสูงขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากการให้โอกาสลูกหนี้ภาษีอากรในการเริ่มต้นใหม่ทางการเงินที่ง่ายขึ้นกว่าเดิม

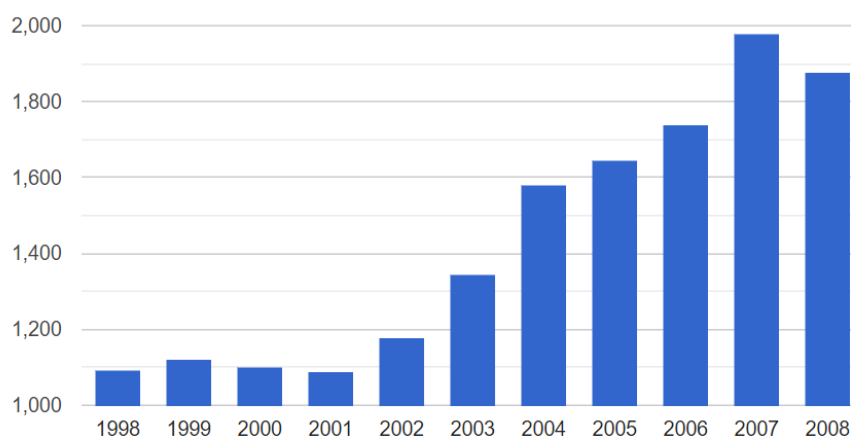

รูปที่ 4⁴³ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของสหราชอาณาจักร

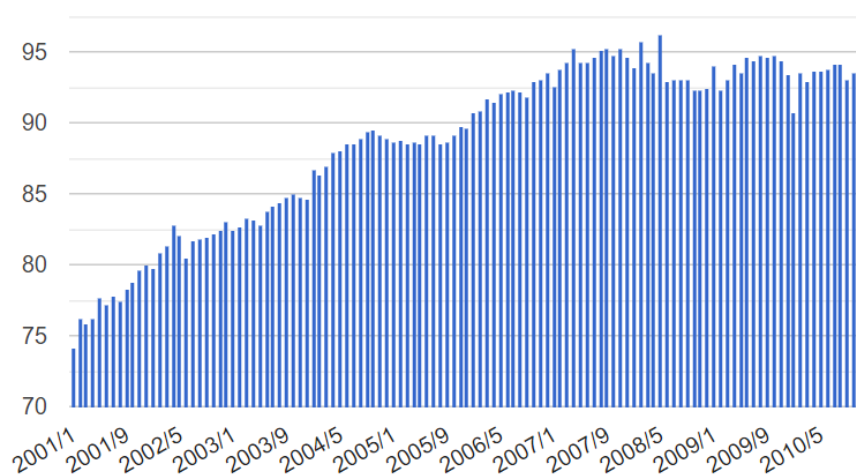
⁴² Insolvency Service Official Statistics, “Insolvency statistics”, สืบค้นเมื่อวันที่ 28 เมษายน 2563, จาก <http://www.insolvencyserviceofficialstatistics.gov.uk>

⁴³ statista, “United Kingdom (UK) HMRC income tax receipts from fiscal year 2000/01 to fiscal year 2018/19”, สืบค้นเมื่อวันที่ 28 เมษายน 2563, จาก <https://www.statista.com/statistics/284306/united-kingdom-hmrc-tax-receipts-income-tax/>

นอกจากนี้ ผลของการที่ปลดหนี้ให้ทั้งหมดนั้นส่งผลดีต่อระบบเศรษฐกิจและตัวลูกหนี้ เมื่อลูกหนี้ไม่ต้องนำเงินไปชำระภาษีที่คงค้าง ส่งผลให้เงินในส่วนนี้ก่อให้เกิดการใช้จ่ายใช้สอยของครัวเรือน มีการบริโภค ที่มากขึ้น จากรูปที่ 5 และส่งผลที่ดีต่อเสถียรภาพของระบบเศรษฐกิจการเงิน เนื่องจากมีการหมุนเวียนของเงินภายในระบบ เพิ่มกำลังซื้อในระบบเศรษฐกิจ ส่งผลให้ Retail Sale ซึ่งวัดจากใบเสร็จของการค้าปลีกสินค้าภายในประเทศ มียอดที่สูงขึ้นซึ่งพิจารณาได้จากรูปที่ 6 ทั้งนี้ทำให้อัตราเงินเฟ้อเพิ่มขึ้นที่ HMRC ได้รับมีปริมาณที่สูงขึ้นอีกด้วย จึงเห็นได้ว่าการปลดหนี้ภาษีอากรนั้นไม่กระทบกับรายได้ของรัฐและส่งผลดีต่อเศรษฐกิจและประเทศโดยรวมมากกว่า

รูปที่ 5⁴⁴ การบริโภคของครัวเรือนของสหราชอาณาจักร

รูปที่ 6⁴⁵ ดัชนีค้าปลีกของสหราชอาณาจักร

⁴⁴ theglobeconomy, "United Kingdom: Household consumption", สืบค้นเมื่อวันที่ 28 เมษายน 2563, จาก <https://www.theglobeconomy.com/United-Kingdom/consumption/>

⁴⁵ theglobeconomy, "United Kingdom: Retail sales Y-on-Y", สืบค้นเมื่อวันที่ 28 เมษายน 2563, จาก https://www.theglobeconomy.com/United-Kingdom/retail_sales_y_on_y/

ดังนั้น ประเทศไทยจึงควรมีการยกเว้นหนี้ภาษีอากรที่ค้างค้างให้แก่ลูกหนี้ที่ได้รับการปลดจากการล้มละลายด้วยเช่นเดียวกัน เนื่องจากมีความเป็นไปได้ว่าผลดีที่เกิดคือการเก็บภาษีในไทยน่าจะเก็บภาษีได้เพิ่มขึ้น รวมทั้งมีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจที่สูงขึ้นได้ แต่ทั้งนี้ผู้เขียนคิดว่าแนวทางการลดหนี้ภาษีอากรค้างค้างทั้งจำนวนแบบ สหราชอาณาจักรนั้นอาจไม่เหมาะสมกับประเทศไทย ที่ยังมองว่าการไม่ปลดหนี้ให้หนี้เหมาะสมแล้ว และเป็นการลงโทษบุคคลล้มละลายอีกด้วย ดังนั้นจึงควรนำแนวทางของสหรัฐอเมริกาในส่วนี้มาปรับใช้แทนการปรับลดในหนี้ภาษีอากรเต็มจำนวน คือเมื่อลูกหนี้ได้รับการปลดจากการล้มละลายจะยกเว้นหนี้ภาษีเงินได้ทั้งจำนวนในหนี้ภาษีอากรที่ค้างชำระนานเกินกว่าระยะเวลา 3 ปี ก่อนที่ถูกยื่นฟ้องล้มละลาย ส่วนหนี้ภาษีอากรค้างค้างที่ระยะเวลาน้อยกว่า 3 ปี ก่อนยื่นฟ้องล้มละลายเมื่อได้รับการปลดจากการล้มละลายลูกหนี้ยังคงมีหน้าที่ต้องชำระภาษีที่ค้างค้างในส่วนนี้ต่อไป สาเหตุที่กฎหมายสหรัฐอเมริกากำหนดไว้ 3 ปี เนื่องจากต้องการให้สอดคล้องกับอำนาจการประเมินย้อนหลังของสรรพากรที่ประเมินย้อนหลังได้ 3 ปีเช่นกัน⁴⁶ โดยประเทศไทยสามารถนำแนวทางข้างต้นมาปรับใช้ให้สอดคล้องกับแนวทางการประเมินภาษีย้อนหลังของประมวลรัษฎากรตามมาตรา 19 ที่ให้เจ้าพนักงานประเมินมีอำนาจประเมินย้อนหลังได้ภายในเวลาสองปีนับจากวันที่ได้ยื่นรายการ และสามารถขยายเวลาได้กรณีที่มีการขอคืนภาษีอากร แต่ต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ได้ยื่นรายการ ดังนั้นลูกหนี้ควรได้รับการปลดจากหนี้ภาษีอากรที่ค้างชำระนานเกินกว่าระยะเวลา 2 ปี ก่อนที่ถูกยื่นฟ้องล้มละลาย และในกรณีที่ลูกหนี้ขอคืนภาษีลูกหนี้จะได้รับการปลดจากหนี้ภาษีอากรที่ค้างชำระเมื่อพ้นระยะเวลา 5 ปี เช่นกัน

⁴⁶ Internal Revenue Service, “Chapter 6. Statute of Limitations”, สืบค้นเมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2563, จาก https://www.irs.gov/irm/part25/irm_25-006-001r

4.3 การกำหนดหนี้ที่ลูกหนี้ได้รับยกเว้นภาระทางภาษี

ในส่วนของประเทศไทยนั้น กฎหมายของไทยไม่มีการยกเว้นหนี้ภาษีอากรภายหลังจากการปลดจากการล้มละลายให้ ผู้เสียภาษีมียหน้าที่ต้องชำระแก่หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่จัดเก็บภาษีอากรให้ครบถ้วนและถูกต้อง แม้ว่าเจ้าหนี้ภาษีอากรจะไม่ยื่นคำขอรับชำระหนี้เข้ามาในคดีล้มละลายก็ตาม ในส่วนของเบี้ยปรับและเงินเพิ่มที่ค้างสามารถขอลดได้โดยลูกหนี้ภาษีอากรที่ต้องเสียภาษีคงค้างต้องไม่มีเจตนาหลีกเลี่ยงภาษีและให้ความร่วมมือในการตรวจสอบได้สวนด้วยดี ไม่มีเจตนากระทำความผิด และมีประวัติการยื่นเสียภาษีที่ดีมาโดยตลอด ซึ่งการลดให้แต่เพียงเงินเพิ่มและเบี้ยปรับถือเป็นเงินที่จำนวนค่อนข้างน้อยและเงื่อนไขในการลดก็ทำได้ยากเพราะถูกมองว่าเป็นบุคคลล้มละลายที่ได้รับการปลดจากการล้มละลายมา มีประวัติการยื่นเสียภาษีที่ไม่ดีนัก

การกำหนดหนี้ภาษีที่ลูกหนี้ที่ปลดจากการล้มละลายได้รับการยกเว้นหรือบรรเทาภาระหนี้ภาษีอากรที่ยังคงค้างนั้นควรมีการนำแนวทางของสหรัฐอเมริกาและสหราชอาณาจักรที่กำหนดไว้มาใช้ โดยทั้งสองประเทศนี้ได้มีการกำหนดหนี้ภาษีที่ได้รับการยกเว้นไว้ในส่วนที่เหมือนกันคือ หนี้ภาษีอากรที่คงค้างดังกล่าวต้องเป็นหนี้ภาษีอากรที่ไม่มีหลักประกัน และประการที่สำคัญคือ หนี้ภาษีอากรที่เกิดขึ้นต้องไม่เกิดจากการกระทำของลูกหนี้ภาษีอากรที่ฉ้อฉล ทำการทุจริต หรือเจตนาหลบหลีกภาษี ซึ่งในส่วนนี้ประเทศไทยได้กำหนดไว้อยู่แล้ว เพียงแต่การกำหนดของประเทศไทยนั้นที่ไม่ยกเว้นหนี้ภาษีให้ในทุกกรณีก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ลูกหนี้ภาษีอากรที่สุจริต

เพื่อแก้ปัญหาความไม่เป็นธรรมของหน่วยภาษีระหว่างบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล การกำหนดให้ยกเว้นหนี้ภาษีนั้น ควรกำหนดให้เหมาะสมกับสภาพสังคมและเศรษฐกิจของประเทศไทย เนื่องจากประเทศไทยยังมีความต้องการที่จะเก็บหนี้ภาษีอากร รายได้ภาษีอากรยังคงมีความสำคัญกับประเทศ แต่อย่างไรก็ตาม รัฐควรให้โอกาสในการเข้าถึงการใช้สิทธิของหน่วยภาษีที่เป็นบุคคลธรรมดาในประเทศ เพื่อแก้ไขปัญหาด้านระบบการเงิน และปัญหาหนี้เสีย เนื่องจากหนี้ภาษีอากรที่รัฐเรียกเก็บนั้นเมื่อมองในฝั่งบุคคลธรรมดาแล้วมีมูลค่าความเสียหายที่มากกว่า จึงควรนำหลักการบริหารภาษีอากรที่ดีคือ หลักการยืดหยุ่นที่นำหลักการทางภาษีมาปรับใช้ให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ โดยอาจใช้แนวทางของทั้งสองประเทศผสมกัน เช่นในกรณีที่ล้มละลายและได้รับการปลดจากการล้มละลายในครั้งแรก เพื่อเป็นการให้โอกาสลูกหนี้ภาษีอากรได้เริ่มต้นใหม่ทางการเงินได้รวดเร็วที่สุด การปลดจากการล้มละลายครั้งแรกอาจใช้แนวทางแบบสหราชอาณาจักรคือ หนี้ภาษีอากรที่คงค้างและยังคงต้องรับผิดชอบหลังจากการปลดจากการล้มละลายนั้น ถ้าเจ้าหนี้ต้องการได้รับชำระหนี้ เจ้าหนี้ภาษีอากรต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้เข้ามาในคดีล้มละลายเท่านั้น ถ้าไม่ยื่นคำขอรับชำระหนี้ ลูกหนี้จะหลุดพ้นจากหนี้ดังกล่าว ซึ่งต่างจากเดิมที่เจ้าหนี้ภาษีอากรไม่จำเป็นต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้เข้ามาแต่สามารถได้รับชำระหนี้ภาษีอากรได้

ในส่วนของการล้มละลายและได้รับการปลดจากการล้มละลายในครั้งต่อไปนั้น เพื่อเป็นการไม่ให้ลูกหนี้ ภาษีอากรล้มละลายบ่อยจนเกินไป ควรมีการกำหนดเงื่อนไขเพิ่มมากขึ้นตามแนวทางของสหรัฐอเมริกา โดยปลดหนี้ภาษีอากรให้เฉพาะหนี้ที่เป็นไปตามเงื่อนไข เช่น หนี้ภาษีอากรตามข้อ 4.1 นั้นจะได้รับการปลดหนี้ เมื่อลูกหนี้ ได้ยื่นแบบฟอร์มภาษีเงินได้ให้กรมสรรพากรมาแล้วเป็นเวลาอย่างน้อย 2 ปีนับจากวันที่ถูกฟ้องล้มละลาย โดยการ ยื่นแบบฟอร์มเสียภาษีเงินได้ต้องเป็นการยื่นแบบฟอร์มด้วยตัวเองเท่านั้นจึงจะได้รับการปลดหนี้ภายหลังได้รับการปลด จากการล้มละลาย และในกรณีที่เป็นหนี้ภาษีที่ถูกประเมินเพิ่มนั้นลูกหนี้ต้องได้ยื่นแบบให้สรรพากรประเมินโดย ระยะเวลาผ่านมาเป็นเวลาอย่างน้อย 240 วัน หลังจากนั้นถ้าลูกหนี้ถูกฟ้องล้มละลายและ ถูกสรรพากรประเมิน ภาษีเพิ่มทำให้ลูกหนี้มีภาระภาษีที่ต้องชำระเพิ่มขึ้น หนี้ภาษีที่ถูกประเมินเพิ่มนี้จะได้รับการปลดหนี้เมื่อได้รับการ ปลดจากการล้มละลาย เพื่อไม่ให้รัฐเสียประโยชน์มากเกินไปจนเกินควร รัฐควรกำหนดมาตรการให้เจ้าหนี้กรมสรรพากร มีสิทธิในการระงับทรัพย์เหมือนเจ้าหนี้มีหลักประกันได้ โดยลูกหนี้จะได้รับการปลดจากหนี้ภาษีเมื่อมีการบังคับชำระ จากหลักประกันแล้วถ้ามูลค่าทรัพย์สินของลูกหนี้ที่เป็นหลักประกันต่ำกว่าจำนวนหนี้ภาษีอากร เฉพาะหนี้ส่วนที่ เกินนี้ลูกหนี้จึงหลุดพ้นได้หลังจากได้รับการปลดจากการล้มละลายได้

นอกจากนี้ อาจกำหนดหนี้ภาษีที่ได้รับการยกเว้นเพิ่มเติม เพื่อสร้างแรงจูงใจในการประกอบอาชีพของ ลูกหนี้และลดแรงจูงใจให้ลูกหนี้กระทำการหนีภาษี เช่น กำหนดให้มีการจำกัดจำนวนครั้งของหนี้ภาษีที่ได้รับการ ปลดจากหนี้ภาษีอากร ตามแนวทางของประเทศแคนาดา (ดูข้อ 3.1.2) ซึ่งหลายรัฐในแคนาดาได้กำหนดว่าบุคคล ล้มละลายที่เป็นบุคคลธรรมดาซึ่งร้องขอให้ตนเองเป็นบุคคลล้มละลายในสองครั้งแรกจะได้รับการปลดจากการ ล้มละลายโดยอัตโนมัติทั้งจำนวน เนื่องจากประเทศแคนาดาให้โอกาสบุคคลล้มละลายได้เริ่มต้นใหม่ทางการเงินได้ สองครั้งโดยปลอดภาระใด ๆ

บทที่ 5

บทสรุป

5.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การปลดจากการล้มละลายตามหลักกฎหมายล้มละลายนั้นมีวัตถุประสงค์หนึ่งที่สำคัญคือ เพื่อให้ลูกหนี้หลุดพ้นจากหนี้สิน การปลดหนี้จากภาระหนี้ทั้งหลายเพื่อให้โอกาสลูกหนี้ได้เริ่มต้นใหม่ทางการเงิน ซึ่งเมื่อพิจารณาในกฎหมายล้มละลายของไทยพบว่า หนี้ภาษีที่ค้างค้ำนี้ขัดกับหลักการของกฎหมายล้มละลายที่ต้องการให้ลูกหนี้เริ่มต้นใหม่โดยแท้จริง กล่าวคือลูกหนี้ภาษีอากรไม่สามารถหลุดพ้นจากหนี้ภาษีอากรได้แม้จะได้รับการปลดจากการล้มละลาย โดยกฎหมายกำหนดไว้ว่า หนี้เกี่ยวกับหนี้ภาษีอากร และหนี้ซึ่งได้เกิดขึ้นโดยความทุจริตฉ้อโกงของบุคคลล้มละลายหรือหนี้ซึ่งเจ้าหนี้ไม่ได้เรียกร้องเนื่องจากความทุจริตฉ้อโกงซึ่งบุคคลล้มละลายมีส่วนเกี่ยวข้องสมบูรณ์เป็นหนี้ที่บุคคลล้มละลายซึ่งถูกปลดจากล้มละลายแล้วจะต้องชำระต่อไปจนครบถ้วน

นอกจากนี้การที่ บุคคลธรรมดาหลุดพ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลายแต่การปลดจากล้มละลายไม่ทำให้หนี้ภาษีอากรหลุดพ้นไปด้วย จึงก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมของหน่วยภาษีระหว่างบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล จึงเปรียบเทียบเสมือนว่าการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่ก่อหนี้ภาษีอากรโดยใช้บุคคลธรรมดาเป็นหน่วยภาษีนั้นกลายเป็นการลงโทษบุคคลธรรมดาที่หนักกว่านิติบุคคล เนื่องจากนิติบุคคลเท่านั้นที่สามารถเข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูกิจการได้ และกฎหมายไม่ได้ให้สิทธิหรือคุ้มครองแก่เจ้าหนี้ภาษีอากรในมูลหนี้ซึ่งเกิดขึ้นก่อนวันที่ศาลมีคำสั่งฟื้นฟูกิจการเป็นพิเศษ ทำให้ไม่มีความเสมอภาคทางภาษีระหว่างหน่วยภาษีและเป็นปัจจัยที่ต้องนำมาใช้พิจารณาในการตัดสินใจลงทุน นอกจากนี้การที่ยังคงมีภาระหนี้ภาษีอากรอยู่นั้น สำหรับบุคคลธรรมดาแล้ว การเริ่มต้นใหม่ทางการเงินเป็นไปได้ยาก เนื่องจากการล้มละลายนั้นทำให้เกิดข้อจำกัดสิทธิในทรัพย์สินและสิทธิเสรีภาพและข้อจำกัดสิทธิในการประกอบอาชีพของลูกหนี้บุคคลธรรมดา ทำให้ลูกหนี้ภาษีอากรที่ได้รับการปลดจากการล้มละลายแล้วโดยสุจริตยังคงต้องรับผิดชอบหนี้ภาษีอากรที่ยังคงค้างแม้กรมสรรพากรจะไม่ได้ยื่นขอรับชำระหนี้ไว้ในคดีล้มละลาย ลูกหนี้ก็ยังคงมีหน้าที่ต้องจ่ายภาษีที่ค้างไว้เพราะจะถูกสรรพากรนำมาฟ้องเป็นคดีล้มละลายได้อีก การที่ลูกหนี้ภาษีอากรมีโอกาสถูกศาลมีคำสั่งพักชำระหนี้หรือมีคำสั่งล้มละลายได้อีกหลายครั้งนั้น ทำให้การมีหนี้ค้างชำระสะสมที่สูงส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพของระบบเศรษฐกิจการเงินและความเปราะบางทางการเงินของครัวเรือน ส่งผลเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจได้

การยังมีภาระหนี้ภาษีอากรดังกล่าว จากการล้มละลายในบุคคลธรรมดาที่สุจริตที่เปรียบเสมือนกับการตายในทางแพ่งนั้นลดแรงจูงใจในการประกอบอาชีพของลูกหนี้ เมื่อเปรียบเทียบกับการที่ผู้ค้างภาษีอากรเสียชีวิตและถูกสรรพากรฟ้องเรียกภาษีค้างค้าง ทายาทเพียงแต่ต้องรับผิดชอบชำระหนี้ภาษีอากรที่ค้างค้างแก่โจทก์ตามฟ้องไม่เกินกว่าทรัพย์สินมรดกที่ตกทอดให้แก่ตน ดังนั้น หนี้ภาษีอากรที่ลูกหนี้ถูกเรียกชำระในคดีล้มละลายก็ไม่ควรเกินกว่าทรัพย์สินที่ลูกหนี้มีและถูกยึดทรัพย์สินเพื่อมาชำระหนี้ ถ้ายังถูกกรมสรรพากรเรียกเก็บภาษีอากรอยู่แม้ปลดจากการล้มละลายแล้วอาจทำให้ลูกหนี้รู้สึกว่าการนี้เสียชีวิตไปเสียเลยซึ่งจะส่งผลดีกว่า หรืออีกทางหนึ่งอาจทำให้ลูกหนี้ไม่ประกอบอาชีพใด ๆ เป็นบุคคลว่างงานซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับประเทศต่อไป

นอกจากนั้น การต้องรับผิดชอบในภาษีอากรค้างค้างภายหลังการปลดจากการล้มละลายของบุคคลธรรมดาที่สุจริตนั้น มีความคล้ายคลึงกับการกำหนดโทษที่รุนแรงเช่นเดียวกับการกระทำความผิดกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ในส่วนของความผิดมูลฐานที่กำหนดให้ผู้หลีกเลี่ยงหรือฉ้อโกงภาษี เป็นการกระทำความผิดร้ายแรง ซึ่งผู้กระทำความผิดจะต้องโดนยึดเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการจำหน่าย จ่ายโอน ดอกผลของเงินหรือทรัพย์สินอื่น ไม่ว่าจะมียู่ในการครอบครองของบุคคลใด จะเปลี่ยนสภาพไปกี่ครั้งก็ตาม ดังนั้นการให้ลูกหนี้ที่สุจริตรับภาระในภาษีอากรที่ค้างค้างหนักเกินไปจึงอาจเป็นการลงโทษที่เกินสมควรอีกด้วย และอาจเพิ่มแรงจูงใจให้ลูกหนี้กระทำการหนีภาษี

5.2 ความไม่เป็นธรรมทางภาษี

โดยทั่วไปนั้น หนี้ที่ลูกหนี้อากรต้องรับผิดชอบต้องเป็นหนี้ภาษีอากรที่อาจขอรับชำระหนี้ได้ ได้แก่ หนี้ภาษีอากรที่เกิดขึ้นก่อนวันที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์สินของลูกหนี้ซึ่งอาจจะเป็นพิทักษ์ทรัพย์สินชั่วคราวหรือพิทักษ์ทรัพย์สินเด็ดขาดก็ได้ โดยหลักแล้วเมื่อเป็นหนี้ที่อาจขอรับชำระหนี้ได้ ในกรณีของเจ้าหนี้ทั่วไปจะต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ไว้จึงจะได้รับชำระหนี้ ส่วนหนี้ที่เจ้าหนี้ไม่ได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ไว้ ลูกหนี้ก็เป็นอันหลุดพ้นไปโดยสิ้นเชิง เพราะสิทธิเรียกร้องของเจ้าหนี้หมดไป แต่ทว่าหนี้ภาษีอากรหรือจังกอบของรัฐบาลหรือเทศบาล ไม่ว่าจะเจ้าหนี้กรมสรรพากรจะได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ไว้หรือไม่ก็ตาม เมื่อลูกหนี้ได้รับการปลดจากล้มละลาย หนี้ภาษีอากรหรือจังกอบของรัฐบาลหรือเทศบาลนั้น การปลดจากล้มละลายไม่มีผลเป็นการปลดเปลื้องหนี้ดังกล่าว

เมื่อพิจารณาตามหลักการภาษีอากรที่ดี พบว่า การที่ลูกหนี้ภาษีอากรยังคงต้องรับผิดชอบต่อหนี้ที่ค้างชำระภายหลังได้รับการปลดจากการล้มละลายแล้วนั้นขัดกับหลักความเป็นธรรม ซึ่งผู้มีความสามารถในการเสียภาษี หรืออยู่ในสภาวะการณ์ในการเสียภาษีที่แตกต่างกันควรจะเสียภาษีในลักษณะที่แตกต่างกัน เนื่องจากความสามารถในการเสียภาษีของลูกหนี้ที่เปลี่ยนไป ดังนั้น ลูกหนี้จึงควรจะจ่ายภาษีน้อยลง และขัดกับหลักความยุติธรรม เพราะการจัดเก็บภาษีที่ค้างชำระในขณะที่ยังอยู่ในรายได้ของลูกหนี้จะน้อยลงจะเป็นการสร้างความเดือดร้อนให้แก่ผู้เสียภาษีและทำให้เกิดสภาวะชบเซาทางเศรษฐกิจได้ นอกจากนี้ยังขัดกับหลักการบริหารที่ดี เมื่อมีหนี้ที่ค้างชำระลูกหนี้อาจจะหาทางหลีกเลี่ยงโดยการทำธุรกรรมที่หลีกเลี่ยงภาษีเพราะถ้าลูกหนี้มีเงินได้ขึ้นมาจะต้องถูกกรมสรรพากรเรียกให้ชำระหนี้ภาษีอากรที่ค้างชำระ และไม่มี ความแตกต่างกันของภาระหนี้ที่ต้องรับผิดชอบระหว่างบุคคลที่สุจริตและทุจริตที่มีภาษีอากรที่ค้างชำระเช่นเดียวกัน อาจทำให้บุคคลสุจริตทำการหลีกเลี่ยงภาษีเพิ่มขึ้นได้

เนื่องจากในปัจจุบันหนี้ภาษีอากรสำหรับลูกหนี้ภาษีอากรซึ่งได้รับการปลดจากการล้มละลายนั้นยังไม่มีมาตรการบรรเทาภาระทางภาษีแต่อย่างใด เมื่อลูกหนี้ภาษีอากรได้รับการปลดจากการล้มละลายแล้วในส่วนหนี้ภาษีอากรที่ค้างชำระนั้นลูกหนี้ภาษีอากรมีหน้าที่ต้องชำระแก่หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่จัดเก็บภาษีอากรให้ครบถ้วน และถูกต้องภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ อย่างไรก็ตาม หนี้ภาษีอากรที่เกิดขึ้นดังกล่าว ลูกหนี้ภาษีอากรอาจไม่ต้องชำระครบจำนวนตามที่ได้รับประเมินจากเจ้าพนักงานก็ได้ ที่เป็นเช่นนี้เพราะผู้เสียภาษีอาจได้รับการปรับลดหนี้ภาษีอากรในส่วนที่เป็นเบี้ยปรับและเงินเพิ่มได้บ้าง แต่เงินในส่วนนี้ถือเป็นส่วนน้อยเมื่อเทียบกับต้นเงินภาษีที่ค้างชำระ และโอกาสที่ลูกหนี้ภาษีอากรที่ได้รับการปลดจากการล้มละลายจะได้รับการปรับลดนั้นมีน้อยมากเพราะมีการนำประวัติการยื่นเสียภาษีมาพิจารณา และถูกมองว่าเป็นบุคคลล้มละลายที่มีประวัติการยื่นเสียภาษีที่ไม่ดีแม้ลูกหนี้จะไม่มีเจตนาจะหลีกเลี่ยงภาษีอากรที่ค้างชำระก็ตาม

5.3 หนี้ภาษีที่หลุดพ้นภายหลังกู้หนี้ได้รับการปลดจากการล้มละลายของสหรัฐอเมริกาและสหราชอาณาจักร

เพื่อช่วยเหลือลูกหนี้ภาษีอากรให้เริ่มต้นใหม่ทางการเงินได้ง่ายขึ้น เมื่อพิจารณาแล้วพบว่า การปลดหนี้ภาษีอากรให้บุคคลล้มละลายเป็นการบรรเทาภาระภาษีที่ส่งผลดีต่อการสนับสนุนให้เศรษฐกิจเติบโตได้เร็ว เช่นเดียวกับกรณีการแก้ไขกฎหมายของสหราชอาณาจักร เมื่อลูกหนี้ไม่ต้องนำเงินไปชำระภาษีที่ค้างค้าง ส่งผลให้เงินในส่วนนี้ก่อให้เกิดการจับจ่ายใช้สอยของครัวเรือน มีการบริโภคที่มากขึ้น และส่งผลที่ดีต่อเสถียรภาพของระบบเศรษฐกิจการเงิน เนื่องจากมีการหมุนเวียนของเงินภายในระบบเพิ่มกำลังซื้อในระบบเศรษฐกิจ ทั้งนี้ ทำให้ยอดภาษีมูลค่าเพิ่มที่กรมสรรพากรได้รับมีปริมาณที่สูงขึ้นอีกด้วย จึงเห็นได้ว่าการปลดหนี้ภาษีอากรนั้นไม่กระทบกับรายได้ของรัฐและส่งผลดีต่อเศรษฐกิจ

จากการศึกษาหลักเกณฑ์ในกฎหมายการยกเว้นหนี้ภาษีอากรภายหลังกู้หนี้จากการล้มละลายและหนี้ภาษีอากรที่ได้รับยกเว้นภาระภาษีอากรคงค้างของสหรัฐอเมริกาและสหราชอาณาจักร ผู้เขียนพบว่ากฎหมายของสหรัฐอเมริกาที่กำหนดให้หนี้ภาษีอากรที่ไม่หลุดพ้นจากการปลดจากการล้มละลายมีมากกว่าและจำกัดจำนวนหนี้ภาษีอากรที่ปลดให้ลูกหนี้ ในขณะที่กฎหมายของสหราชอาณาจักรมีการกำหนดหนี้ภาษีอากรที่ไม่หลุดพ้นจากการปลดจากการล้มละลายน้อยกว่าและไม่จำกัดจำนวนหนี้ภาษีอากรที่ปลดให้ลูกหนี้

เนื่องจาก กรณีภาษีการค้า รัฐบาลกลางของสหรัฐอเมริกาไม่ได้มีอำนาจในการจัดเก็บ ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจึงเป็นประเภทภาษีที่สร้างรายได้สำคัญให้แก่รัฐบาลมากที่สุด โดยคิดเป็นประมาณ 8.1% ของ GDP ในขณะที่ภาษีนิติบุคคล คิดเป็น 1.1% ของ GDP ถ้ามีมาตรการที่ยกเว้นหรือบรรเทาภาษีที่ง่ายจนเกินไปจะทำให้รัฐบาลสูญเสียรายได้เป็นจำนวนมาก โดยเมื่อปลดลูกหนี้ภาษีอากรจากการล้มละลายแล้ว ลูกหนี้ยังต้องรับผิดชอบ ลูกหนี้ภาษีอากรจึงไม่ได้รับการปลดจากหนี้ภาษีอากร ดังนี้ คือ

หนี้ภาษีอากรที่เป็นบุริมสิทธิ โดยกรมสรรพากรไม่จำเป็นต้องยื่นขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย แต่ลูกหนี้สามารถยื่นคำขอพิสูจนหนี้ในนามของเจ้าหนี้ได้ ถ้าจำนวนหนี้ดังกล่าวไม่ถูกต้องสามารถโต้แย้งโดยยื่นคำร้องต่อศาลได้เพื่อที่จะชำระหนี้ให้ถูกต้อง ถ้าเจ้าหนี้กรมสรรพากรไม่ได้แย้งให้ถือว่าจำนวนหนี้เป็นไปตามที่ลูกหนี้แจ้ง

หนี้ภาษีอากรทั่วไป ที่เกิดจากการฉ้อฉล หลอกลวง หรือที่เกิดจากการใช้เอกสารแสดงฐานะทางการเงินที่เป็นเท็จของลูกหนี้หรือของบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยมีเจตนาหลอกลวง สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องมาจากผู้ร่างกฎหมายไม่ต้องการให้หนี้ภาษีอากรที่บุคคลล้มละลายอาจหลุดพ้นได้โดยการปลดจากล้มละลายมีจำนวนหนี้มากขึ้น และรัฐบาลมีมาตรการให้บุคคลธรรมดาฟื้นฟูกิจการได้

ในส่วนของสหราชอาณาจักรนั้น แต่เดิมลูกหนี้จะไม่หลุดพ้นจากหนี้ภาษีอากรที่เป็นบุริมสิทธิ และเจ้าหนี้ไม่จำเป็นต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ไว้ในคดีล้มละลาย ต่อมาสหราชอาณาจักรได้ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายหลายฉบับ โดยยกเลิกสถานะหนี้บุริมสิทธิหรือสิทธิที่จะได้รับชำระหนี้ก่อนสำหรับหนี้ภาษีอากรไป เพราะเชื่อว่าการยกเลิกบุริมสิทธิในหนี้ของรัฐจะก่อให้เกิดความเป็นธรรมและจะส่งผลให้เจ้าหนี้ไม่มีประกันมีสิทธิได้รับชำระหนี้มากขึ้น ทำให้ลูกหนี้ภาษีอากรจะต้องรับผิดชอบเฉพาะในหนี้ที่อยู่ในคดีล้มละลายเท่านั้น หนี้ภาษีอากรที่เจ้าหนี้ไม่ขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายภายหลังเมื่อลูกหนี้ได้รับการปลดจากการล้มละลายแล้วลูกหนี้ไม่ต้องรับผิดชอบ และหนี้ภาษีอากรสามารถหลุดพ้นจากปลดจากการล้มละลายได้

โดยหนี้ภาษีที่ลูกหนี้ภาษีอากรไม่หลุดพ้นภายหลังศาลปลดจากการล้มละลายมีดังนี้

- 1) การปลดจากล้มละลายจะไม่มีผลกระทบต่อสิทธิของเจ้าหนี้ภาษีอากรที่มีประกันในการบังคับกับทรัพย์สินหลักประกัน ดังนั้นลูกหนี้จึงไม่หลุดพ้นจากหนี้ที่มีหลักประกัน
- 2) บุคคลล้มละลายจะไม่หลุดพ้นจากหนี้ล้มละลายถ้าได้กระทำการฉ้อฉลหรือการทุจริตในหนี้นั้น
- 3) บุคคลล้มละลายยังไม่สามารถหลุดพ้นจากความรับผิดใด ๆ ที่เกี่ยวกับค่าปรับที่กำหนดขึ้น สำหรับการไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ยกเว้นในคดีที่เกี่ยวกับเบี้ยปรับหรือค่าปรับที่กำหนดขึ้น สำหรับการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายที่ตราขึ้นเกี่ยวข้องกับรายได้ของรัฐบาลที่มาจากภาษีอากรเมื่อได้รับความยินยอมจากกระทรวงการคลังแล้ว

ดังนั้นเมื่อพิจารณาผลของการปลดจากล้มละลายที่มีต่อหนี้ภาษีอากรแล้ว ปรากฏว่าหนี้ภาษีอากรที่เกิดขึ้น บุคคลที่ได้รับการปลดจากการล้มละลายจะหลุดพ้นจากหนี้ภาษีอากรดังกล่าวไปเช่นเดียวกับเบี้ยปรับที่เกิดขึ้น จากการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายที่ตราขึ้นเกี่ยวกับรายได้ของรัฐบาลที่มาจากภาษีอากรเมื่อได้รับความยินยอมจากกระทรวงการคลังแล้ว จึงทำให้หนี้ภาษีอากรตามกฎหมายล้มละลายของสหราชอาณาจักรเป็นหนี้ที่บุคคลล้มละลายอาจหลุดพ้นได้โดยการปลดจากล้มละลายดังเช่นหนี้ที่เกี่ยวกับการล้มละลายส่วนใหญ่

นอกจากนี้ ลูกหนี้จะหลุดพ้นจากหนี้ภาษีอากรที่เจ้าหนี้ไม่ยื่นคำขอรับชำระหนี้ไว้ทำให้ลูกหนี้ไม่ต้องรับผิดชอบหนี้ภาษีอากรที่ค้างค้าง เนื่องจากหนี้ภาษีอากรไม่มีบุริมสิทธิแล้ว หนี้ภาษีที่ไม่ยื่นคำขอรับชำระหนี้จะไม่มีสิทธิได้รับชำระภายหลังศาลปลดลูกหนี้จากการล้มละลาย

ทั้งนี้จากการยกเลิกมิให้หนี้ภาษีอากรหรือหนี้ที่บุคคลล้มละลายจะต้องรับผิดชอบต่อรัฐเป็นหนี้ที่บุคคลล้มละลายมีอาจหลุดพ้นได้โดยการปลดจากล้มละลาย รวมถึงการยกเลิกมิให้หนี้ภาษีอากรเป็นหนี้ที่มีบุริมสิทธิในคดีล้มละลาย จึงเห็นได้ชัดเจนว่ากฎหมายล้มละลายของสหราชอาณาจักรในปัจจุบัน มิได้ให้ความสำคัญกับหนี้ภาษีอากรเป็นพิเศษแตกต่างจากหนี้ไม่มีประกันอื่นโดยทั่วไปแต่อย่างใด ที่เป็นเช่นนี้เนื่องมาจากสหราชอาณาจักรเห็นว่าหนี้ภาษีอากรที่เป็นหนี้เสียดังกล่าวนี้ไม่ส่งผลกระทบต่อรายได้ของรัฐมากนักแต่เงินจำนวนเดียวกันอาจทำให้ออกชนเกิดความเสียหายอย่างมากได้และการให้ลูกหนี้ได้เริ่มต้นใหม่ทางการเงิน (Fresh start) อาจส่งผลดีต่อเศรษฐกิจและประเทศโดยรวมมากกว่า เห็นได้จากการที่แม้ว่าบุคคลล้มละลายในสหราชอาณาจักรจะเพิ่มขึ้นก็ตาม แต่ HMRC กลับมีรายได้จากภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากการให้โอกาสลูกหนี้ภาษีอากรในการเริ่มต้นใหม่ทางการเงินที่ง่ายขึ้นกว่าเดิม นอกจากนี้ผลของการที่ปลดหนี้ให้ทั้งหมดนั้นส่งผลดีต่อระบบเศรษฐกิจและตัวลูกหนี้ เมื่อลูกหนี้ไม่ต้องนำเงินไปชำระภาษีที่ค้างค้าง ส่งผลให้เงินในส่วนนี้ก่อให้เกิดการใช้จ่ายใช้สอยของครัวเรือน มีการบริโภคที่มากขึ้น เพิ่มกำลังซื้อในระบบเศรษฐกิจ มียอดที่สูงขึ้น ทั้งนี้ทำให้อยอดภาษีมูลค่าเพิ่มที่ HMRC ได้รับมีปริมาณที่สูงขึ้นอีกด้วย จึงเห็นได้ว่าการปลดหนี้ภาษีอากรนั้นไม่กระทบกับรายได้ของรัฐและส่งผลดีต่อเศรษฐกิจและประเทศโดยรวมมากกว่า

5.4 แนวทางในการแก้ไขปัญหา

จากการศึกษาถึงข้อกำหนดตามกฎหมายและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการปลดหนี้ภาษีอากรตามหลักเกณฑ์ของสหรัฐอเมริกาและสหราชอาณาจักร ผู้เขียนขอเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวกับการปลดภาระหนี้ของลูกหนี้ภาษีอากรกรณีลูกหนี้ได้รับการปลดจากการล้มละลายแล้ว โดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อแตกต่างของจำนวนหนี้ที่ได้รับการยกเว้นและประเภทหนี้ภาษีที่ได้รับสิทธิยกเว้นหนี้ภาษีอากร โดยแยกเป็นประเด็นดังนี้

1) กำหนดประเภทภาษีที่ได้รับการปลดหนี้จากการล้มละลาย ยกเว้นให้เฉพาะหนี้ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเท่านั้นโดยไม่ยกเว้นให้แก่ หนี้ภาษีทรัพย์สิน หนี้ภาษีสรรพสามิต หนี้ภาษีศุลกากร ที่เกิดขึ้นก่อนมีการยื่นคำขอให้ล้มละลาย เนื่องจากหนี้ภาษีดังกล่าวสามารถบังคับชำระได้กับตัวทรัพย์สิน หนี้ภาษีหัก ณ ที่จ่ายและภาษีมูลค่าเพิ่ม ที่ไม่ยกเว้นเนื่องจากไม่ใช่หนี้ที่ลูกหนี้ภาษีอากรก่อขึ้นแต่เป็นเงินที่ลูกหนี้เก็บมาจากบุคคลอื่นเพื่อนำส่งกรมสรรพากร

2) ปรับลดจำนวนหนี้ภาษีอากรที่ไม่หลุดพ้นภายหลังการปลดจากการล้มละลาย ผู้เขียนมีความเห็นว่ารัฐควรกำหนดสิทธิในการยกเว้นภาระทางภาษีให้ลูกหนี้ภาษีอากรบ้างโดยเฉพาะในช่วงที่เกิดภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ เพราะรัฐจำเป็นที่จะต้องเข้ามาช่วยเหลือเพื่อรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจเอาไว้ การสนับสนุนดังกล่าวจะเป็นการเปิดโอกาสให้ลูกหนี้ภาษีอากรได้เริ่มต้นใหม่ทางการเงิน

ในอดีตที่ผ่านมา กฎหมายล้มละลายฉบับเก่าของไทยที่อ้างอิงมาจากสหราชอาณาจักรนั้น ลูกหนี้ภาษีอากรสามารถหลุดพ้นจากหนี้ภาษีอากรได้ แต่เมื่อมีการแก้ไขกฎหมายล้มละลายได้มีการแก้ไขในส่วนนี้ ด้วยเหตุผลที่ว่าหนี้ภาษีอากรเป็นหนี้ที่เกี่ยวกับประชาชนโดยรวม รัฐไม่ควรให้สูญหายไปไม่ว่าจะด้วยกรณีใดก็ตาม อย่างไรก็ตาม การที่ปลดหนี้ภาษีอากรที่ค้างค้างให้แก่ลูกหนี้นั้นเป็นผลดีต่อระบบเศรษฐกิจเช่นในสหราชอาณาจักร ทำให้ลูกหนี้เริ่มต้นใหม่ทางการเงินได้เร็วและเพิ่มการบริโภคสินค้า เกิดการหมุนเวียนที่ดีต่อระบบเศรษฐกิจด้วยเช่นกัน

ดังนั้น ประเทศไทยจึงควรมีการยกเว้นหนี้ภาษีอากรที่ค้างค้างให้แก่ลูกหนี้ที่ได้รับการปลดจากการล้มละลายด้วยเช่นเดียวกัน เนื่องจากมีความเป็นไปได้ว่าผลดีที่เกิดคือการเก็บภาษีในไทยน่าจะเก็บภาษีได้เพิ่มขึ้นรวมทั้งมีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจที่สูงขึ้นได้ แต่ทั้งนี้ผู้เขียนคิดว่าแนวทางการลดหนี้ภาษีอากรค้างค้างทั้งจำนวนแบบ สหราชอาณาจักรนั้นอาจไม่เหมาะสมกับประเทศไทย ที่ยังมองว่าการไม่ปลดหนี้ให้มันเหมาะสมแล้วและเป็นการลงโทษบุคคลล้มละลายอีกด้วย จึงควรนำแนวทางของสหรัฐอเมริกาในส่วนนี้มาปรับใช้แทนการรับผิดชอบในหนี้ภาษีอากรเต็มจำนวน คือเมื่อลูกหนี้ได้รับการปลดจากการล้มละลายจะยกเว้นหนี้ภาษีเงินได้ทั้งจำนวนในหนี้ภาษีอากรที่ค้างชำระนานเกินกว่าระยะเวลา 2 ปี ก่อนที่ถูกยื่นฟ้องล้มละลาย และในกรณีที่ลูกหนี้ขอคืนภาษีลูกหนี้จะได้รับการปลดจากหนี้ภาษีอากรที่ค้างชำระเมื่อพ้นระยะเวลา 5 ปี โดยอ้างอิงตามแนวทางการประเมินภาษีย้อนหลังของประมวลรัษฎากรตามมาตรา 19 ส่วนหนี้ภาษีอากรค้างค้างที่ระยะเวลาน้อยกว่า 2 ปี ก่อนยื่นฟ้องล้มละลาย หรือ น้อยกว่า 5 ปีก่อนยื่นฟ้องล้มละลาย ในกรณีที่ลูกหนี้ขอคืนภาษี เมื่อได้รับการปลดจากการล้มละลาย ลูกหนี้ยังคงมีหน้าที่ต้องชำระภาษีที่ค้างค้างในส่วนนี้ต่อไป

3) การกำหนดหนี้ที่ลูกหนี้ได้รับยกเว้นภาระทางภาษี ในส่วนของประเทศไทยนั้น กฎหมายของไทยไม่มีการยกเว้นหนี้ภาษีอากรหลังจากการปลดจากการล้มละลาย ผู้เสียภาษียังมีหน้าที่ต้องชำระแก่หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่จัดเก็บภาษีอากรให้ครบถ้วนและถูกต้อง แม้ว่าเจ้าหนี้ภาษีอากรจะไม่นำคำขอรับชำระหนี้เข้ามาในคดีล้มละลายก็ตาม ในส่วนของเบี้ยปรับและเงินเพิ่มที่ค้างสามารถขอลดได้โดยลูกหนี้ภาษีอากรที่ต้องเสียภาษีคงค้าง ไม่มีเจตนาหลีกเลี่ยงภาษีและให้ความร่วมมือในการตรวจสอบไตสวนด้วยดี ไม่มีเจตนากระทำความผิด และมีประวัติการยื่นเสียภาษีที่ตรงมาโดยตลอด ซึ่งการลดให้แต่เพียงเงินเพิ่มและเบี้ยปรับถือเป็นเงินที่จำนวนค่อนข้างน้อย และเงื่อนไขในการลดก็ทำได้ยากเพราะถูกมองว่าการเป็นบุคคลล้มละลายที่ได้รับการปลดจากการล้มละลายมา มีประวัติการยื่นเสียภาษีที่ไม่ดีนัก ผู้เขียนมีความเห็นว่าการกำหนดหนี้ภาษีที่ได้รับการปลดจากการล้มละลาย การยกเว้นหรือบรรเทาภาระภาษีของหนี้ภาษีอากรที่ยังคงค้างนั้นควรมีการนำแนวทางของสหรัฐอเมริกาและสหราชอาณาจักรที่กำหนดไว้มาใช้ โดยทั้งสองประเทศนี้ ได้มีการกำหนดหนี้ภาษีที่ได้รับการยกเว้นไว้มีส่วนที่เหมือนกันคือ หนี้ภาษีอากรที่คงค้างดังกล่าวต้องเป็นหนี้ภาษีอากรที่ไม่มีหลักประกัน และประการที่สำคัญคือ หนี้ภาษีอากรที่เกิดขึ้นต้องไม่เกิดจากการกระทำของลูกหนี้ภาษีอากรที่เป็นการฉ้อฉล การทุจริต หรือเจตนาหลบหลีกภาษี ซึ่งในส่วนของประเทศไทยได้กำหนดไว้อยู่แล้ว เพียงแต่การกำหนดของประเทศไทยนั้นที่ไม่ยกเว้นหนี้ภาษีให้ในทุกกรณีก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ลูกหนี้ภาษีอากรที่สุจริต

เพื่อแก้ปัญหาความไม่เป็นธรรมของหน่วยภาษีระหว่างบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล การกำหนดให้ยกเว้นหนี้ภาษีนั้น ควรกำหนดให้เหมาะสมกับสภาพสังคมและเศรษฐกิจของประเทศไทย เนื่องจากประเทศไทยยังมีความต้องการที่จะเก็บหนี้ภาษีอากร รายได้ภาษีอากรยังคงมีความสำคัญกับประเทศ แต่อย่างไรก็ตาม รัฐควรให้โอกาสในการเข้าถึงการใช้สิทธิของหน่วยภาษีที่เป็นบุคคลธรรมดาในประเทศ เนื่องจากหนี้ภาษีอากรที่รัฐเรียกเก็บนั้นเมื่อมองในฝั่งบุคคลธรรมดาแล้วมีมูลค่าความเสียหายที่มากกว่า จึงควรนำหลักการบริหารภาษีอากรที่ดีคือ หลักการยืดหยุ่นที่นำหลักการทางภาษีมารับปรับใช้ให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ โดยอาจใช้แนวทางของทั้งสองประเทศผสมกัน เช่น ในกรณีที่ล้มละลายและได้รับการปลดจากการล้มละลายในครั้งแรก เพื่อเป็นการให้โอกาสลูกหนี้ภาษีอากรได้เริ่มต้นใหม่ทางการเงินได้รวดเร็วที่สุด การปลดจากการล้มละลายครั้งแรกอาจใช้แนวทางแบบสหราชอาณาจักรคือ หนี้ภาษีอากรที่คงค้างและยังคงต้องรับผิดชอบหลังจากการปลดจากการล้มละลายนั้น ถ้าเจ้าหนี้ต้องการได้รับชำระหนี้ เจ้าหนี้ภาษีอากรต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้เข้ามาในคดีล้มละลายเท่านั้นถ้าไม่ยื่นคำขอรับชำระหนี้ ลูกหนี้จะหลุดพ้นจากหนี้ดังกล่าว ซึ่งต่างจากเดิมที่เจ้าหนี้ภาษีอากรไม่จำเป็นต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้เข้ามาแต่สามารถได้รับชำระหนี้ภาษีอากร

ในส่วนของการล้มละลายและได้รับการปลดจากการล้มละลายในครั้งต่อไปนั้น เพื่อเป็นการไม่ให้ลูกหนี้ ภาษีอากรล้มละลายบ่อยจนเกินไป ควรมีการกำหนดเงื่อนไขเพิ่มมากขึ้นตามแนวทางของสหรัฐอเมริกา โดยปลด หนี้ภาษีอากรให้เฉพาะหนี้ที่เป็นไปตามเงื่อนไข เช่น หนี้ภาษีอากรตามข้อ 1) นั้นจะได้รับการปลดหนี้ เมื่อลูกหนี้ได้ ยื่นแบบฟอร์มภาษีเงินได้ให้กรมสรรพากรมาแล้วเป็นเวลาอย่างน้อย 2 ปีนับจากวันที่ถูกฟ้องล้มละลาย โดยการยื่น แบบฟอร์มเสียภาษีนี้ต้องเป็นการยื่นแบบฟอร์มด้วยตัวเองเท่านั้นจึงจะได้รับการปลดหนี้ภายหลังได้รับการปลด จากการล้มละลาย และในกรณีที่หนี้ภาษีที่ถูกประเมินเพิ่มนั้นลูกหนี้ต้องได้ยื่นแบบให้สรรพากรประเมินโดย ระยะเวลาผ่านมาเป็นเวลาอย่างน้อย 240 วัน หลังจากนั้นถ้าลูกหนี้ถูกฟ้องล้มละลายและถูกสรรพากรประเมิน ภาษีเพิ่มทำให้ลูกหนี้มีภาระภาษีที่ต้องชำระเพิ่มขึ้น หนี้ภาษีที่ถูกประเมินเพิ่มนี้จะได้รับการปลดหนี้เมื่อได้รับการ ปลดจากการล้มละลาย เพื่อไม่ให้รัฐเสียประโยชน์มากเกินไปจนเกินไป รัฐควรกำหนดมาตรการให้เจ้าหนี้กรมสรรพากร มีสิทธิในการระงับทรัพย์เหมือนเจ้าหนี้มีหลักประกันได้ โดยลูกหนี้จะได้รับการปลดจากหนี้ภาษีเมื่อมีการบังคับชำระ จากหลักประกันแล้วถ้ามูลค่าทรัพย์สินของลูกหนี้ที่เป็นหลักประกันต่ำกว่าจำนวนหนี้ภาษีอากร เฉพาะหนี้ส่วนที่ เกินนี้ลูกหนี้จึงหลุดพ้นได้หลังจากได้รับการปลดจากการล้มละลายได้

นอกจากนี้ อาจกำหนดหนี้ภาษีที่ได้รับการยกเว้นเพิ่มเติม เพื่อสร้างแรงจูงใจในการประกอบอาชีพของ ลูกหนี้และลดแรงจูงใจให้ลูกหนี้กระทำการหนีภาษี เช่น กำหนดให้มีการจำกัดจำนวน ครั้งของหนี้ภาษีที่ได้รับการ ปลดจากหนี้ภาษีอากร ตามแนวทางของประเทศแคนาดา ซึ่งหลายรัฐในแคนาดาได้กำหนดว่าบุคคลล้มละลายที่ เป็นบุคคลธรรมดาซึ่งร้องขอให้ตนเองเป็นบุคคลล้มละลายในสองครั้งแรกจะได้รับการปลดจากการล้มละลายโดย อัตโนมัติทั้งจำนวน เนื่องจากประเทศแคนาดาให้ออกาสบุคคลล้มละลายได้เริ่มต้นใหม่ทางการเงินได้สองครั้งโดย ปลดอดภาระใด ๆ

การกำหนดภาระหนี้ภาษีอากรภายหลังการปลดจากการล้มละลายที่แตกต่างกันของแต่ละประเทศ ดังกล่าวจึงอาจเป็นปัจจัยที่สร้างบรรยากาศการลงทุนภายในประเทศที่แตกต่างกันออกไปได้ และอาจใช้เป็น มาตรการหนึ่งในการดึงดูดนักลงทุนต่างชาติและบุคคลที่มีทักษะความสามารถจากต่างประเทศเข้ามาใน ประเทศเพื่อพัฒนาประเทศได้ ดังนั้น หากมีการนำกฎหมายของทั้งสองประเทศมาปรับใช้กับการปลดหนี้ภาษีอากร ของประเทศไทยอย่างเหมาะสม ย่อมทำให้การใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพมากขึ้น และไม่เป็นการทำให้รัฐสูญเสีย รายได้จากการจัดเก็บภาษี

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือและบทความ

ชีพ จุลมนต์, คำอธิบายกฎหมายล้มละลาย, กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา พิมพ์ครั้งที่ 4, 2560

พิจิตรา สุทธิเกษม, การพัฒนากฎหมายล้มละลาย: ศึกษากรณีการปรับโครงสร้างหนี้ครัวเรือนของลูกหนี้ที่เป็นบุคคลธรรมดาซึ่งมีรายได้ประจำ, กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต พิมพ์ครั้งที่ 1, 2560

ปิยะภักดิ์ บุญเส็ง, ปัญหาของเจ้าหนี้ภาษีอากรตามกฎหมายล้มละลาย, กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พิมพ์ครั้งที่ 1, 2555

ปรีชา พานิชวงค์, คำอธิบายกฎหมายล้มละลาย, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ นิติบรรณการ พิมพ์ครั้งที่ 1, 2548

ณัชพล จิตติรัตน์, เอกสารประกอบการบรรยายวิชากฎหมายอาญาและอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ชุดที่ 4, กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พิมพ์ครั้งที่ 1, 2562

สุเมธ ศิริคุณโชติ และคณะ, ภาษีอากรตามประมวลรัษฎากร 2562, กรุงเทพฯ: หจก.เรือนแก้วการพิมพ์ พิมพ์ครั้งที่ 1, 2562

ชัยสิทธิ์ ตราชูธรรม, คำสอนวิชากฎหมายภาษีอากร, กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา พิมพ์ครั้งที่ 12, 2561

นราศักดิ์ ศรีอนันต์, สิทธิของเจ้าหนี้ภาษีอากรในคดีฟื้นฟูกิจการ ศึกษากรณีปัญหาการปรับลดหนี้ภาษีเงินได้ตามประมวลรัษฎากรโดยแผนการฟื้นฟูกิจการ, กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พิมพ์ครั้งที่ 1, 2553

นพรัตน์ เนียมคล้าย, เจ้าหนี้บุริมสิทธิในกฎหมายล้มละลาย, กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พิมพ์ครั้งที่ 1, 2555

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

รายงานประจำปี 2561, กรมสรรพากร, แหล่งที่มา: <http://www.rd.go.th/publish/22590.0.html>

วันที่สืบค้น 15 มกราคม 2563

ธนาคารแห่งประเทศไทยกับการแก้ปัญหาหนี้ครัวเรือน, ธนาคารแห่งประเทศไทย, แหล่งที่มา:

https://www.bot.or.th/Thai/ResearchAndPublications/Report/Pages/AnnualReport2018_b ox04.aspx วันที่สืบค้น 15 มกราคม 2563

สถิติคดีล้มละลายและทุนทรัพย์ของศาลล้มละลายกลาง ตั้งแต่เดือน มกราคม - ธันวาคม 2562, ศาลล้มละลายกลาง, แหล่งที่มา: <https://cbc.coj.go.th/th/content/article/detail/id/9480/iid/178046>

วันที่สืบค้น 15 มกราคม 2563

สรรพากรแท็กทีมกรมบังคับคดี เชื่อมข้อมูลบุคคลล้มละลายแบบเรียลไทม์ ป้องกันคืนภาษีพลาดเรียกคืนไม่ได้, ประชาชาติธุรกิจ, แหล่งที่มา: <https://www.prachachat.net/finance/news-303936>

วันที่สืบค้น 15 มกราคม 2563

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4955/2536, กองผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา, แหล่งที่มา: <https://deka.in.th/view-95541.html> วันที่สืบค้น 15 มกราคม 2563

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 634/2554, กองผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา, แหล่งที่มา: <https://deka.in.th/view-506195.html> วันที่สืบค้น 15 มกราคม 2563

เรื่องที่ 282/2552, สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ 11), แหล่งที่มา: [http://app-](http://app-thca.krisdika.go.th/Naturesig/CheckSig?whichLaw=cmd&year=2552&lawPath=c2_0282_25)

[thca.krisdika.go.th/Naturesig/CheckSig?whichLaw=cmd&year=2552&lawPath=c2_0282_25](http://app-thca.krisdika.go.th/Naturesig/CheckSig?whichLaw=cmd&year=2552&lawPath=c2_0282_25) 52 , วันที่สืบค้น 20 มีนาคม 2563

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5279/2548, กรมสรรพากร, แหล่งที่มา: <http://www.rd.go.th/publish/32736.0.html>

วันที่สืบค้น 13 พฤษภาคม 2563

แนวทางการปฏิรูปภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและวิเคราะห์การกระจายรายได้ของผู้มีเงินได้พึงประเมิน,

ผาสุก พงษ์ไพจิตร, แหล่งที่มา: https://elibrary.trf.or.th/project_content.asp?PJID=RDG5840010

วันที่สืบค้น 24 มีนาคม 2563

รายงานสรุปสำหรับผู้บริหารกรณีการประชุมสามัญประจำปีขององค์กรผู้ปฏิบัติงานด้านล้มละลายระหว่างประเทศ,

กรมบังคับคดี, แหล่งที่มา: <http://www.led.go.th/articles/pdf/iair2558.pdf> ,

วันที่สืบค้น 15 เมษายน 2563

ภาษาอังกฤษ

U.S. Code title 11 bankruptcy, (online), source:

<https://www.law.cornell.edu/uscode/text/11/506>

Insolvency Act, (online), source:

<http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1986/45/schedule/6>

Statista, U.S. government revenues in the fiscal year of 2019, by category (in billion U.S.

dollars), (online), source: <https://www.statista.com/statistics/216928/us-government-revenues-by-category/>

Statista, United Kingdom (UK) HMRC income tax receipts from fiscal year 2000/01 to fiscal year

2018/19, (online), source: <https://www.statista.com/statistics/284306/united-kingdom-hmrc-tax-receipts-income-tax/>

theglobaleconomy, United Kingdom: Household consumption, (online), source:

<https://www.theglobaleconomy.com/United-Kingdom/consumption/>

theglobaleconomy, United Kingdom: Retail sales Y-on-Y, (online), source:

https://www.theglobaleconomy.com/United-Kingdom/retail_sales_y_on_y/

Insolvency Service Official Statistics, Insolvency statistics, (online), source:

<http://www.InsolvencyService OfficialStatistics.GOV.UK>

Daniel C. Fleming, Haas, supra, 48 F.3d 1153, 1155-1157 (11th Cir. 1995), (online), source:

<http://www.wongfleming.com/publication/how-to-beat-the-irs-dischargeability-of-taxes-in-bankruptcy/>

Daniel C. Fleming, In re Roberts, 906 F.2d 1440, 1441 (10th Cir. 1990), (online), source:

<http://www.wongfleming.com/publication/how-to-beat-the-irs-dischargeability-of-taxes-in-bankruptcy/>

OECD, revenue-statistics-united-kingdom, (online), source:

<https://www.oecd.org/ctp/tax-policy/>

HM Revenue & Customs, What could happen if you don't pay HMRC, (online), source:

<http://www.hmrc.gov.uk/payinghmrc/problems/dontpay/debts.htm>

Internal Revenue Service, Chapter 6. Statute of Limitations, source:

https://www.irs.gov/irm/part25/irm_25-006-001r